TRUMPAS, AŠTRUS IR
MAKABRIŠKAS TRILERIS
Jo
Nesbø
vidurnakčio
saulė
baltos lankos

Jo Nesbø

Vidurnakčio saulė

Iš norvegų kalbos vertė Justė Nepaitė

baltos lankos

UDK 821.113.5-31
Ne-154

Versta iš:
Jo Nesbø, *Mere blod*, H. Aschehoug & Co. (W. Nygaard), 2015

The publication of this translation has been made possible through funding from NORLA, Norwegian Literature Abroad.
Knygos vertimą parėmė Norvegų literatūros fondas NORLA.

Redaktorė
Asta Bučienė

Maketuotoja
Eglė Jurkūnaitė

Viršelio dailininkas
Zigmantas Butautis

Šį leidinį draudžiama atgaminti bet kokia forma ar būdu, viešai skelbti, taip pat padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais (internete), išleisti ir versti, platinti jo originalą ar kopijas: parduoti, nuomoti, teikti panaudai ar kitaip perduoti nuosavybėn.
Draudžiama šį kūrinį, esantį bibliotekose, mokymo įstaigose, muziejuose arba archyvuose, mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti visiems prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

ISSN 2029-2597
ISBN 978-9955-23-887-4

Copyright © Jo Nesbø, 2015
Published by agreement with Salomonsson Agency
© Justė Nepaitė, vertimas į lietuvių kalbą, 2016
© Baltų lankų leidyba, 2016

1 skyrius

Kuo pradėsime šį pasakojimą? Norėčiau pasakyti, kad pradėsime nuo pradžių. Bet juk nežinau, nuo ko viskas prasidėjo. Kaip ir kiti, mažai nutuokiu apie *tikruosius* priežastinius ryšius savo paties gyvenime.

Ar pasakojimas prasideda tą akimirką, kai supratau, kad tesu ketvirtas geriausias futbolo žaidėjas klasėje? Kai Basė, mano senelis, parodė man brėžinius, savo paties *La Sagrada Família* brėžinius? Kai pirmąsyk užsitraukiau cigaretę ir išgirdau pirmąją „Grateful Dead" dainą? Kai universitete skaičiau Kantą ir maniau, kad suprantu? Kai pardaviau savo pirmąją kanapių dozę? O gal viskas prasidėjo, kai pabučiavau Bobi – kuri išties buvo mergaitė, – ar kai pirmą kartą pamačiau mažą raukšlėtą klykiančią būtybę, kuri vėliau gavo Anos vardą? O gal kai sėdėjau dvokiančiame tarnybiniame Žvejo kambarėlyje ir jis pasakė, ką turėčiau padaryti. Nežinau. Susikuriame istorijų su pradžia ir pabaiga, su tam tikra logika, kad gyvenimas atrodytų turįs prasmę.

Taigi galiu sau pradėti čia, pačiame painiavos viduryje, tokioje vietoje ir tokiu metu, kai atrodo,

kad likimas stabtelėjo, sulaikė kvapą. Kai akimirką maniau, kad esu pakeliui ir kartu jau pasiekęs tikslą.

Iš autobuso išlipau vidury nakties. Prisimerkiau nuo saulės. Virš salos ji slinko toli šiaurėje palei jūrą. Raudona ir išsekusi. Kaip ir aš. Už jos driekėsi jūra. O už jūros – Šiaurės ašigalis. Gal tai vieta, kurioje manęs neras.

Apsidairiau. Kitose trijose pasaulio šalyse manęs link leidosi žemos keteros. Raudoni ir žali viržynai, akmenys ir vienas kitas guotas neaukštų beržų. Rytuose žemė įsiliejo į jūrą, lygutėlę ir akmenuotą, o pietvakariuose, toje vietoje, kur prasidėjo jūra, ji buvo tarsi peiliu atriekta. Šimtą metrų ar panašiai virš ramios jūros atviru peizažu driekėsi plynaukštė, išsikišusi į vandenį. Finmarko plynaukštė. Brūkšnys, kaip sakydavo senelis, dedamas čia.

Kietas žvyrkelis vedė prie grupelės žemų namų. Vienintelis, iškilęs aukštėliau, buvo bažnyčios bokštas. Pabudau, kai autobusas važiavo pro ženklą su užrašu „Kosundas“, stovintį prie jūros, šalia medinės prieplaukos. Ir pamanęs: „Kodėl ne?“, patraukiau virvelę prie lango – virš autobuso vairuotojo ėmė šviesti stop ženklas.

Apsivilkau kostiuminį švarką, pačiupau odinį krepšį ir leidausi eiti. Švarko kišenėje gulintis pistoletas daužėsi į klubą. Tiesiai į kaulą – visada buvau per liesas. Stabtelėjau ir nusmaukiau juosiamąją

piniginę žemiau marškinių, kad banknotai suminkštintų smūgius.

Danguje nė debesėlio, o oras toks giedras, kad, atrodė, matosi toli toli. Kiek akys aprėpia, kaip sakoma. Finmarko plynaukštė, pasak žmonių, graži. Ir pats žinau, velniai griebtų. Ar žmonės taip sako ne tik apie nykias vietoves? Arba norėdami pasigirti šiurkštumu, įžvalga, pranašumu, kaip kad giriasi mėgstantys nesuvokiamą muziką arba neskaitomą literatūrą? Ir pats esu taip daręs. Maniau, kad tai galbūt kompensuos bent jau kelis ne per geriausius mano bruožus. O gal tai tik paguoda tiems keletui, gyvenantiems čia: „Čia taip gražu." Nes kas gali būti gražaus šiame plokščiame, monotoniškame, nederlingame peizaže? Marsas. Raudona dykuma. Negyvenama ir bjauri. Ideali vieta pasislėpti. Tikiuosi.

Medžių guoto šakos siūbavo priešais mane besidriekiančiame kelyje. Staiga per griovį į kelią iššoko žmogus. Mano ranka automatiškai siektelėjo pistoleto, bet susilaikiau – tai ne vienas iš jų. Šis vyrukas priminė juokdarį, iššokusį tiesiai iš kortų malkos.

– Labas vakaras! – šūktelėjo jis.

Artėjo prie manęs keista, krypuojančia eisena, tokiomis kreivomis kojomis, kad tarp jų matėsi kelias, besidriekiantis į kaimą. Bet jam priartėjus paaiškėjo, kad ant galvos turi ne juokdario, o samišką kepurę. Mėlyną, raudoną ir geltoną, trūko tik varpelių. Avėjo šviesios odos batus, o jo mėlyna pūkinė

striukė vietomis buvo sulipdyta juoda lipniąja juosta, įplyšimuose kyšojo geltona medžiaga, labiau primenanti izoliacinį kamšalą, o ne pūkus.

– Nepyk, kad klausiu, – tarė jis. – Bet kas tu toks?

Jis buvo mažiausiai dviem galvom už mane žemesnis. Platus veidas, platus šypsnys, šiek tiek įkypos akys nelyg azijiečio. Jei sudėtum draugėn visas klišes, kaip osliečiai įsivaizduoja samį, gautumei šį vyruką.

– Atvykau autobusu, – atsakiau.

– Mačiau. Aš Matis.

– Matis, – lėtai pakartojau, mėgindamas išpešti sekundžių atsakymui į kitą neišvengiamą jo klausimą apgalvoti.

– Tai kas tu toks?

– Ulfas, – atsakiau.

Niekuo neišsiskiriantis vardas.

– Ir ką veiksi Kosunde?

– Tiesiog apsilankysiu, – pasakiau ir linktelėjau į namų pusę.

– Ką lankysi?

Trūktelėjau pečiais.

– Nieko ypatinga.

– Ar tu iš Medžioklės tarnybos, o gal pamokslininkas?

Nežinojau, kaip atrodo žmonės iš Medžioklės tarnybos, bet papurčiau galvą ir persibraukiau ranka

ilgus hipio plaukus. Ko gero, reikėtų apsikirpti. Mažiau kristų į akis.

– Nepyk, kad klausiu, – vėl tarė jis. – Bet kas tu toks?

– Medžiotojas, – atsakiau. Tikriausiai dėl tos paminėtos Medžioklės tarnybos. Ir tai buvo tiek pat tiesa, kiek melas.

– O? Medžiosi čia, Ulfai?

– Regis, čia geri medžioklės plotai.

– Tiesa, bet atvykai savaitę per anksti, medžioklės sezonas prasideda rugpjūčio penkioliktą.

– Ar čia yra viešbutis?

Samis garsiai nusijuokė. Atsikrenkštė ir išspjovė rudą gumulą, kas, tikiuosi, buvo kramtomasis tabakas ar kas nors tokio. Gumulas šleptelėjo ant žemės.

– Pensionatas? – paklausiau.

Jis papurtė galvą.

– Namelis kempinge? Išnuomojamas kambarys?

Ant telefono stulpo už jo nugaros buvo prilipintas plakatas, reklamuojantis Altoje pasirodysiančią šokių grupę. Mieste netoli nuo čia. Gal man vertėjo važiuoti ten.

– O kaip tu, Mati? – paklausiau ir priplojau uodą, geliantį man į kaktą. – Ar neturėsi lovos nakčiai?

– Sudeginau lovą krosnyje gegužę. Buvo šaltas mėnuo.

– O sofa? Čiužinys?

– Čiužinys? – Ištiesė ranką į viržynais apaugusią plynaukštę.

– Dėkui, bet man patinka stogas ir sienos. Gal pavyks rasti tuščią šuns būdą. Labanakt. – Ir patraukiau namų link.

– Vienintelė būda, kurią rasi Kosunde, yra ten, – šūktelėjo jis tuo žemėjančiu skambiu tonu.

Apsisukau. Jo smilius buvo nukreiptas į pastatą namų priešakyje.

– Bažnyčia?

Jis linktelėjo.

– Ar ji atidaryta vidury nakties?

Matis pakreipė galvą.

– Ar žinote, kodėl niekas nevagia Kosunde? Nes, išskyrus šiaurinius elnius, čia nėra ko vogti.

Netikėtai gracingu šuoliu mažasis apkūnusis vyras peršoko griovį ir ėmė brautis per viržyną. Į vakarų pusę. Mano atskaitos taškas buvo saulė šiaurėje ir tai, kad bažnyčios, pasak mano senelio, savo bokštus iškėlusios į vakarus, kad ir kur pasaulyje bebūtum. Prisidengiau akis nuo saulės ir apžvelgiau vietovę, plytinčią priešais samį. Kur, po velniais, jis traukia?

Galbūt dėl to, kad švietė saulė, kad buvo vidurnaktis ir mirtinai tylu, kažkas keista tvyrojo virš kaimo. Atrodė, tarsi namai būtų pastatyti paskubomis, be apgalvojimo ir meilės. Ne tai, kad būtų buvę nepakankamai tvirti, bet labiau priminė prieglobstį nei

namus. Praktiški. Neprižiūrimi pavidalai, apsaugantys nuo atšiauraus oro ir vėjo. Automobilių nuolaužos be numerių soduose, kas buvo net ne sodai, o aptverti viržynų ir beržynų ploteliai. Vaikų vežimėliai, bet jokių žaislų. Vos keliuose namuose kabėjo užuolaidos arba langai buvo užtamsinti. Kiti, plikieji, atspindėjo saulę ir neleido pažvelgti vidun. Tarsi akiniai nuo saulės, neleidžiantys matyti kiaurai tavo sielos.

Bažnyčią išties radau neužrakintą. Bet durys buvo išbrinkusios, todėl neatsivėrė taip lengvai, kaip kitose, kur esu lankęsis. Viduje erdvės nedaug, įrengta paprastai, bet tas paprastumas atrodė tikrai gražus. Vidurnakčio saulė apšvietė vitražus, o virš altoriaus kabėjo tradiciškai atrodantis Jėzus ant kryžiaus priešais triptiką, vaizduojantį Dovydą, kovojantį su Galijotu, iš vienos pusės, kūdikėlį Jėzų – iš kitos ir mergelę Mariją – per vidurį.

Šone už altoriaus suradau zakristijos duris. Paieškojęs spintelėse aptikau dvi sutanas, šepetį ir grindų kibirą, bet mišių vyno – ne, tik porą dėžučių Komunijos paplotėlių, paženklintų Olseno kepyklos antspaudu. Pažiaumojau keturis penkis, bet atrodė, tarsi valgyčiau sugeriamąjį popierių – išdžiovino gomurį ir taip išbrinko, kad galiausiai turėjau išspjauti juos ant laikraščio, gulinčio ant stalo. Jame buvo parašyta, – jeigu tai buvo šios dienos *Finnmark Dagblad*, – kad yra 1977 m. rugpjūčio 8 d., kad protestai prieš

Altos upės užtvanką stiprėja, kaip atrodė apskrities viršininkas Arnulfas Olsenas, kad Finmarkas, kaip vienintelė apskritis, besiribojanti su Sovietų Sąjunga, dabar jautėsi saugesnis po šnipo Gunvoro Galtungo Hoviko mirties ir, galiausiai, kad čia prognozuojami geresni orai nei Osle.

Akmeninės grindys atrodė per kietos gulėti, o bažnyčios suolai per siauri, todėl pasiėmęs sutaną nuėjau prie altoriaus, pakabinau švarką ant jo tvorelės, atsiguliau ant grindų, o po galva pasidėjau odinį krepšį. Veidu pajutau kažką šlapia. Nusišluosčiau ranka ir pažvelgiau į pirštų galiukus. Raudona kaip rūdys.

Pažvelgiau aukštyn į kryžių, kabantį virš manęs. Supratau, kad varva nuo lubų. Kiauras stogas, drėgmė, molio arba geležies spalva. Apsisukau, kad nenugulėčiau skaudamo peties ir užsitraukiau ant galvos sutaną – nematysiu saulės šviesos. Užsimerkiau.

Šitaip. Negalvoti. Pasislėpti nuo visko.

Užsisklęsti viduje.

Nusiplėšiau sutaną, gaudydamas orą.

Velniai griebtų.

Gulėjau ir spoksojau į lubas. Iškart po laidotuvių, kai negalėjau užmigti, vartojau valiumą. Nežinau, ar tapau priklausomas, bet be jo pasidarė sunku užmigti. Dabar teliko smarkiai išvargti.

Vėl užsitraukiau sutaną ir užsimerkiau. Septyniasdešimt valandų kelyje. Tūkstantis aštuoni

šimtai kilometrų. Dvi valandos miego traukiniuose ir autobusuose. Turėjau būti užtektinai išvargęs.

Dabar reikia sutelkti geras mintis.

Bandžiau galvoti, kaip viskas buvo seniau. Prieš tai. Bet nesisekė. Lindo kitos mintys. Baltai apsirengęs vyras. Žuvies kvapas. Juoda pistoleto vamzdžio anga. Dūžtantis stiklas, krytis. Nustūmiau mintis šalin, ištiesiau ranką, sušnabždėjau jos vardą.

Ir ji pagaliau pasirodė.

Pabudau. Gulėjau nejudėdamas.

Kažkas mane pajudino. Kažkas. Atsargiai, lyg nenorėdamas pažadinti, tik įsitikinti, kad po sutana kažkas guli.

Stengiausi kvėpuoti ramiai. Galbūt dar yra šansas, gal dar nepastebėjo, kad pabudau.

Ranka lėtai slydo į šalį, kol suvokiau, kad švarką su pistoletu pakabinau ant altoriaus tvorelės.

Mėgėjiška, nors bandžiau elgtis kaip profas.

2 skyrius

Nepaliaudamas kvėpuoti jaučiau, kaip pulsas ima retėti. Kūnas pajuto tai, ko galva dar nesuvokė: jei tai būtų jie, ne baksnotų mane, o tiesiog nuplėštų sutaną, suprastų, kad esu tas, kurio reikia, ir gaučiau pipirų daugiau, nei reikia avienai su kopūstais sugadinti.

Palengva nusitraukiau nuo galvos sutaną.

Į mane žiūrintis veidas buvo strazdanotas, riesta nosyte, ant kaktos – pleistras, o virš poros neįtikėtinai mėlynų akių – šviesios blakstienos. Virš jų stirksojo tankių raudonų plaukų kuokštas. Kiek metų jam galėtų būti? Devyneri? Trylika? Neįsivaizduoju, man prastai sekasi viskas, kas susiję su vaikais.

– Negalima čia gulėti.

Apsidairiau. Atrodė, kad jis vienas.

– Kodėl ne? – paklausiau gergždžiančiu balsu.

– Nes mama dabar plaus.

Atsistojau, suvyniojau sutaną, nusikabinau švarką nuo altoriaus tvorelės – pistoletas tebeguli kišenėje. Kišant ranką į švarką, kairį petį varstė skausmai.

– Tu pietietis?

– Priklauso nuo to, ką reiškia „pietietis“.

– Na, kad atvykai čia iš pietų.

– Visi čia atvyksta iš pietų.

Berniukas pakreipė galvą.

– Aš Knutas, man dešimt. O tu?

Buvau besakąs ką kita, bet prisiminiau vakarykštę versiją. Ulfas.

– O kiek tau metų, Ulfai?

– Jau senas, – atsakiau ir pamankštinau kaklą.

– Per trisdešimt?

Atsivėrė zakristijos durys. Atsigręžiau. Pasirodė moteris, stabtelėjo ir taip ir liko stovėti, žiūrėdama į mane. Pirma, kas man toptelėjo į galvą, kad ji per jauna dirbti valytoja. Ir kad atrodė stipri. Ant dilbio ir rankos, laikančios kibirą su tyškančiu vandeniu, matėsi išsišovusios gyslos. Buvo plačiapetė, tačiau plonu liemeniu. Kojas slėpė juodas senamadiškas klostuotas sijonas. Antra, kas man krito į akis, tai jos plaukai. Ilgi ir tokie tamsūs, kad juose spindėjo pro aukštus langus krentanti šviesa. Buvo susegti vienu segtuku.

Ji vėl sukruto, priėjo prie manęs, batam kaukšint į grindis. Kai pakankamai priartėjo, atkreipiau dėmesį į gražią jos burną, tačiau su randu ant viršutinės lūpos, likusiu po kiškio lūpos operacijos. Atrodė beveik nenatūralu, kad ji, tokia tamsiaodė ir tamsiaplaukė, galėjo būti tokių mėlynų akių.

– Labas rytas, – pasisveikino.

– Labas rytas. Atvykau autobusu šiąnakt. Ir nebuvo kur...

– Nieko tokio, – patikino ji. – Durys čia atviros, vartai platūs.

Ištarė be šiltų gaidelių, pastatė kibirą su šepečiu ir ištiesė ranką.

– Ulfas, – prisistačiau ir norėjau paduoti jai ranką.

– Sutana, – pasakė ji ir mostelėjo į kitą mano ranką. Pažvelgiau į laikomą gniutulą.

– Neradau jokio apkloto, – pasiteisinau ir padaviau jai sutaną.

– Ir nieko valgomo, išskyrus mūsų Komunijos paplotėlius. – Ėmė tikrindama vynioti sunkų baltą apdarą.

– Atsiprašau, aš, žinoma, sumokėsiu už...

– Svarbu, kad pravertė, su palaiminimu ar be. Tik kitąkart, būk geras, neapspjauk mūsų apskrities viršininko.

Nežinau, ar tai buvo šypsnys, bet randas ant viršutinės lūpos pasikreipė. Ji tylomis apsisuko ir pradingo zakristijoje.

Pasičiupau krepšį ir perlipau altoriaus tvorelę.

– Kur eini? – paklausė berniūkštis.

– Lauk.

– Kodėl?

– Kodėl? Nes negyvenu čia.

– Mama nėra tokia pikta, kaip atrodo.

– Perduok jai linkėjimų.

– Nuo ko? – nuskambėjo jos balsas. Buvo atpėdinusi prie altoriaus.

– Ulfo, – buvau bepriprantąs prie vardo.

– Ir ką veiksi čia, Kosunde, Ulfai? – Ji išgręžė skudurą virš kibiro.

– Medžiosiu. – Maniau, tokiame mažame kaime verčiau laikytis vienos ir tos pačios istorijos.

Ji pritvirtino skudurą prie šepečio.

– Ir ką medžiosi?

– Žvyres, – pamėginau spėti. Ar būna žvyrių taip toli šiaurėje? – Ar bet ką kita, kieno širdis plaka, tiesą sakant, – pridūriau.

– Šiemet prasti reikalai su pelėmis ir lemingais, – tarė ji.

Sumurmėjau.

– Na, turėjau galvoje *šiek tiek* didesnius žvėris.

Ji pakėlė antakį.

– Turėjau galvoje, kad prastai su žvyrėmis.

Stojo tyla.

Ją galiausiai nutraukė Knutas:

– Kai plėšrūnai nesugauna sočiai pelių ar lemingų, valgo žvyrių kiaušinius.

– Šit kaip. – Linktelėjęs pajutau, kad nugara suprakaitavo. Kad man reikia nusiprausti. Kad marškinius ir juosiamąją piniginę reikia išskalbti. Kąd *kostiuminį švarką* reikia išskalbti.

– Vis tiek rasiu į ką šaudyti. Problema ta, kad išsirengiau kiek per anksti. Medžioklės sezonas, žinia,

prasidės tik kitą savaitę. Taigi iki to laiko pasitreniruosiu. – Tikėjausi, kad samis man suteikė teisingą informaciją.

– Vis tas sezonas, – pakomentavo moteris ir vietą, kur gulėjau, skuduru perbraukė taip stipriai, kad guminė šepečio dalis sucypė.

– Jūs, pietiečiai, manote, kad jį nustatote. O mes čia medžiojame prisidurti prie maisto. Ir nedarome to, jei nebūtina.

– Kalbant apie būtinybę, – įsiterpiau. – Ar nežinai vietos, kur galėčiau šiame kaime apsistoti?

Ji liovėsi valiusi ir atsirėmė į šepetį.

– Tereikia pasibelsti į duris, ir tau bus suteikta nakvynė.

– Bet kur?

– Manyčiau. Žinoma, ne daug kas dabar namie.

– Ak taip, – dirstelėjau į Knutą. – Vasaros atostogos?

Ji šypsodamasi palinksėjo galva.

– Ganiavos metas. Visi, kas turi elnių, išsikėlę į palapines ar vagonėlius prie ganyklų pakrantėje. Kai kurie vis dar žvejoja ledjūrio menkes. O daugelis dalyvauja susirinkime Kautokeine.

– Suprantama. Ar būtų galima pernakvoti pas jus? – Ir, pastebėjęs jos dvejonę, greitai pridūriau: – Gerai atsilyginsiu. Labai gerai.

– Vis tiek čia niekas nepriims didelių pinigų. Bet mano vyro nėra namie, tad kaip ir nederėtų.

Nederėtų? Pažvelgiau į jos sijoną. Ilgus plaukus.

– Suprantu. O ar yra koks namas, kuris, na... ne taip centre? Kur būtų ramu ir tylu? Ir geras vaizdas?

Kur būtų galima matyti, kai kas nors artinasi, – tą turėjau galvoje.

– Na, – atsakė ji. – Jei ketini medžioti, galėtum tiesiog apsistoti medžiotojų trobelėje. Visi ten apsistoja. Ji gana nuošalioje vietovėje, kiek ankšta ir apleista, bet bent jau bus ramu ir tylu. Ir vaizdas į visas pasaulio šalis garantuotas.

– Skamba puikiai.

– Knutas gali ten palydėti.

– Nebūtina, rasiu pats...

– Ne! – paprieštaravo Knutas. – Leisk man!

Vėl pažvelgiau į jį. Vasaros atostogos. Visi išsibarstę. Taip nuobodu, kad jis su motina atėjo į darbą. Ir pagaliau kažkas vyksta.

– Žinoma, – sutikau. – Tuomet eime?

– Taip!

– Beje, man įdomu, – pridūrė tamsiaplaukė moteris, pamerkdama skudurą į kibirą, – o kuo šaudysi? Tame krepšyje šautuvas vargiai tilptų.

Dirstelėjau į krepšį. Tarsi norėdamas įsitikinti, ar tikrai taip.

– Užmiršau jį traukinyje, – paaiškinau. – Skambinau ir man pažadėjo atsiųsti autobusu po poros dienų.

– Bet juk reikia pasitreniruoti, – tarė ji ir nusišypsojo. – Kol prasidės *sezonas*.

– Aš...

– Gali pasiskolinti mano vyro šautuvą. Palaukite lauke, kol baigsiu, nebedaug liko.

Šautuvas? Taip, velniai griebtų, kodėl ne? Ir kadangi nė vienas sakinių nebuvo palydėtas klaustuku, tiesiog linktelėjau ir pasukau prie durų. Išgirdęs entuziastingą šnopavimą už nugaros, sulėtinau žingsnį. Berniūkštis užmynė man ant kulno.

– Ulfai?

– Ką?

– Moki juokelių?

Stovėjau pietinėje bažnyčios pusėje ir traukiau cigaretę. Nė pats nežinau, kodėl rūkau. Nesu priklausomas. Turiu galvoj, kraujas nikotino netrokšta. Ne tai esmė. Čia kažkas kita. Kažkas dėl paties veiksmo. Nuramina mane. Ko gero, lygiai taip pat galėčiau rūkyti šiaudus. Ar aš priklausomas nuo narkotikų? Ne, esu visiškai tikras, kad ne. Galbūt esu alkoholikas, bet, po velnių, ir tuo esu visai tikras. Bet man patinka būti apsvaigusiam, apsinešusiam, girtam, tas aišku kaip dieną. Ir valiumas. Man patinka valiumas. Ar, tiksliau sakant, man nepatinka, kai jo neišgeriu. Todėl tai vieninteliai svaigalai, kurių, jaučiu, turiu atsikratyti.

Žole prekiauti pradėjau visų pirma dėl to, kad padengčiau savo paties išlaidas. Ir paprasta, ir logiška: nusiperki tiek gramų, kad galėtumei derėtis dėl kainos, parduodi du trečdalius mažesnėmis dozėmis už aukštesnę kainą, ir šmaukšt – turi nemokamą žiupsnelį sau. O jau nuo čia tiesus kelias į nuolatinį verslą. Tik iki pirmo pardavimo tas kelias buvo ilgas. Ilgas, vingiuotas ir su pora kryžkelių, kurių būčiau norėjęs išvengti. Bet tąsyk stovėjau Karalių rūmų parke ir murmėjau savo trumpą reklaminį šūkį („žolės?“) praeiviams, kurių plaukai buvo pakankamai ilgi arba kurie dėvėjo ganėtinai netradicinius drabužius. Ir taip jau gyvenime nutinka, kad dažnai pirmas kartas būna blogiausias. Nes kai prie manęs stabtelėjo mėlynmarškinis vyrukas su kareiviška šukuosena ir paprašė dviejų gramų, aš persigandau ir puoliau bėgti.

Žinojau, kad jis ne policijos siųstas, nes tokie būdavo ilgiausiais plaukais ir labiausiai akį rėžiančiais drabužiais. Išsigandau, kad jis galėjo būti vienas iš Žvejo žmonių. Bet pamažu ėmiau suvokti, kad Žvejui toks mailius, kaip aš, nerūpėjo. Tereikėjo stengtis netapti stambesne žuvimi. Ir nelįsti į jo amfetamino ir heroino rinką. Kaip Hofmanui. Hofmanui baigėsi prastai. Hofmano nebeliko.

Nuspriegiau nuorūką tarp antkapių.

Turi laiko, surūkai iki filtro, ir ateina nenumaldoma pabaiga. Bet čia ir visa prasmė, surūkyti iki

filtro, neužgesinti anksčiau. Arba, apsieikime be tų prasmių, tai buvo mano *tikslas*. Į prasmę man, tiesą sakant, nusišikt. Ir ne kasdien po laidotuvių buvau taip tvirtai įsitikinęs šiuo tikslu.

Užsimerkiau ir susitelkiau į saulę, norėjau pajusti, kaip ji šildo odą. Mėgautis. Hedonizmas. Graikų dievai. Arba stabai, kaip sakoma šioje šventoje žemėje. Ganėtinai arogantiška tuos dievus, kurių pats nesugalvojai, vadinti *stabais*. *Neturėk kitų dievų, tik mane vieną.* Kiekvieno diktatoriaus įsakymas savo pavergtiesiems, savaime suprantama. Komiškiausia yra tai, kad krikščionys patys to nematė, nematė to atsikuriančio, savarankiško, save maitinančio būvio mechanizmo, kuris leido tokiam prietarui išgyventi du tūkstančius metų, kur raktas, išganymas, tebeegzistavo tiems, kuriems pasisekė gimti laikotarpiu, tesančiu mirksniu žmonijos istorijoje, ir kurie gyveno mažyčiame planetos kampelyje, kadaise girdėjusiame žinią ir atsiliepusiame į trumputį reklaminį šūkį: „Rojaus?“

Šiluma nuslūgo. Saulę užstojo debesis.

– Ten močiutė.

Atsimerkiau. Tai nebuvo debesis. Saulės spinduliai sudarė aureolę aplink raudonus berniūkščio plaukus. Ar toji moteris išties yra jo močiutė?

– Nesupratau?

Jis parodė pirštu.

– Kapas, ant kurio numetei nuorūką.

Pažvelgiau jam už nugaros. Pastebėjau dūmelį, kylantį iš gėlių prie juodo akmens.

– Atsiprašau. Taikiausi į takelį tarp kapų.

Jis sukryžiavo rankas.

– Tikrai? Kaip tu pataikysi į žvyres, jei net nepataikai ant takelio?

– Geras klausimas.

– Na, sugalvojai juokelį?

– Ne, juk sakiau, kad prireiks laiko.

– Jau praėjo... – Pažvelgė į laikrodį, kurio neturėjo. – ...dvidešimt penkios minutės.

Netiesa. Kelias iki medžiotojų trobelės gali prailgti.

– Knutai! Nelįsk prie žmogaus! – šūktelėjo motina. Ji išėjo pro bažnyčios duris ir leidosi prie vartelių.

Pakilau ir ėmiau sekti paskui. Jos eisena buvo spyruokliuojanti, o nugaros išlinkimas man priminė gulbę. Žvyrkelis, einąs pro bažnyčią, vedė tarp namų, vadinamojo Kosundo. Ramybė buvo kone nejauki. Dar nebuvau matęs daugiau žmonių, išskyrus šiuodu ir vakarykštį samį.

– Kodėl langai be užuolaidų? – paklausiau.

– Nes Lestadijus pamokė mus, kad reikia įsileisti vidun Dievo šviesą, – atsakė ji.

– Lestadijus?

– Larsas Levis Lestadijus. Išties nežinai jo mokymo?

Papurčiau galvą. Be abejo, esu skaitęs apie šį praėjusio šimtmečio švedų pastorių, sutvarkiusį palaidą vietinių gyvenimą, bet jo mokymo nebuvau girdėjęs, tiesą sakant, maniau, kad šie senamadiški reikaliukai jau išmirę.

– Tu ne lestadijietis? – paklausė berniukas. – Tuomet degsi pragare.

– Knutai!

– Bet juk taip sako senelis! Ir jis žino, nes buvo keliaujantis pamokslininkas visame Finmarke ir Šiaurės Trumse, va!

– Senelis taip pat sako, kad nereikia rėkauti apie savo tikėjimą ties kiekvienu gatvės kampu. – Ji pažvelgė į mane apgailestaudama. – Jis kartais labai užsidega, mano Knutas. Ar tu iš Oslo?

– *Born and raised.**

– Turi šeimą?

Papurčiau galvą.

– Tikrai?

– Nesupratau?

Ji šyptelėjo.

– Sudvejojai. Gal išsiskyręs?

– Tuo labiau degsi pragare! – sušuko Knutas ir pavinguriavo pirštais, įtariau, vaizduodamas liepsnas.

– Neišsiskyręs.

* Ten gimęs ir užaugęs. (Angl.)

Pajutau, kad ji žiūri į mane.

– Vadinasi, vienišas medžiotojas toli nuo namų. O kuo dar užsiimi?

– Pardavėjas, – atsakiau. Šmėkštelėjimas privertė pakelti akis, ir akies kraštelių, prieš užsitraukiant užuolaidoms, pastebėjau vyro veidą. – Bet neseniai išėjau iš darbo. Bandysiu rasti ką nors nauja.

– Ką nors nauja, – pakartojo ji. Nuskambėjo tarsi atodūsis.

– O tu valai? – paklausiau, bandydamas palaikyti pokalbį.

– Mama yra varpininkė ir patarnautoja, – įsiterpė Knutas. – Senelis sako, kad ji galėtų perimti ir pastoriaus darbą. Žinoma, jei būtų vyras.

– Maniau, kad ir moterims leidžiama būti pastorėmis.

Ji nusijuokė.

– Moteris pastorė Kosunde?

Berniukas pirštais vaizdavo liepsnas.

– Štai ir atėjome. – Ji pasuko prie mažo namo be užuolaidų languose. Kieme ant „Leca“ blokelių stovėjo beratis volvo, o šalia jo – karutis su dviem aprūdijusiais ratlankiais.

– Ten tėčio automobilis, – pasakė Knutas. – O čia mamos. – Jis pamojo į „Vabalą“, stovintį garažo prietemoje.

Įėjome į nerakintą namą, ji palydėjo mane į svetainę ir pasakė einanti surasti šautuvo. Likau stovėti

drauge su Knutu. Namelio vidus buvo įrengtas spartietiškai, bet gražus, švarus ir tvarkingas. Stovėjo masyvūs baldai, bet nesimatė televizoriaus ar garso aparatūros. O ant sienos kabojo tik Jėzaus, nešančio avį, paveikslas ir vestuvių nuotrauka.

Priėjau arčiau. Ten buvo ji, jokios abejonės. Daili, beveik graži su balta nuotakos suknele. Šalia jos stovintis vyras buvo aukštas ir plačiapetis. Jo besišypsantis, bet vis tiek kietas, uždaras veidas dėl vienos ar kitos priežasties priminė man tą, kurį neseniai akies krašteliu mačiau lange.

– Ateik čia, Ulfai!

Ėjau, iš kur sklido balsas, per koridorių ir pro praviras duris į patalpą, primenančią darbo kambarį. Jo darbo kambarį. Staliaus darbastalis, apkrautas aprūdijusiomis automobilio dalimis ir sulaužytais žaislais, bylojo, kad čia senokai niekas nedirbo, be to, gulėjo kiti nebaigti daiktai.

Ji ištraukė dėžę su šovinių dėžutėmis ir mostelėjo į šautuvą, pakabintą šalia graižtvinio, kabančio ant dviejų vinių taip aukštai, kad ji nepasiekė. Įtariau, leido man lukterėti svetainėje, norėdama suspėti ši bei tą paslėpti. Pastebėjau ant stalo likusių apskritimų nuo stovėjusių butelių, bet prastos kokybės alkoholio neužuodžiau, degtinės ar cigarečių kvapo.

– Gal turi kulkų tam graižtviniam šautuvui? – paklausiau.

– Žinoma, – atsakė ji. – Bet ar ne žvyres medžiosi?

– Su šituo šautuvu didesnis iššūkis, – atsakiau, pasistiebiau ir nukabinau jį. Nusitaikiau pro langą. Kaimynų name sujudėjo užuolaidos. – Be to, išvengsiu darbo surinkti medžioklinį šautuvą. Kaip jį užtaisyti?

Ji įdėmiai pažvelgė į mane, aiškiai dvejodama, ar aš juokauju, bet galiausiai parodė. Turint galvoje mano darbą, galima buvo manyti, kad apie ginklus išmanau, bet iš tikro tik šiek tiek nutuokiu apie pistoletus. Ji įdėjo dėtuvę, parodė, kaip užtaisyti, ir paaiškino, kad šautuvas pusiau automatinis, o pagal medžioklės įstatymus nevalia turėti daugiau nei trijų šovinių dėtuvėje ir vieno kameroje.

– Žinoma, – atsakiau ir pakartojau užtaisymo judesius. Kuo man patinka ginklai, tai sutepto metalo garsu – preciziškas inžinerinis menas. Bet tuo viskas ir apsiriboja.

– Gali prireikti ir šito, – tarė ji.

Atsigręžiau. Ji ištiesė man žiūronus. B8, sovietiniai kariniai žiūronai. Mano senelis aplinkkeliais buvo tokius įsigijęs, naudodavo bažnyčių architektūrinėms detalėms tyrinėti. Jis man pasakojo, kad karo metais visa gera optika būdavo gaminama Vokietijoje, ir pirmiausia, ką padarė sovietai, užėmę šalies rytus, tai nugvelbė gamybos paslaptis ir ėmė

gaminti pigesnes, bet velniškai geras kopijas. Dievai žino, kaip jie čia gavo B8. Padėjau šautuvą į šalį ir pažvelgiau pro žiūronus. Į namą su veidu. Dabar ten nieko nebuvo.

– Aš, žinoma, sumokėsiu nuomą.

– Niekai. – Ji pakeitė šovinių dėžutę kita ir padėjo priešais mane. – Hugo mano, kad pakanka, jei atpirksi išnaudotus šovinius.

– O kur jis yra?

– Žvejoja ledjūrio menkes.

Greičiausiai to nederėjo klausti, nes mačiau, kaip ji susiraukė.

– Turi maisto ir ko gerti? – paklausė.

Papurčiau galvą. Apie tai nebuvau pagalvojęs. Tiesą sakant, kiek kartų valgiau išvykęs iš Oslo?

– Galiu sutepti sumuštinių, kitko nusipirksi Pirjo parduotuvėje. Knutas parodys.

Vėl išėjome ant laiptų. Ji pažvelgė į laikrodį. Įsitikino, jog neužtrukau čia tiek, kad kaimynai imtų šnabždėtis. Knutas lakstė po kiemą, entuziastingas kaip šuva, kurį tuoj ves pasivaikščioti.

– Iki trobelės geras pusvalandis arba mažiau nei valanda, – tarė ji. – Priklauso nuo tempo.

– Hm. Nežinau, kada man atveš šautuvą.

– Nėra skubu. Hugo nedažnai medžioja.

Linktelėjau. Pataisiau šautuvo dirželį ir pasikabinau per petį. Per sveikąjį. Pažvelgiau į kaimą. Mėginau rasti atsisveikinimo žodžių. Ji kiek pakreipė

galvą, lygiai kaip sūnus, ir nubraukė nuo veido plaukų sruogas.

– Argi ne gražu, ką?

Tikriausiai atrodžiau kiek sutrikęs, nes ji trumpai nusijuokė ir jos išsišovę skruostikauliai nuraudo.

– Turiu galvoje Kosundą. Mūsų namus. Čia buvo gražu. Prieš karą. Bet kai 1945 metais atėjo rusai, vokiečiai pasitraukdami viską sudegino. Viską, išskyrus bažnyčią.

– Žemės deginimo taktika.

– Žmonėms reikėjo namų. Taigi statėme greitai. Ir negrabiai.

– O, nėra jau taip *baisu*, – pamelavau.

– Kurgi ne, – nusijuokė ji. – Namai baisūs. Bet ne juose gyvenantys žmonės.

Pažvelgiau į jos randą.

– Tikiu. Tuomet eisime. Ačiū. – Padaviau ranką. Šįkart ją paspaudė. Jos paspaudimas buvo tvirtas ir šiltas, kaip lygus saulės įšildytas akmuo.

– Telaimina Dievas.

Pažvelgiau į ją. Atrodė, tarsi sakytų nuoširdžiai.

Pirjo parduotuvė buvo vieno iš namų pusrūsyje. Viduje tvyrojo tamsa ir ji nepasirodė, kol Knutas triskart nesušuko „Pirjo“. Pirjo buvo didžiulė, apvalaina ir ryšėjo skarelę. Balsas cypiantis.

– *Jumalan terve.*

– Atsiprašau?

Ji nusisuko nuo manęs ir pažvelgė į Knutą.

– Dievas su tavimi, – paaiškino jis. – Pirjo kalba suomiškai, bet žino norvegiškus savo prekių pavadinimus.

Prekės buvo išdėliotos už prekystalio, ir ji ėmė jas po vieną man vardijant. Konservuoti elnienos kukuliai. Konservuoti žuvies kukuliai. Dešra. Sūris. Kvietinė duona.

Ji aiškiai dėjo kainas mintyse, nes kai baigiau vardyti, tiesiog užrašė skaičių ant lapelio ir parodė man. Supratau, kad prieš įeinant vertėjo iš juosiamosios piniginės išsiimti kelis banknotus. O kadangi nenorėjau reklamuotis, kad nešiojuosi įspūdingą pinigų sumą, apytikriai šimtą trylika tūkstančių kronų, atsukau tiedviem nugarą, nuėjau prie sienos ir atsisagsčiau dvi apatines marškinių sagas.

– Čia negalima siusioti, Ulfai, – tarė Knutas.

Pusiau atsigręžęs pažvelgiau į jį.

– Pajuokavau, – tarė jis ir nusijuokė.

Pirjo gestikuliavo, kad neturi man grąžos iš paduotos šimtinės.

– Viskas gerai, – patikinau. – Bus arbatpinigių.

Ji pasakė kažką ta kieta, nesuvokiama kalba.

– Ji sako, kad turėsi grįžti ir gausi daugiau prekių, – išvertė Knutas.

– Tuomet jai tikriausiai reikėtų užsirašyti sumą.

– Atsimins, – pasakė Knutas. – Eime.

*

Knutas šoko eidamas keliu priešais mane. Viržiai braukėsi aplink blauzdas, o virš mūsų galvų zyzė uodai. Plynaukštė.

– Ulfai?

– Taip?

– Kodėl tavo plaukai tokie ilgi?

– Nes jų niekas nenukirpo.

– Šit kaip.

Po dvidešimties sekundžių.

– Ulfai?

– Mhm.

– Tu nemoki *nė trupučio* suomiškai?

– Ne.

– O samiškai?

– Nė žodelio.

– Tik norvegiškai?

– Ir angliškai.

– Ar ten pas jus Osle daug anglų?

Prisimerkiau nuo saulės. Jeigu dabar vidurys dienos, vadinasi, einame gana tiesiai į vakarus.

– Šiaip jau ne, – atsakiau. – Bet tai pasaulio kalba.

– Pasaulio kalba, aha. Taip sako ir senelis. Jis sako, kad norvegų yra proto kalba. O samių – širdies kalba. O suomių – šventoji kalba.

– Vadinasi, taip ir yra, jei jis sako.

– Ulfai?

– Taip?

– Aš moku juokelį.

– Nagi.

Jis stabtelėjo, palaukė ir toliau žengė viržynu greta manęs.

– Kas eina ir eina, bet niekada neprieina durų?

– Bet čia juk mįslė?

– Pasakyti atsakymą?

– Žinoma, būtinai.

Jis prisidengė ranka nuo saulės ir prisimerkęs pažvelgė į mane.

– Tu meluoji, Ulfai.

– Nesupratau?

– Žinai atsakymą.

– Nejaugi?

– Visi žino šitos mįslės atsakymą. Kodėl turi nuolatos meluoti? Jūs...

– Degsime?

– Taip!

– Kas tie *jūs*?

– Tėtis. Ir senelis Uvė. Ir mama.

– Nejaugi? Apie ką meluoja mama?

– Ji sako, kad man nereikia nerimauti dėl tėčio. Dabar tavo eilė pasakoti juokelį.

– Nelabai moku pasakoti juokelius.

Jis atsiduso ir panarino galvą, rankos tabalavo palei viržius.

– Nesugebi nieko sutikti, nieko neišmanai apie žvyres ir juokelių nemoki. Ar iš viso yra kas nors, ką tu *gali*?

– Na, – pradėjau sakyti ir atkreipiau dėmesį į vienišą paukštį, sklendžiantį aukštai virš mūsų. Žvalgyboje. Ieškantį grobio. Tvirti lenkti sparnai man kažkuo priminė karinį lėktuvą. – Aš galiu pasislėpti.

– Taip! – Jo smakras vėl šovė aukštyn. – Galėtume pažaisti slėpynių. Kas ieškos? Eni beni diki daki...

– Bėk į priekį ir pasislėpk.

Jis nubėgo tris žingsnius ir staigiai sustojo.

– Kas nutiko?

– Tu taip sakai tik todėl, kad nori manim atsikratyti.

– Atsikratyti? Jokiais būdais.

– Ir vėl meluoji!

Patraukiau pečiais.

– Galime žaisti tylos žaidimą. Tas, kuris nesugebės ištylėti, bus nušautas į galvą.

Jis įtariai pažvelgė į mane.

– Ne iš tikro, – patikinau. – Gerai?

Kietai sučiaupęs lūpas linktelėjo.

– Viens, du, trys, – pasakiau.

Vis ėjome. Gamtovaizdis, iš toli atrodęs toks monotoniškas, visąlaik kito: nuo minkštos, vilnijančios dirvos, apaugusios žaliais ir rusvai raudonais viržiais, iki akmenuoto, randuoto mėnulio paviršiaus,

ir staiga – saulės, nuo mano atvykimo tarsi gelsvai raudonas diskas apsukusios aplink mane pusę rato, šviesoje – ėmė atrodyti tarsi viskas žėrėtų, tarsi žemyn nuo nuožulnių kalvų lietųsi lava. O virš viso to – didelis platus dangus. Nežinau, kodėl jis čia atrodė daug platesnis, kodėl tariausi regįs, kaip žemė traukiasi. Gal tai dėl miego trūkumo. Esu skaitęs, kad žmonėms psichika gali pakrikti vos po dviejų parų be miego.

Knutas tylus trepsėjo griežtu kovingu strazdanotu veideliu. Uodų debesys vis dažnėjo ir dabar buvo tapę vienu ištisu debesim, iš kurio negalėjome ištrūkti. Nebeplodavau per juos, nutūpusius ant manęs. Jie skverbėsi man į odą straubliuku ir leido nejautrą, ir visa tai darė taip švelniai, kad leidau jiems dirbti savo darbą. Dabar svarbiausia, kad atstumas tarp manęs ir civilizacijos didėja metras po metro, kilometras po kilometro. Bet vis tiek turėjau greitai sumesti planą.

Žvejys visada randa tai, ko ieško.

Kol kas planas buvo neturėti jokio plano, kadangi jis būtų nuspėjęs bet kokį logišką mano sugalvotą planą. Vienintelis šansas buvo sąlygiškumas. Būti tokiam nenuspėjamam, kad nė pats nenutuokčiau, koks kitas mano žingsnis. Bet vėliau teks ką nors sugalvoti. Jeigu išvis bus koks nors „vėliau“.

– Laikrodis, – pasakė Knutas. – Atsakymas yra laikrodis.

Linkterėjau. Tai buvo tik laiko klausimas.

– O dabar gali nušauti mane į galvą, Ulfai.

– Gerai.

– Tai padaryk tai!

– Kam to reikia?

– Kad neištylėjau. Nėra nieko blogiau, kai nežinai, kada bus paleista kulka.

– Pykšt.

– Ulfai, mokykloje iš tavęs šaipėsi?

– Kodėl klausi?

– Tu šneki keistai.

– Visi taip šneka ten, kur užaugau.

– Oi. Tai tada iš visų juokiasi?

Nesusilaikiau nenusijuokęs.

– Gerai, iš manęs *šiek tiek* pasišaipydavo. Kai buvau dešimties, mirė mano tėvai ir aš iš rytinės Oslo dalies persikėliau į vakarinę, pas savo senelį Basę. Kiti vaikai vadino mane Oliveriu Tvistu ir rytine šiukšle.

– Bet juk toks nesi.

– Ačiū.

– Esi pietinė šiukšlė. – Jis nusijuokė. – Čia buvo juokelis! Dabar man esi skolingas tris.

– Norėčiau žinoti, iš kur tu juos trauki, Knutai.

Jis primerkė vieną akį ir pažvelgė į mane.

– Gal galiu panešti šautuvą?

– Ne.

– Jis tėčio.

– Pasakiau – ne.

Jis atsiduso, rankos ir galva kelioms sekundėms nusviro, bet vėl atsitiesė. Kėblinome toliau. Jis kažką tyliai dainavo. Nesu tikras, bet skambėjo kaip psalmė. Man kilo noras pasiteirauti, kuo vardu jo motina, būtų buvę naudinga žinoti, kai grįšiu atgal į kaimą. Jei, pavyzdžiui, neatsiminčiau, kur stovi namas. Bet dėl vienos ar kitos priežasties neprisiverčiau.

– Štai ir trobelė, – pasakė Knutas rodydamas.

Išsitraukiau žiūronus. Sureguliavau abu B8 stiklus, ką būtina padaryti. Už šokančių uodų stovėjo kažkas, kas labiau priminė malkinę nei trobelę. Kiek galėjau matyti, be langų, tik nedažytos, pilkos, sudžiūvusios lentos, susispietusios aplink ploną juodą kaminą.

Mums einant toliau galvojau apie visai kitus dalykus, bet akis pastebėjo judesį, kažką daug didesnį už uodus, gal šimtas metrų priekyje mūsų, kažką, staigiai išsilaisvinusį iš monotoniško gamtovaizdžio. Atrodė, širdis akimirkai sustojo. Pasigirdo keistas klaksėjimas, gyvūnui galingais ragais pasileidus per viržius.

– Elnio patinas, – tvirtai pareiškė Knutas.

Mano pulsas pamažu nurimo.

– Iš kur žinai, kad tai ne... ee, ta kita?

Jis vėl keistai į mane pažvelgė.

– Su elniais Osle prastai, – paaiškinau.

– Elnė. Nes juk patinai turi didesnius ragus. Žiūrėk, kaip jis gremžia.

Elnias buvo sustojęs giraitėje už trobelės ir trynė ragus į beržo kamieną.

– Jis bando nukrapštyti žievės maistui?

Jis nusijuokė.

– Elniai ėda šiures.

Ak taip, elninės šiurės. Kadaise mokykloje mokėmės, kad esama kažkokių kerpių, kurios auga čia, prie Šiaurės ašigalio. Kad joikas* yra improvizuotas samių klyksmas, kad lavo** yra tarsi indėnų vigvamas ir kad nuo Oslo iki Finmarko yra toliau negu nuo Londono iki Paryžiaus. Ir dar skaičiuotė, padedanti prisiminti fiordų pavadinimus, bet niekas nepamena, apie ką ji. Bent jau aš ne – įveikęs penkiolika mokymosi metų, dvejus iš jų netgi praleidęs universitete, visų tų sąsajų neprisiminiau.

– Gremžti reiškia valyti ragus, – paaiškino Knutas. – Elniai taip daro rugpjūčio mėnesį. Kai buvau mažas, senelis pasakojo, kad dėl to, jog ragus smarkiai niežti.

Jis sučepsėjo, atseit seniokiškai, tarsi stebėdamasis, koks naivus kadaise buvo. Galėjau jam papasakoti, kokie naivūs kai kurie iš mūsų tebėra po šiai dienai.

* Tradicinis samių dainavimo būdas. (Čia ir toliau – vert. past.)

** Tradicinė samių palapinė.

Trobelė stovėjo ant keturių didelių akmenų. Ji buvo nerakinta, bet teko smarkiai patraukti rankeną, kad durys atsilaisvintų nuo staktos. Viduje stovėjo dviaukštė lova su vilnoniais pledais, malkomis kūrenama krosnelė su senoviniu virduliu ir puodu ant dviejų kaitinimo žiedų. Oranžinė sieninė spinta, raudonas plastikinis kibiras, dvi kėdės ir stalas, žemesnis vakarinėje pusėje, arba dėl to, kad buvo kreivas, arba dėl grindų lentų.

Trobelė visgi turėjo langus. Jų nepastebėjau dėl to, kad tai tebuvo siauri plyšiai visose sienose, išskyrus tą, kur buvo durys. Tačiau pro juos pateko užtektinai šviesos ir iš visų pusių buvo galima matyti, kas artinasi. Šaudymo angos. Nors žengęs tris žingsnius nuo vieno trobelės galo iki kito pajutau, kaip visas statinys siūbuoja it prancūziškas kavinės staliukas, nuomonės nepakeičiau – trobelė buvo tobula.

Apsidairiau ir prisiminiau, ką pirmiausia pasakė senelis, nešdamas dešimties metų vaikaičio lagaminą į savo namus ir užrakindamas duris: *Mi casa es su casa.** Ir kaip aš, nesuprasdamas nė žodžio, vis tiek supratau jų reikšmę.

– Gal nori kavos prieš eidamas namo? – paklausiau itin žvaliai ir atidariau krosnelę. Pakilo pilkų, tirštų pelenų debesis.

* Mano namai yra tavo namai. (Isp.)

– Man dešimt metų, – atsakė Knutas. – Aš negeriu kavos. O tau reikia malkų. Ir vandens.

– Matau. Tai gal sumuštinio?

– Turi kirvį? Ar peilį?

Pažvelgiau į jį be žodžių. Užuot atsakęs, jis pavartė akis. Medžiotojas be peilio.

– Kol kas gali pasiskolinti šį. – Knutas užkišo ranką už nugaros ir ištraukė milžinišką peilį plačiais ašmenimis ir geltonomis medinėmis kriaunomis.

Palaikiau peilį rankoje. Sunkus, bet ne per sunkus, puikiai subalansuotas. Taip reikia pajusti ir pistoletą.

– Gavai iš tėvo?

– Senelio. Tai samiškas peilis.

Sutarėme, kad jis parūpins malkų, o aš – vandens. Aiškiai manydamas, kad atlikti suaugusiojo darbą – didelė garbė, jis čiupo peilį ir išlėkė. Sienoje suradau atsilaisvinusią lentą. Už jos buvo savotiška kerpių ir durpių izoliacija, čia ir įspraudžiau juosiamąją piniginę. Pildydamas plastikinį kibirą upelyje vos šimtas metrų nuo trobelės, girdėjau plieną, kapojantį medieną tolėliau giraitėje.

Kol prašlaviau pelių išmatas iš sieninės spintos ir ten surikiavau maisto prekes, Knutas sudėjo skiedras ir medžio žievę į krosnelę. Gavo pasiskolinti mano degtukų dėžutę ir jau netrukus degė ugnis ir ūžė virdulys. Pasklido šiek tiek dūmų ir pastebėjau, kad nebeliko uodų. Pasinaudojau galimybe

nusirengti marškinius ir užsišlaksčiau šiek tiek vandens iš kibiro ant veido ir kūno.

– Kas čia? – paklausė Knutas rodydamas pirštu.

– Kur? – atsakiau klausimu ir pakėliau tapatybės žetoną, kabantį ant kaklo. – Mano vardas ir asmens kodas, išgraviruotas metale, kuris atsparus atominei bombai, kad būčiau atpažintas, jei mane kas nužudytų.

– O kodėl reikia atpažinti?

– Kad žinotų, kam nusiųsti palaikus.

– Cha cha, – pasakė sausai. – Čia *ne* juokelis.

Ūžimas virdulyje virto įspėjančiu burbuliavimu. Man pilant vandenį į vieną iš dviejų suskilusių kavos puodelių, Knutas jau buvo įpusėjęs antrą storą sumuštinį su paštetu. Papūčiau į juodą riebaluotą paviršių.

– Koks kavos skonis? – paklausė Knutas pilna burna.

– Pirmą kartą ragaujant blogiausia, – atsakiau ir siurbtelėjau. – Valgyk, turi parsigauti namo, kol mama nepradėjo nerimauti, kur esi.

– Ji žino, kur aš. – Jis pasirėmė abiem alkūnėmis į stalą ir įrėmė galvą į delnus taip, kad skruostai prisispaudė prie akių. – Juokelis.

Kavos skonis buvo puikus, o puodelis šildė delną.

– Ar girdėjai apie norvegą, daną ir švedą, kurie susilažino, kas toliausiai persisvers pro langą?

Jis atitraukė rankas nuo veido ir viltingai įsistebeilijo į mane.

– Ne.

– Jie sėdėjo ant palangės. Ir netikėtai laimėjo norvegas.

Po to stojo tyla ir aš vėl siurbtelėjau. Nutuokiau, jog išsižiojusi Knuto mina reiškia, jog jis nesuprato, kad juokelis jau papasakotas.

– Kaip laimėjo? – paklausė.

– O kaip manai? Norvegas iškrito pro langą.

– Tai norvegas lažinosi, kad laimės jis?

– Savaime suprantama.

– Tai *nėra* savaime suprantama ir turėjai tą pasakyti pačioje pradžioje.

– Gerai, bet tu vis tiek supratai mintį, – atsidusau. – Ką manai?

Jis pridėjo pirštą prie strazdanoto smakro ir mąsliai pažvelgė į tolį. Tuomet pasigirdo du garsūs juoko pliūpsniai. Ir vėl mąslus spoksojimas.

– Gal trumpokas, – pasakė jis. – Bet todėl ir juokingas. Kad bumt ir viskas baigta. Taip, tikrai juokinga. – Jis dar pasijuokė.

– Kalbant apie pabaigą...

– Žinoma, – pasakė ir atsistojo. – Sugrįšiu rytoj.

– Ką? Kodėl taip manai?

– Tepalas nuo uodų.

– Tepalas nuo uodų?

Jis paėmė mano ranką ir pridėjo prie kaktos. Tarsi polietileno plėvelė su oro burbuliukais, gumbas ant gumbo.

– Gerai, – sutikau. – Paimk tepalo nuo uodų. Ir alaus.

– Alaus? Tada...

– ...aš degsiu pragare.

– ...tau reikia į Altą.

Prisiminiau prasto alkoholio kvapą jo tėvo darbo kambaryje.

– O karskas*?

– Ką?

– Naminė. Samanė. Ką geria tavo tėvas. Kur jis jos gauna?

Knutas porąkart pamindžikavo nuo vienos kojos ant kitos.

– Pas Matį.

– Hm. Nediduką vyrutį kreivomis kojomis ir skylėta pūkine striuke?

– Taip.

Iš kišenės ištraukiau banknotą.

– Pažiūrėk, kiek gausi už tai, ir dar galėsi nusipirkti ledų. Jeigu tai ne nuodėmė, žinoma.

Jis papurtė galvą ir paėmė banknotą.

– Sudie, Ulfai. Ir laikyk duris uždarytas.

* Skandinaviškas alkoholinis kokteilis, kava su namine ar degtine.

– O, čia nebėra vietos dar didesniam spiečiui uodų.

– Ne dėl uodų. Vilkų.

Jis juokauja?

Jam išėjus paėmiau graižtvinį šautuvą ir atrėmiau į palangę. Pro taikiklį apžvelgiau horizontą. Pastebėjau Knuto nugarą, šokčiojančią takeliu. Toliau giraitės link. Aptikau elnią. Tą pat akimirką jis pakėlė galvą, tarsi būtų mane pajutęs. Elniai yra bandos gyvūnai, kiek man žinoma, vadinasi, jis turėjo būti atstumtas. Visai kaip aš.

Įsitaisiau šalia trobelės ir išgėriau likusią kavą. Šiluma ir dūmai iš krosnelės sukėlė man skeliantį galvos skausmą.

Pažvelgiau į laikrodį. Rodyklės vis slinko. Man bežiūrint praėjo koks šimtas valandų. Ir nuo tada, kai turėjau būti miręs. Šimtas valandų tikros premijos.

Kai vėl pakėliau akis, elnias buvo priartėjęs.

3 skyrius

Praėjo šimtas valandų.

Bet viskas prasidėjo daug anksčiau. Kaip jau sakiau, nežinau, kada būtent. Sakykime, prieš metus, tą dieną, kai Karaliaus rūmų parke prie manęs priėjo Briunhildsenas. Mane apėmė stresas, buvau ką tik sužinojęs, kad ji serga.

Briunhildsenas buvo per anksti praplikęs vyrukas su suvaryta nosimi ir plonyčiais ūsais. Jis dirbo Hofmanui prieš Žvejui perimant jį drauge su kitu Hofmano palikimu, tai yra heroino teritorija, moterimi ir dideliu butu Bygdiojaus alėjoje. Briunhildsenas pranešė, kad Žvejys nori su manimi pasikalbėti ir kad turiu būti žuvies krautuvėje. Ir nuėjo.

Senelis dievino ispaniškus posakius, kurių išmoko, kai gyveno Barselonoje ir nubraižė savo *La Sagrada Família* versiją. Viena mano dažniausiai girdėtų buvo: „Mūsų namuose ir taip buvo „nedaug", o močiutė dar ėmė lauktis." Tai reiškia kažką panašaus į nusivylimą, tarsi ir šiaip nebūtume turėję užtektinai bėdų.

Tačiau vis vien kitą dieną nuėjau į Žvejo krautuvę Jungo aikštėje. Ne dėl to, kad būčiau norėjęs, o

kad alternatyva nepasirodyti buvo negalima. Žvejys pernelyg galingas. Pernelyg pavojingas. Visi žinojo istoriją, kaip jis nukirto Hofmanui galvą ir pasakė, kad taip nutinka, kai tampi per daug arogantiškas. Arba istoriją, kaip du jo kvaišalų stumdytojai staiga pradingo po to, kai pavogė dalį krovinio. Niekas jų nebematė. Atsirado teigiančiųjų, kad žuvies kukuliai jo parduotuvėje kelis mėnesius po to buvo itin skanūs. Jis nedarė nieko, kad nutildytų gandus. Taip tokie verslininkai kaip Žvejys saugo savo teritoriją: padedami gandų, pusiau teisingų istorijų ir mišinio tvirtų faktų, pasakojančių apie tai, kas nutinka mėginant jį pergudrauti.

Aš nemėginau Žvejo pergudrauti. Bet stovėdamas jo krautuvėje ir prisistatydamas vienai iš vyresnio amžiaus moterų už prekystalio vis tiek prakaitavau nelyginant narkomanėlis trečią abstinencijos dieną. Nežinau, ar ji paspaudė skambučio mygtuką, ar ką, bet netrukus pro švaistines duris už prekystalio įėjo Žvejys su plačia šypsena, nuo galvos iki kojų apsirengęs baltai – su balta kepuraite, baltais marškiniais ir prijuoste, baltomis kelnėmis, baltais įsispiriamais guminiais batais – ir padavė man didelę minkštą ranką.

Įėjome į tarnybinį kambarėlį. Baltomis plytelėmis išklotos grindys ir visos sienos. Ant stalų palei sieną stovėjo metalinės lėkštės su lavoniškai blyškiomis filė skystyje.

– Atleisk už smarvę, Jonai, ruošiu žuvies kukulius. – Žvejys ištraukė kėdę iš po metalinio stalo, stovinčio patalpos viduryje. – Sėskis.

– Aš pardavinėju tik žolę, – tariau ir padariau kaip lieptas. – Nei spydo, nei heroino.

– Žinau. Priežastis, dėl ko norėjau su tavimi pasikalbėti, yra tai, kad nužudei vieną iš mano darbuotojų. Turalfą Jonseną.

Be žodžių spoksojau į jį. Aš miręs. Virsiu žuvies kukuliais.

– Labai gražiai sutvarkei reikalą, Jonai. Gudriai užmaskavai tai kaip savižudybę, juk visi žinojo, kad Turalfui buvo kiek... aptemęs protas. – Žvejys atgnybo šiek tiek filė ir įsikišo į burną. – Policijai nė į galvą neatėjo traktuoti jo mirtį kaip įtartiną. Turiu pripažinti, ir pats maniau jį nusišovus. Iki pat tol, kol pažįstamas iš policijos pašnibždėjo mums, kad pistoletas, rastas šalia kūno, registruotas tavo vardu. Jono Hanseno vardu. Taigi kiek pasidomėjome šiuo reikalu. Ir tuomet Turalfo mergina papasakojo, kad jis buvo tau skolingas. Kad bandei skolą išsireikalauti porą dienų prieš jo mirtį. Tiesa?

Nurijau seiles.

– Turalfas kartais parūkydavo. Gerai vienas kitą pažinojome, buvome vaikystės draugai, kurį laiką dalijomės butu ir panašiai. Tad jam kažkiek paskolinau. – Mėginau nusišypsoti. Įtariau, kaip kvailai tai

turėjo atrodyti. – Iš tikro neprotinga draugams šioje srityje taikyti kitas taisykles, ar ne?

Žvejys atsakė šypsena, pakėlė žuvies filė už gyslos ir ilgai tyrinėjo, jai lėtai sukiojantis ore.

– Niekada negalima leisti, kad draugai, giminės ir darbuotojai būtų tau skolingi, Jonai. Niekada. Taip, tu kurį laiką nereikalavai pinigų, bet galų gale galiausiai žinojai, kad taisyklės tam ir yra, kad jų laikytumeisi. Esi kaip ir aš, Jonai. Principingas. Tie, kurie tau prasižengia, turi būti nubausti. Nesvarbu, už didelį ar mažą reikalą. Nesvarbu, ar tai nepažįstamas juočkis, ar tavo paties brolis. Tai vienintelis būdas apginti savo teritoriją. Net ir tokį šūdverslį kaip taviškis tame Karaliaus rūmų parke. Kiekgi tu uždirbi? Penkis tūkstančius per mėnesį? Šešis?

Patraukiau pečiais.

– Panašiai.

– Gerbiu tai, ką padarei.

– Bet...

– Turalfas man buvo itin svarbus žmogus. Jis buvo mano skolų išmušinėtojas. Ir, jeigu prireikdavo, mano šalintojas. Jis noriai imdavosi darbo pašalinti prastus skolininkus. Šiais laikais tarp mūsų nėra daug tokių žmonių. Liaudis taip suminkštėjo. Dabar jau gali būti minkštas ir vis tiek išgyventi. Visuomenė... – Jis įsikišo į žabtus visą filė. – ...Išsikreipė.

Kol kramtė, pasvėriau savo galimybes. Pakilti nuo kėdės ir bėgti iš parduotuvės į aikštę atrodė geriausia.

– Taigi, kaip jau supratai, surietei mane į ragą, – apibendrino jis.

Žinoma, jie vysis ir pagaus, bet galbūt išvengsiu likimo atsidurti žuvies kukulių tešloje, jeigu jiems teks sukapoti mane atviroje gatvėje.

– Aš mąstau: kas iš pažįstamų gali atlikti tai, kas reikalaujama? Kas galėtų nužudyti. Pažįstu vos du. Vienas jų dirba efektyviai, bet kiek per entuziastingas žudyti, o toks pasimėgavimas, man regisi... – Jis pasikrapštė tarp priekinių dantų. – ...iškrypėliškas. – Tyrinėjo laimikį ant pirštо galiuko. – Be to, jis padoriai nenusikerpa rankų nagų. Ir man nereikia bobiško iškrypėlio, man reikia tokio, kuris geba kalbėtis su žmonėmis. Pirma pasikalbėti, o *paskui*, jei jau nieko neišeina, juos pašalinti. Taigi kiek nori, Jonai?

– Nesupratau.

– Klausimas, kiek nori už tai gauti. Aštuonis tūkstančius per mėnesį?

Aš sumirksėjau.

– Ne? Tai gal dešimt? Plius trisdešimt kaip priedą, jei reikės ką nors pašalinti.

– Ar tu klausi...

– Dvylika. Velniai griebtų, tu kietas riešutas, Jonai. Bet gerai, gerbiu ir už tai.

Kvėpavau pro nosį. Jis klausė manęs, ar galiu perimti Turalfo išmušinėtojo ir šalintojo darbą.

Nurijau seiles. Ir susimąsčiau.

Darbo nenorėjau.

Pinigų nenorėjau.

Bet man jų reikėjo.

Jai jų reikėjo.

– Dvylika... – pasakiau. – Man tinka.

Tai buvo paprastas darbas.

Pakakdavo ateiti ir pasakyti, kad esu Žvejo išmušinėtojas, ir pinigai jau gulėdavo ant stalo. Ir nepersidirbdavau, daugiausia sėdėdavau tarnybiniame kambarėlyje žuvies krautuvėje ir žaisdavau kortomis su Briunhildsenu, kuris visuomet sukčiaudavo, ir Kankyne, kuris nuolat šnekėdavo apie savo rotveilerius ir kokie velniškai šaunūs jie yra. Nuobodžiaudavau, baimindavausi, bet pinigai plaukė ir buvau apskaičiavęs, kai jei gaučiau porą pašalinimo užduočių, po metų jau galėčiau sumokėti už gydymą. Tikėkimės, nebus per vėlu. O prie daugelio dalykų galima priprasti, taip pat ir prie žuvies smarvės.

Vieną dieną įėjo Žvejys ir pasakė, kad turi kiek rimtesnį reikalą, kuris reikalauja ir diskretiškumo, ir tvirtos rankos.

– Jis iš manęs spydą perka jau daug metų, – pasakė Žvejys. – Kadangi nėra man nei draugas, nei giminė ar darbuotojas, gavo į skolą. Niekada anksčiau

nebuvo iškilusių problemų, bet dabar vėluoja atsiskaityti.

Tai buvo Kosmosas, vyresnis vyrukas, kuris stumdė spydą, sėdėdamas prie nuolatinio staliuko „Auksinėje žuvelėje". „Auksinė žuvelė" buvo kavinė rudame pastate šalia uosto. Nuo intensyvaus eismo dulkių papilkėjusiais langais, o viduje retai kada pamatysi daugiau nei tris keturis žmones.

Kosmosas viską darydavo taip: spydo klientas įeidavo ir atsisėsdavo prie gretimo staliuko, kuris visuomet būdavo laisvas, nes Kosmosas ant kėdės pakabindavo savo švarką ir ant stalo padėdavo žurnalą *Namai*. Pats sėdėdavo spręsdamas kryžiažodžius laikraščiuose. *Aftenposten*, mažuosius – *VG* bei Helgės Seipso sudarytus didžiuosius laikraštyje *Dagbladet*. Ir *Namuose*, žinoma. Jis netgi dukart buvo laimėjęs *Namų* kryžiažodžių čempionatą. Įkišdavai voką su pinigais į *Namus* ir nueidavai į tuliką, o grįžęs voke vietoj pinigų rasdavai spydo.

Buvo ankstus rytas ir vos trys keturi kiti lankytojai. Atsisėdau per du staliukus nuo senio, užsisakiau kavos ir pavarčiau kryžiažodžių puslapius. Pasikasiau galvą pieštuku. Pasilenkiau į priekį.

– Atsiprašau?

Teko pakartoti dusyk, kol Kosmosas pakėlė akis nuo savo kryžiažodžio. Buvo užsidėjęs akinius oranžiniais stiklais.

– Atleiskite, man reikia žodžio „kas neatsiskaityta“ iš penkių raidžių. Pirma raidė s.

– Skola, – pasakė jis ir vėl nuleido akis.

– Žinoma. Ačiū. – Apsimečiau pildąs langelius.

Kiek palaukiau ir siurbtelėjau silpno kavos skonio gėrimo. Sukrenkščiau.

– Atsiprašau, nenoriu trukdyti, bet gal galėtumėt dar padėti: žodis, reiškiantis „gaudantis žuvis“, iš šešių raidžių. Pirmosios dvi yra ž ir v.

– Žvejys, – atsakė nepakeldamas akių. Bet pastebėjau krūptelėjimą, kai išgirdo save tai sakantį.

– Paskutinis žodis, – tariau. – Įrankis iš devynių raidžių. Su „tu“ viduryje.

Jis nustūmė nuo savęs žurnalą ir pažvelgė į mane. Jo Adomo obuolys šokinėjo nenuskustame kakle.

Apgailestaudamas nusišypsojau.

– Suprantate, laikas, iki kada galima siųsti atsakymus, baigiasi jau šią popietę. O dabar turiu sutvarkyti vieną reikalą, bet grįšiu tiksliai po dviejų valandų. Padėsiu žurnalą čia, kad galėtumėte įrašyti atsakymą, jei šaus į galvą.

Nuėjau į uostą, rūkiau ir mąsčiau. Nežinau, kur šuo pakastas, kodėl jis nesugebėjo sumokėti skolos. O ir žinoti nenorėjau, nenorėjau, kad jo nevilties kupinas veidas įsitvirtintų mano tinklainėje. Tik ne dar vienas. Pakako to išblyškusio veidelio ant pagalvės su nuskalbtu Ulevolio ligoninės antspaudu.

Kai grįžau, Kosmosas sėdėjo tariamai įnikęs į savo kryžiažodį, bet pasklaidęs saviškį žurnalą radau jame voką.

Vėliau Žvejys patvirtino, kad skola grąžinta visa, ir kad gerai atlieku savo darbą. Bet kas iš to? Kalbėjausi su gydytojais. Prognozės nebuvo geros. Ji neišgyvens metų, jei negaus gydymo. Taigi nuėjau pas Žvejį ir pasakiau, kaip yra. Kad man reikia paskolos.

– Atleisk, Jonai, negaliu. Tu darbuotojas, ar ne?

Linktelėjau. Ką, velniai griebtų, turėjau daryti?

– Bet galbūt vis viena turime tavo problemos sprendimą. Reikia pašalinti.

Šūdas.

Na, taip juk turėjo nutikti anksčiau ar vėliau, bet tikėjausi, kad vėliau. Kai jau būsiu užsidirbęs tiek, kiek reikia, ir nustojęs dirbti.

– Aš girdėjau, kad tavo nuolatinė frazė yra, jog pirmas kartas visada blogiausias, – tarė jis. – Taigi tau pasisekė. Kad tai ne pirmas kartas, turiu galvoje.

Pabandžiau nusišypsoti. Jis juk negalėjo žinoti. Kad nenužudžiau Turalfo. Kad pistoletas, registruotas mano vardu, buvo mažo kalibro daikčiukas iš sporto asociacijos, kurio Turalfui reikėjo darbui, bet kurio jis negalėjo nusipirkti pats, nes kaip Rytų Vokietijos disidentas turėjo įrašų. Taigi aš, niekur niekada neįkliuvęs – nei už savo nedidelį žolės stumdymą, nei ką kita, – nupirkau jį Turalfui už nedidelį atsiskaitymą. Nuo to laiko pistoleto nemačiau.

O dėl sumos, kurią bandžiau išsireikalauti, nes jai reikėjo pinigų gydytis, pasidaviau. Turalfas, tas depresuotas apsvaigęs vargšas, padarė taip, kaip ir visi manė, – jis nusišovė.

Neturėjau jokių principų. Pinigų irgi. Bet ir rankų nebuvau susitepęs krauju.

Bent jau kol kas.

Trisdešimt tūkstančių priedo.

Pinigų man trūko. Trūko nemažai.

Krūptelėjęs pabudau. Uodų įgėlimai buvo pradėję pūliuoti ir prilipo prie vilnonio pledo. Bet ne tai mane pažadino. Plynaukštės tylą perskrodė gailus staugimas.

Vilkas? Maniau, jie staugia į mėnulį, žiemą, ne į tą sukruštą saulę, ištisai kabančią išdegusiame bespalviame danguje. Tai tikriausiai šuo, samiai su jais medžiodavo elnius, ar ne?

Apsiverčiau ankštoje lovoje, pamiršęs, kad skauda petį, nusikeikiau ir vėl pasisukau. Staugimas skambėjo tarsi iš toli, bet kas žino? Vasarą garsas tikriausiai sklinda lėčiau ir pasigirsta iš arčiau nei žiemą. Galbūt žvėris buvo visai prie pat.

Užsimerkiau, bet supratau, kad nebeužmigsiu.

Todėl atsikėliau, pasiėmiau žiūronus ir nuėjęs prie vieno iš plyšių peržvelgiau horizontą.

Nieko.

Tiktai tik tak tik tak.

4 skyrius

Knutas atsinešė skaidraus tąsaus dvokiančio tepalo nuo uodų, kas tikriausiai buvo napalmas. Ir du butelius be etikečių, užkištus kamščiais, su skaidriu skysčiu, dvokiančiu spiritu, kas garantuotai buvo napalmas. Rytas buvo dar saulėtesnis, bet pūtė ir vėjas – švilpė krosnelės kamine. Per tuščią, monotoniškai banguojantį peizažą tarsi elnių bandos slinko nedideli debesys, kelioms sekundėms tamsiai žalia spalva nuspalvindami šviesius augalijos plotus, prigesindami saulės atspindžius ir nedidelių ežerėlių tolumoje bei mažutėlių kristalų spindėjimą tose vietose, kur kalnas buvo plikas. Tarsi netikėtai duslus boso tonas šiaip jau skambioje dainoje. Na, vis viena viskas pereina į minorą.

– Mama sakė, kad tu maloniai laukiamas susirinkime maldos namuose, – tarė berniukas. Jis prisėdo prie stalo priešais mane.

– Šit kaip? – pasakiau ir perbraukiau ranka butelį. Užkišau kamščiu neparagavęs. Įžanga. Tereikėjo išlaukti, tuomet bus dar geriau. Arba blogiau.

– Ji mano, kad tave galima išganyti.

– Bet tu taip nemanai?

– Nemanau, kad tave galima išganyti.

Pakilau ir nuėjau prie langų plyšių. Elnias grįžo. Pamatęs jį ankstėliau ryte, pagavau save jaučiant palengvėjimą. Vilkas. Jie Norvegijoje juk išnaikinti, ar ne?

– Mano senelis braižė bažnyčias, – pasakiau. – Jis buvo architektas. Bet Dievo netikėjo. Manė, kad kai miršta me, miršta me, ir viskas. Aš irgi linkęs taip manyti.

– Jis ir Jėzaus netikėjo?

– Jeigu jis netikėjo Dievo, vargu ar tikėjo Dievo sūnų, Knutai.

– Suprantu.

– Supranti? Ir?

– Tuomet jis degs pragare.

Sukikenau.

– Tokiu atveju jis jau kurį laiką dega, nes mirė, kai man buvo devyniolika. Bet ar tau neatrodo, kad tai šiek tiek neteisinga? Basė buvo geras vyras, jis padėdavo žmonėms, kuriems to reikėjo, ko negali pasakyti apie daugelį mano pažįstamų krikščionių. Jei galėčiau būti bent pusė tiek, koks buvo mano senelis...

Sumirksėjau. Akys perštėjo ir vaizdas mirguliavo. Ar tai ta saulė degina skyles tinklainėje, ar aš anku?

– Senelis sako, kad darbų šventumas nepadeda, Ulfai. Tavo senelis dabar dega, ir greitai tavo eilė.

– Hm. Bet sakai, kad jei nueisiu į tą susirinkimą ir pasakysiu Jėzui ir tam Lestadijui „taip“, tai

pateksiu į rojų, nors nė šūdelio niekada nepadėjau jokiai sielai?

Berniūkštis pasikasė raudonplaukę galvą.

– Taaaaip. Bent jau jei pasakysi „taip“ Lyngeno krypčiai.

– Yra ne viena kryptis?

– Yra pirma gimusieji Altoje, lundbergeniečiai Pietų Trumse, senieji lestadijiečiai Amerikoje ir...

– Ir jie visi degs?

– Taip sako senelis.

– Regis, rojuje pasidarys daug vietos. Ar kada susimąstei, kad jei mudu būtume susikeitę seneliais, tai greičiausiai būtumei ateistas, o aš lestadijietis? Ir tuomet degtumei tu?

– Galbūt. Bet, laimei, degsi tu, Ulfai.

Atsidusau. Šis peizažas turėjo kažką nepajudinamo. Tarsi niekas negalėtų nutikti, tarsi tas nekintamumas būtų natūrali būsena.

– Ei, Ulfai?

– Taip?

– Pasiilgsti savo tėvo?

– Ne.

Knutas nutilo.

– Jis nebuvo geras?

– Taip manau. Bet būdami vaikai mes greitai pamirštame.

– O galima? – paklausė jis tyliai. – Nepasiilgti savo tėvo?

Pažvelgiau į jį.

– Manau, kad galima, – nusižiovavau. Maudė petį. Norėjosi išgerti.

– Ar tu tikrai visiškai vienas, Ulfai? Ar tu *nieko* neturi?

Susimąsčiau. Man išties reikėjo *pagalvoti*. Dieve mano.

Papurčiau galvą.

– Spėk, apie ką galvoju, Ulfai.

– Apie savo tėvą ir senelį?

– Ne, – atsakė jis. – Galvoju apie Ristiną.

Nesivarginau klausti, kodėl jis mano, kad galėčiau tai atspėti. Liežuvis buvo tarsi išdžiūvusi kempinė, bet gėrimas gali palaukti, kol jis baigs kalbėti ir išeis. Jis netgi atidavė man grąžą.

– Tai kas toji Ristina?

– Ji eina į penktą klasę. Turi ilgus geltonus plaukus. Ji vasaros stovykloje Kautokeine. Tiesą sakant, ir mes turėtume ten būti.

– Kokia tai stovykla?

– Na, stovykla.

– Ir ką jūs ten veikiate?

– Mes, vaikai, žaidžiame. Na, kai nebūna susirinkimų ir pranešimų. Bet dabar Rogeris paklaus, ar Ristina nenori būti jo panelė. Ir jie galbūt pasibučiuos.

– O bučiuotis ne nuodėmė?

Jis pakreipė galvą. Primerkė vieną akį.

– Nežinau. Prieš jai išvažiuojant pasakiau, kad ją myliu.

– Kad myli, tiesiai šviesiai?

– Taip. – Jis pasilenkė ir nieko nematančiu žvilgsniu dusliai sukuždėjo: „Aš myliu tave, Ristina.“ Tada vėl pažvelgė į mane.

– Negerai padariau?

Nusišypsojau.

– Visai ne. Ką ji atsakė?

– „Šit kaip.“

– Ji atsakė „šit kaip“?

– Taip. Kaip manai, ką tai reiškia, Ulfai?

– Na, nežinau. Tai, žinoma, gali reikšti, kad to buvo kiek per daug. „Mylėti“ yra gana skambus žodis. Bet taip pat gali reikšti, kad ji apie tai pagalvos.

– Manai, kad turiu šansų?

– Absoliučiai.

– Nors ir turiu randą?

– Kokį randą?

Jis atplėšė pleistrą nuo kaktos. Ant blyškaus odos plotelio po juo tebebuvo matyti siūlių žymės.

– Kas nutiko?

– Nukritau nuo laiptų.

– Papasakok jai, kad susidūrei su elniu, kad kovėtės dėl grobio. Ir kad laimėjai, savaime suprantama.

– Ar tu kvailas? Ji tuo nepatikės!

– Ne, nes tai juokelis. Mergaitėms patinka berniukai, kurie moka juokelių.

Jis kramtė lūpą.

– Tu dabar nemeluoji, Ulfai?

– Paklausyk. Jeigu tau nepasisektų būtent su šita Ristina būtent šią vasarą, atsiras kitų ristinų kitomis vasaromis. Merginų aplink tave suksis daug.

– Kodėl?

– Kodėl? – Matavau jį žvilgsniu. Ar jis dar per jaunas? Buvo pakankamai gudrus pagal savo ūgį. Raudoni plaukai ir strazdanos tikriausiai nepaperka moterų, bet tai juk mados, kurios ateina ir praeina. – Jeigu manęs paklaustum, sakyčiau, kad esi Finmarko Mikas Džageris.

– Kas?

– Džeimsas Bondas.

Jis žiūrėjo į mane nesuprasdamas.

– Polas Makartnis? – pamėginau. Jokios reakcijos. – „The Beatles". *She loves you, yeah-yeah-yeah.*

– Tu nelabai moki dainuoti, Ulfai.

– Teisybė. – Atidariau krosnelės dureles, įkišau šlapią skudurą ir patryniau šlapiais pelenais ant spindinčio šautuvo taikiklio. – Kodėl tu ne vasaros stovykloje?

– Tėtis išvykęs į ledjūrio menkių žvejybą, turime jo sulaukti. – Kažkas čia buvo ne taip, mat trūktelėjo jo lūpų kamputis. Kažkas, apie ką nutariau neklausti. Pažvelgiau į taikiklį. Tikėkimės, dabar saulė į jį neatsispindės, ir niekas nesupras, kad guliu nusitaikęs.

– Eime laukan, – tariau.

Vėjas išvaikė uodus ir mudu atsisėdome prie saulės apšviestos sienos. Mums pasirodžius elnias vaikštinėjo kiek tolėliau. Knutas išsinešė peilį ir šakelę, kurią drožinėjo.

– Ulfai?

– Nebūtina sakyti mano vardo kaskart, kai nori ko nors paklausti.

– Gerai, bet Ulfai?

– Na?

– Ar tu paskui prisigersi?

– Ne, – pamelavau.

– Gerai.

– Ar tu manimi rūpiniesi?

– Manau, truputį kvaila, kad tu keliausi į pragarą...

– ...degti?

Jis nusijuokė. Pakėlė šakelę, bandydamas švilpti.

– Ulfai?

Atsidusau pasiduodamas.

– Na?

– Ar tu apiplėšei banką?

– Kaip tau galvon šovė tokia mintis?

– Visi tie pinigai, kuriuos nešiojiesi.

Išsitraukiau cigarečių pakelį. Kiek pasukiojau tarp pirštų.

– Keliauti brangu, – atsakiau. – O čekių knygelės neturiu.

– O pistoletas tavo švarko kišenėje?

Prisimerkęs pažvelgiau į jį, bandydamas prisidegti cigaretę, bet vėjas užpūtė liepsną. Vadinasi, berniukas patikrino švarką, prieš pažadindamas mane bažnyčioje.

– Reikia būti atsargiam, kai turi grynųjų, o ne čekių knygelę.

– Ulfai?

– Taip.

– Tu ir meluoti nelabai moki.

Nusijuokiau.

– Kas bus iš tos šakelės?

– Kabliukas, – atsakė jis ir drožė toliau.

Berniūkščiui išėjus, pasidarė ramiau. Žinoma. Bet pajutau, kad nieko prieš, jei jis būtų užtrukęs ir ilgėliau. Nes jis, be abejo, buvo savotiška pramoga.

Sėdėjau ir snūduriavau. Markstydamasis pamačiau, kad elnias vėl prisiartino. Jis tikriausiai priprato prie mano buvimo. Atrodė toks vienišas. Galima būtų tikėtis, kad tokiu metų laiku elnias bus stambus, bet šis buvo liesas. Liesas, pilkas ir beprasmiškai dideliais ragais, kurie kadaise, matyt, pritraukdavo pateles, bet dabar, atrodė, jam tik trukdo.

Elnias dabar buvo taip arti, kad girdėjau, kaip kramto. Jis pakėlė galvą ir nukreipė žvilgsnį į mane. Manęs link. Elniai mato prastai. Jie teturi uoslę. Jis užuodė mane.

Užsimerkiau.

*

Kiek jau laiko praėjo? Dveji metai? Vieni? Vyrukas, kurį turėjau pašalinti, buvo vardu Gustavas, ir aš pasirodžiau auštant. Jis gyveno vienas mažame apleistame mediniame namuke, įsispraudusiame tarp daugiaaukščių Homansbiene. Buvo ką tik iškritęs sniegas, bet dieną prognozavo šiltesnį orą, ir atsimenu, kad pagalvojau, jog mano batų įspaudai sniege ištirps.

Paskambinau į duris, ir kai jis jas atvėrė, pridėjau pistoletą jam prie kaktos. Jis atatupstas pasitraukė vidun, o aš nusekiau iš paskos. Uždariau paskui save duris. Viduje tvyrojo dūmų ir pridegusių riebalų kvapas. Žvejys man papasakojo neseniai sužinojęs, jog Gustavas, buvęs vienu jo nuolatinių stumdytojų gatvėje, nugvelbė dalį pinigų ir kvaišalų. Mano darbas buvo jį nušauti, be jokių ceremonijų. Ir jei būčiau tą padaręs, ten ir tada, reikalai būtų susiklostę kitaip. Bet padariau dvi klaidas. Pažiūrėjau jam į akis. Ir leidau jam šnekėti.

– Tu mane nušausi?

– Taip, – atsakiau. Užuot ėmęs ir nušovęs. Jis turėjo rudas šuniškas akis ir plonus ūselius, liūdnai nusvirusius ties lūpų kampučiais.

– Kiek Žvejys tau moka?

– Užtektinai. – Ėmiau spausti gaiduką. Viena jo akis suvirpėjo. Nusižiovavo. Girdėjau, kad šunys žiovauja, kai būna sunerimę. Bet gaidukas neklausė.

Netiesa, tai pirštas neklausė. Eina šikt. Už jo nugaros pamačiau lentyną, o ant jos porą pirštinių ir mėlyną vilnonę kepurę.

– Dėkis kepurę, – pasakiau.

– Ką?

– Vilnonę kepurę. Užsitrauk ją ant veido. Tuoj pat. Arba...

Jis padarė kaip lieptas. Virto mėlyna, minkšta lėlės galva be veido bruožų. Po „Esso" marškinėliais matėsi nedidelis pilvukas, rankos kabojo prie šonų – vis dar atrodė apgailėtinai. Bet pajutau, kad situacija tvarkosi. Jei tik nematysiu jų veidų. Nusitaikiau į kepurę.

– Galime pasidalinti. – Mačiau jo burną, judančią po vilnone medžiaga.

Paspaudžiau. Buvau visiškai tikras, kad paspaudžiau. Bet negalėjau būti tai padaręs, nes vis dar girdėjau jo balsą:

– Jei paleistum mane, gautum pusę pinigų ir amfetamino. Išeitų devyniasdešimt tūkstančių grynaisiais. O Žvejys apie tai nesuuos, nes dingsiu su visais galais. Išvyksiu į užsienį, susikursiu naują tapatybę. Prisiekiu.

Smegenys yra įstabus, stebuklingas išradimas. Nors viena jų dalis suvokė, kad tai idiotiška, gyvybei pavojinga mintis, kita pusė tuo metu ją svarstė. Devyniasdešimt tūkstančių. Plius trisdešimt tūkstančių premijos. Plius nereiks nušauti vyruko.

– Jeigu vėl atsirastum, man galas, – pasakiau.

– Tuomet mums abiem būtų galas, – pasakė jis. – Dar gautum ir juosiamąją piniginę.

Šūdas.

– Žvejys tikisi lavono.

– Pasakyk, kad turėjai jo atsikratyti.

– Kodėl man to reikėtų?

Kepurė nutilo. Dviem sekundėms.

– Nes tai būtų įrodymas prieš tave. Tu ketinai nušauti mane į galvą, bet kulka užstrigo. Visai tikėtina, turint tokį žaislinį pistoletą kaip taviškis. Kulka liko kaukolėje, o ji susietų tave su žmogžudyste, nes šį žaislinį pistoletą esi panaudojęs anksčiau. Taigi tu nutempei mano lavoną į savo mašiną ir išmetei Biunės fiorde.

– Aš neturiu mašinos.

– Tuomet paėmei maniškę. Paliksime ją prie Biunės fiordo. Turi teises?

Linktelėjau. Susivokiau, kad jis negali to matyti. Susivokiau, kokia prasta tai idėja. Vėl pakėliau pistoletą. Bet per vėlai, nes jis nusitraukė kepurę ir plačiai šypsojosi. Gyvybingos akys. Žybtelėjo auksinis dantis.

Svarstant dabar, galima, žinoma, paklausti, kodėl aš tiesiog nenušoviau Gustavo rūsyje *po to*, kai jis atidavė man pinigus ir kvaišalus, užkastus anglių dėžėje. Galėjau tiesiog išjungti šviesą ir paleisti kulką jam į pakaušį. Tuomet Žvejys būtų gavęs savo

lavoną, o aš – ne tik pusę, bet *visus* pinigus, ir man nebūtų tekę ištisai nerimauti, kada Gustavas vėl išdygs. Tai būtų buvęs lengvas uždavinys įstabioms smegenims. Ir tiek žinių. Bet atsakymas toks, kad man labiau norėjosi išvengti to kulkos suvarymo į jo galvą veiksmo. Ir kad žinojau, jog jam reikia pusės pinigų dingti ir slapstytis. Atsakymas toks, kad aš esu apgailėtinas, bailus nevykėlis, nusipelnęs viso to šūdo, kurį man paruošė likimas.

Bet Ana to nenusipelnė.

Ana nusipelnė ko nors geresnio.

Ji nusipelnė gyventi.

Pasigirdo klaksėjimas.

Atmerkiau akis. Elnias pasibaidė.

Kažkas artinosi.

5 skyrius

Mačiau jį per žiūronus.

Ėjo svyruodamas, toks žemas ir kreivomis kojomis, kad viržiai plakėsi į tarpkojį.

Nuleidau šautuvą.

Priartėjęs prie trobelės, nusiėmė savo juokdario kepurę ir nusišluostė prakaitą. Nusišypsojo.

– Būtų neprošal šaltos it ledas baltakės.

– Bijau, kad neturiu...

– Samiškos naminės. Gaminama iš geriausių žaliavų. Turi du butelius.

Patraukiau pečiais ir įėjome vidun. Atkimšau vieną butelį. Į du puodelius įpyliau skaidrios kambario temperatūros naminės.

– Į sveikatą. – Pakėlė Matis vieną jų.

Nieko nesakiau, tik pyliau į save nuodus.

Jis pasekė paskui mane. Nusišluostė burną.

– Ak, gera. – Laikė ištiesęs puodelį.

Įpyliau dar.

– Sekei paskui Knutą?

– Supratau, kad baltakė skirta ne jo tėvui, todėl turėjau įsitikinti, jog berniūkštis neišgers jos pats. Reikia prisiimti truputį atsakomybės. – Jis nusiviepė

ir iš po viršutinės lūpos tarp geltonų priekinių dantų nubėgo rudas tabako skystis. – Tai čia apsistojai.

Linktelėjau.

– Kaip einasi medžioklė?

Patraukiau pečiais.

– Prastai su žvyrėmis, kai tiek mažai pelių ir lemingų kaip šiemet.

– Turi graižtvinį šautuvą. O Finmarke nedaug laukinių elnių.

Siurbtelėjau iš puodelio. Skonis buvo išties klaikus, nors po pirmos burnelės skonio receptoriai ir atbuko.

– Aš mąsčiau, Ulfai. Apie tai, ką toks žmogus kaip tu daro mažytėje trobelėje Kosunde. Tu nemedžioji. Atvykai ne dėl tylos ir ramybės, nes būtum taip ir pasakęs. Kokia tikroji priežastis?

– Kaip manai, koks žada būti oras? – Įpyliau į jo puodelį. – Labiau vėjuota? Mažiau saulės?

– Nepyk, kad klausiu, bet juk bėgi nuo kažko? Policijos? Esi skolingas kam nors?

Nusižiovavau.

– Kaip supratai, kad naminė ne Knuto tėvui?

Jis suraukė savo žemą plačią kaktą.

– Hugo?

– Pajutau prasto alkoholio kvapą jo darbo kambaryje. Jis ne abstinentas.

– Buvai jo kambaryje? Lėja įsileido tave į namą?

Lėja. Ji vardu Lėja.

– Tave, bedievį? Dabar, kai... – Jis staiga nutilo, nušvito, pasilenkė ir sudavė man per skaudantį petį kvatodamas. – Pagavau! Moteriškės! Esi vienas tų, žmonų krušlys. Tau ant kulnų lipa apgautas vyras, ar ne?

Pasitryniau petį.

– Kaip supratai?

Matis pirštu parodė į savo siauras įkypas akis.

– Mes, samiai, esame žemės vaikai, supranti. Jūs, norvegai, vadovaujatės protu, o mes esame patiklūs šamanai, kurie ne supranta, bet *jaučia*, *mato*.

– Lėja man tik paskolino šį šautuvą, – pasakiau. – Kol vyras grįš iš žvejybos.

Matis pažvelgė į mane. Jo žandikauliai judėjo aukštyn žemyn tarsi maldami. Jis vos siurbtelėjo iš puoduko.

– Tuomet turėsi jį ilgai.

– Nejaugi?

– Klausei, kaip supratau, kad naminė ne Hugo? Nes jis iš žvejybos negrįš. – Dar gurkšnelis. – Šįryt buvo pranešta, kad rasta jo žvejo skrybėlė. – Jis pažvelgė į mane. – Lėja nieko nepapasakojo? Ne, ji to nebūtų darius. Bendruomenė meldėsi už Hugo jau keturiolika dienų. Ir jie, lestadijiečiai, manė, kad jį galima išgelbėti, nepaisant to, koks prastas oras jūroje. Kitoks elgesys tiesiog būtų burnojimas prieš Dievą.

Linktelėjau. Tai štai ką Knutas turėjo galvoje, sakydamas, kad motina meluoja, jog jam nereikia nerimauti dėl tėčio.

– Bet jau pakaks, – tęsė Matis. – Dabar jie gali sakyti, kad Dievas pasiuntė jiems ženklą.

– Tai gelbėtojai jo žvejo kepurę rado šįryt?

– Gelbėtojai? – Matis nusijuokė. – Ne, jie paieška nutraukė daugiau nei prieš savaitę. Tai vienas žvejų rado jo kepurę, plūduriuojančią į vakarus nuo Hvaso salos. – Jis pamatė mano klausiamą miną. – Žvejai šiose vietovėse užsirašo savo vardą vidinėje kepurės pusėje. Jos vandens paviršiuje išsilaiko ilgiau nei kūnas. Taip artimieji sužino.

– Tragiška, – tariau.

Jis žvelgė priešais save tarytum išsiblaškęs.

– O, yra didesnių tragedijų, nei tapti Hugo Eliaseno našle.

– Ką nori tuo pasakyti?

– Na, kaip čia pasakius. – Jis iškalbingai pažvelgė į savo tuščią puodelį. Nežinau, kodėl jis taip godžiai gėrė naminę, juk namie tikriausiai turėjo apsčiai. Galbūt žaliavos buvo brangios. Įpyliau dar. Jis tik suvilgė lūpas.

– Nepyk, – tarė jis ir pagadino orą. – Na, Eliasenų broliai buvo karštakošiai dar būdami vaikai. Anksti išmoko muštis. Anksti išmoko gerti. Ir anksti išmoko gauti ko užsimanę. Visa tai jie, žinoma, išmoko

iš tėvo, kuriam priklausė du laiveliai ir aštuoni juose dirbę vyrai. O Lėja buvo gražiausia mergina Kosunde, ilgais juodais plaukais ir tomis akimis. Netrukdė nė ta kiškio lūpa. Jos tėvas, pamokslininkas Jakobas, saugojo ją kaip savo akį. Žinai, jei lestadijietis dulkinasi prieš vedybas, pragaru pakvimpa jiems visiems – vaikinui, merginai ir palikuonims. Ir ne tai, kad Lėja pati nesisaugojo. Ji stipri ir žino, ko nori. Bet, aišku, prieš Hugo Eliaseną... – Jis giliai atsiduso. Sukiojo rankose puoduką.

Laukiau, kol supratau, kad jis tikisi paraginimo.

– Kas nutiko tada?

– Žino tik jiedu. Bet, aišku, buvo keistoka. Jai aštuoniolika ir niekada nė nežiūrėjo į jo pusę, jam dvidešimt ketveri, jis siunta, nes mano, kad ji turėtų bučiuoti žemę po jo kojomis, juk jis galų gale dviejų laivų paveldėtojas. Namuose pas Eliaseną vyksta girtų peštynės, o lestadijiečių bendruomenės namuose – susirinkimas. Lėja eina namo viena. Buvo tamsus paros metas, taigi niekas nieko nematė, bet kai kas sakosi girdėję Lėjos ir Hugo balsus prieš pasigirstant riksmui, po kurio stojo tyla. Kad ir kaip ten būtų, praėjus mėnesiui Hugo išsičiustijęs stovi bažnyčioje ir žvelgia į Jakobą Sarą, lediniu žvilgsniu lydintį dukterį prie altoriaus. Šiosios akys sklidinos ašarų, o ant kaklo ir skruostikaulių mėlynės. Ir, leisk man pridurti, tai nebuvo paskutinis kartas, kai

matėme mėlynes ant jos kūno. – Jis ištuštino puoduką ir pakilo. – Bet ką man, vargšui samiui, žinoti, gal jie visgi būdavo laimingi kartkartėmis. Kas nors juk būna laimingas, liaudžiai šiais laikais nepertraukiamai tuokiantis. Todėl turiu grįžti namo, nes reikia pristatyti naminės vestuvėms Kosunde po trijų dienų. Ateisi?

– Aš? Juk nesu pakviestas.

– Pakvietimų nereikia, čia visi laukiami. Ar kada anksčiau dalyvavai samių vestuvėse?

Papurčiau galvą.

– Tuomet privalai ateiti. Šventė trunka tris dienas, mažiausiai. Skanus maistas, geidulingos moterys ir Mačio naminė.

– Ačiū, bet turiu kai ką nuveikti čia.

– Čia? – Jis nusijuokė ir užsidėjo kepurę. – Tu ateisi, Ulfai. Trys dienos vienam plynaukštėje yra vienišiau, nei gali pasirodyti. Ramybė šiose vietose kažką padaro žmogui, ypač gyvenusiam Osle.

Aišku, jis žino, ką sako. Bet negalėjau prisiminti jam minėjęs, iš kur esu.

Išėję pamatėme, kad elnias stovi vos dešimt metrų nuo trobelės. Jis pakėlė galvą ir pažvelgė į mane. Paskui lyg suvokė, kaip arti esu, ir žengė atatupstas porą žingsnių, apsisuko ir nutapsėjo.

– Ar neminėjai, kad elniai šiose vietovėse prijaukinti? – paklausiau.

– Joks elnias nebus visiškai prijaukintas, – atsakė Matis. – Ir šis turi savininką. Žymės ausyje parodo, kas jį pavogė.

– Kas tas klaksėjimas, sklindantis jam bėgant?

– Tai sausgyslės keliuose. Puikus signalas, jei pasirodytų apgautas vyras, tiesa? – Jis garsiai nusijuokė.

Turiu pripažinti, kad man ir pačiam buvo šovusi mintis, jog elnias galėtų suveikti kaip sarginis šuo.

– Pasimatysime vestuvėse, Ulfai. Ceremonija prasideda dešimtą valandą ir galiu asmeniškai garantuoti, kad bus graži.

– Ačiū, bet nemanau, kad pasirodysiu.

– Pasirodysi. Sudie, gražios dienos ir iki. O jei nutartum kur važiuoti, sėkmės kelyje. – Jis nusispjovė. Gumulas buvo toks sunkus, kad viržiai sulinko. Jis tebesijuokė, linguodamas į kaimo pusę. – O jei susirgtum... – sušuko per petį, – ...linkiu pasveikti.

6 skyrius

Tik tak tik tak.

Stebeilijau į horizontą. Daugiausia į Kosundo pusę. Bet jie galėjo nutarti eiti ilguoju keliu aplinkui, pro mišką, ir užklupti mane iš nugaros.

Nors ir pyliausi mažas burneles, vis viena pirmą butelį ištuštinau per parą. Įstengiau palaukti, iki prasidės antra, prieš atkimšdamas kitą.

Akis perštėjo vis stipriau. Kai galiausiai atsiguliau miegoti, užsimerkęs pasakiau sau, kad jei kas artinsis, išgirsiu elnio kelių sausgysles.

Bet girdėjau bažnyčios varpus.

Iš pradžių nesupratau, kas tai per garsas. Jis sklido nešamas vėjo, silpnas atgarsis. Bet paskui – kai švelnus brizas kurį laiką nekeisdamas krypties pūtė nuo kaimo – išgirdau jį aiškiai. Tiksėjimas. Pažvelgiau į laikrodį. Vienuolika. Ar tai reiškė, kad šiandien sekmadienis? Nutariau, kad taip ir yra, ir kad nuo šiol turiu orientuotis, kuri savaitės diena. Nes jie ateis vieną jų. Darbo dieną.

Kartkartėmis užmigdavau. To neįmanoma išvengti. Taip nutinka ir kai esi vienas laivelyje atviroje jūroje: užmiegi ir belieka tikėtis, kad į nieką

neatsitrenksi ar neapsiversi. Galbūt todėl sapnavau, jog irkluoju pilną žuvų laivelį. Žuvų, išgelbėsiančių Aną. Skubėjau, bet vėjas pūtė nuo kranto, aš nepailsdamas irklavau, mosavau irklais, kol nusitrynė delnų oda, irklai slydo iš kraujuojančių rankų, todėl suplėšiau marškinius ir apvyniojau draiskanas aplink irklus. Koviausi su vėju ir audra, bet prie kranto neartėjau. Ir kas iš to, kad laivelis buvo kupinas riebių puikių žuvų?

Trečia naktis. Pakirdau ir susimąsčiau, ar staugimas, pasigirdęs naktį, buvo sapnas ar tikrovė. Tačiau jis aidėjo iš arčiau. Šuo ar kas ten bebūtų. Išėjęs nusišlapinti pažvelgiau į saulę, slenkančią virš giraitės. Didesnė nei vakar disko dalis slinko panirusi į plonų medžių lają.

Išgėriau burnelę ir pavyko pamiegoti dar porą valandų.

Atsikėliau, išsiviriau kavos, susitepiau sumuštinį ir įsitaisiau lauke. Nežinau, ar tai tas tepalas, ar naminė kraujyje, bet uodams buvau nebeįdomus. Duonos pluta pamėginau arčiau prisivilioti elnią. Stebėjau jį pro žiūronus. Jis pakėlė galvą ir žvelgė į mane. Tikriausiai užuodė mane taip aiškiai, kaip aš jį mačiau. Pamojavau. Jis pajudino ausį, bet snukio išraiška liko nepasikeitusi. Kaip ir peizažas. Žandikauliai judėjo kaip cemento maišyklė. Atrajotojas. Kaip ir Matis.

Apžvelgiau horizontą per žiūronus. Užtepiau šlapių pelenų ant taikiklio. Pažvelgiau į laikrodį. Galbūt jie laukė tamsos, kad galėtų prisėlinti nepastebėti. Privalėjau pamiegoti. Man reikėjo valiumo.

Prie durų jis pasirodė pusę septynių ryto.

Vos tik man pabudus kažkas paskambino. Valiumas ir ausų kištukai. Ir pižama. Kiaurus metus. Prasti seni vienastikliai buto langai praleisdavo viską: rudens audras, žiemos šaltį, paukščių čirškėjimą ir triukšmą tos prakeiktos šiukšliavežės, pasirodančios triskart per savaitę ir atbuline eiga įvažiuojančios į kiemą, kuris, aišku, buvo tiesiai po mano miegamojo langais antrame aukšte.

Dievai mato, toje velnio juosiamojoje piniginėje turėjau užtektinai, kad įsigyčiau storus dvigubus langų stiklus arba persikelčiau į trečią aukštą. Turėjau pinigų viskam, ko tik užsimanyčiau, bet net visi pasaulio pinigai nesugrąžins man to, ką praradau. Po laidotuvių nebepajėgiau nieko. Tik spynas pakeičiau. Įdėjau velniškai galingą vokišką spyną. Į butą niekuomet nebuvo įsilaužę, tad dievai žino, kam tą padariau.

Jis atrodė tarsi jauniklis tėvo kostiumu. Iš marškinių styrojo plonas paukštiškas kaklas, o ant jo laikėsi didelė galva su plonyčiais kirpčiais.

– Taip?

– Mane atsiuntė Žvejys.

– Šit kaip. – Pajutau kūnu pereinant šaltį, nors ir dėvėjau pižamą. – Ir kas tu toks?

– Aš naujas, Džonis Mu.

– Aišku, Džoni. Galėjai palaukti iki dešimtos, tuomet būtume susitikę tarnybiniame krautuvės kambarėlyje. Apsirengę ir visa kita.

– Aš čia dėl pono Gustavo Kingo...

Šūdas.

– Galiu užeiti?

Svarsčiau, ką atsakyti, žvelgdamas į guzą jo tvido švarko kairėje. Didelis pistoletas. Galbūt todėl jis vilkėjo tokį dukslų švarką.

– Tik greitas pokalbis, – tarė jis. – Žvejys reikalauja.

Atsisakyti atrodytų įtartina. Atsisakyti būtų beprasmiška.

– Žinoma, – pasakiau ir atvėriau duris. – Kavos?

– Geriu tik arbatą.

– Bijau, kad arbatos neturiu.

Jis nusibraukė kirpčius nuo kaktos. Smiliaus nagas buvo ilgas.

– Nesakiau, kad noriu arbatos, pone Hansenai, tik pasakiau, kad negeriu kavos. Čia svetainė? Prašom, jūs pirmas.

Įėjau ir nuo kėdės nustūmęs kelis *MAD* žurnalus bei Minguso ir Monikos Seterlund plokšteles atsisėdau. Jis nutūpė ant sulūžusių sofos spyruoklių, greta gitaros. Nugrimzdo taip giliai, kad, norėdamas

mane gerai matyti, turėjo pastumti tuščią „Kalinkos“ butelį ant stalo. Kad galėtų laisvai nusitaikyti.

– Pono Gustavo Kingo lavonas buvo rastas vakar, – pradėjo jis. – Bet ne Bunės fiorde, kur, kaip pasakojote Žvejui, jį įmetėt. Vienintelis sutampantis faktas, kad jo galvoje buvo kulka.

– Velnias, ar lavoną kažkas perkėlė į kitą vietą? Kur...

– Salvadore Brazilijoje.

Lėtai linktelėjau.

– Kas...

– Aš, – pertraukė jis ir įkišo dešiniąją ranką į užantį. – Su šituo. – Tai buvo ne pistoletas, o revolveris. Juodas, didelis ir baisus. Valiumas buvo nustojęs veikti. – Užvakar. Kai jis dar buvo kaip reikiant gyvas.

Lėtai tebelinksėjau.

– Kaip jūs jį radote?

– Kai kiekvieną vakarą sėdi bare Salvadore ir giriesi pergudravęs narkotikų šulą Norvegijoje, narkotikų šulas Norvegijoje anksčiau ar vėliau apie tai išgirsta.

– Neprotingas elgesys.

– Bet kadangi jis skelbėsi, mes jį vis viena radome.

– Nors ir laikėte mirusiu?

– Žvejys niekada nenustoja ieškoti savo skolininkų, kol nepamato lavono. Niekada. – Plonose Džonio lūpose buvo matyti šypsenos užuomina. – Ir

Žvejys visada randa, ko ieško. Mudu nesuprasime, kaip, bet jis žino. Visada. Dėl to jis ir vadinamas Žveju.

– Ar Gustavas pasakė ką nors prieš tau jį...

– Ponas Kingas viską prisipažino. Todėl ir nušoviau jį į galvą.

– Ką?

Džonis Mu sujudėjo, tarsi patraukdamas pečiais, bet iš po pernelyg dukslaus švarko to veik nesimatė.

– Jis turėjo du pasirinkimus – greitai arba lėtai. Jeigu neatskleis visų kortų, bus lėtai. Manau, kad jūs, kaip šalintojas, esate susipažinęs su taiklaus šūvio į pilvą poveikiu. Skrandžio rūgštis patenka į blužnį ir kepenis...

Linktelėjau. Nors ir nenutuokiau, apie ką jis šneka, visgi turėjau šiokią tokią vaizduotę.

– Žvejys norėjo, kad ir jums būtų suteiktos šios dvi galimybės.

– J-j-jei prisipažinsiu? – kalenau dantimis.

– Jei atiduosite mums pinigus ir narkotikus, kuriuos ponas Kingas pavogė iš Žvejo ir kurių pusę gavote.

Linktelėjau. Valiumas nebeveikė, ir to minusas buvo mirtina baimė, o būti mirtinai išsigandusiam velniškai skausminga. Pliusas tas, kad buvau pajėgus kruopelytę mąstyti. Ir mane aplankė mintis, kad tai Gustavo užpuolimo auštant scenos kopija. O jei aš imčiau kopijuoti Gustavą?

– Galime dalintis, – pasiūliau.

– Kaip pasidalinote su Gustavu? – pasitikslino Džonis. – Kad jums baigtųsi kaip jam, o man – kaip jums? Ne, ačiū. – Jis nubraukė kirpčius nuo kaktos. Smiliaus nagas perrėžė kaktos odą. Priminė driežo nagus.

– Lėtai ar greitai, pone Hansenai?

Nurijau seiles. Mąstyk, mąstyk. Bet vietoj sprendimo regėjau tik gyvenimą – pasirinkimus, prastus pasirinkimus, – prabėgantį pro akis. Tyloje girdėjau dyzelinio variklio gaudesį, balsus ir nerūpestingą juoką už lango. Šiukšlių vežėjai. Kodėl netapau šiukšlių vežėju? Sąžiningas darbas – tvarkyti, patarnauti žmonijai ir eiti patenkintam namo. Vienam, bet bent jau gulčiau į lovą su tam tikru pasitenkinimu. Pala. Lova. Galbūt...

– Pinigus ir kvaišalus turiu miegamajame, – pasakiau.

– Tad eime ten.

Pakilome.

– Prašom, – tarė jis ir pamosavo revolveriu. – *Age before beauty.**

Žengdamas tuos kelis žingsnius koridoriumi iki miegamojo įsivaizdavau, kaip tai įvyks. Ketinau priešais jį eiti iki lovos ir pačiupti pistoletą.

* Pirma patirtis, paskui grožis. (Angl.)

Atsigręžti, nežiūrėti į akis ir tiesiog iššauti. Paprasta. Jis arba aš. Nežiūrėti į akis.

Atėjome į kambarį. Patraukiau lovos link. Čiupau pagalvę. Čiupau pistoletą. Atsigręžiau. Jis buvo išsižiojęs. Akys išsprogusios. Suprato, kad mirs. Aš paspaudžiau.

Tiesą sakant, *norėjau* paspausti. Visa esybe norėjau paspausti. *Beveik* tai padariau. Išskyrus dešinįjį smilių. Tai ir vėl pasikartojo.

Jis pakėlė revolverį ir nukreipė į mane.

– Neprotingas žingsnis, pone Hansenai.

Neprotingas, pamaniau. Susiveikti pinigų gydymui savaitę ar dvi po to, kai liga buvo tiek pažengusi, kad jau buvo per vėlu, yra neprotinga. Maišyti valiumą su degtine yra neprotinga. Bet nemėginti šauti, kai tavo paties gyvybė kabo ant plauko, yra genetinis sutrikimas. Aš – neišsivystęs evoliucijos gemalas, ir žmonijos ateitis bus išgelbėta, jei būsiu pašalintas čia ir dabar.

– Į galvą ar į pilvą?

– Į galvą, – atsakiau ir nuėjau prie drabužių spintos. Ištraukiau rudą krepšį, juosiamąją piniginę ir maišelius su amfetaminu. Atsigręžiau. Mačiau jo akį virš revolverio taikiklio, kita buvo primerkta, driežo nagus aplink gaiduką. Sekundę mąsčiau, kol supratau, ko jis laukia. Šiukšlių vežėjai. Jis nenorėjo, kad jie, stovėdami tiesiai po langu, išgirstų šūvį.

Tiesiai po langu.

Antrame aukšte.

Plonu stiklu.

Mano darviniškasis kūrėjas tikriausiai dar ne visai mane apleido, nes, apsisukant ir bėgant tuos tris žingsnius iki lango, galvoje tebuvo viena mintis: išgyvenk.

Negarantuoju, kad tolesnės detalės yra visiškai teisingos, bet manau, kad laikydamas krepšį – arba pistoletą – priešais save pašokau, trenkiausi į langą ir ištaškiau jį tarsi muilo burbulą, ir jau kitą akimirką buvau bekrentąs. Kritau ant šiukšliavežės stogo ir susitrenkiau kairį petį, pasiridenau, pajutau pilvu saulės įšildytą kėbulą, tuomet nuslydau automobilio šonu ir basomis nusileidau ant asfalto.

Balsai pritilo – du vyrai rudais kombinezonais stovėjo it suakmenėję, tiesiog spoksodami. Timptelėjau aukščiau nusmukusias pižamines kelnes ir pakėliau krepšį su pistoletu. Pažvelgiau aukštyn į langą. Už smailių stiklo duženų stovėjo Džonis ir žvelgė į mane.

Linktelėjau jam.

Jis kreivai šyptelėjo ir pakėlė smilių su ilguoju nagu prie kaktos. Gestas, kaip vėliau supratau, buvo savotiškas pagerbimas: šią kovą laimėjau. Bet mes dar pasimatysime.

Tuomet apsisukau ir pasileidau bėgti gatve į žemai kybančią ryto saulę.

*

Matis buvo teisus.

Šis peizažas, ši ramybė kažką man daro.

Daugelį metų Osle gyvenau vienas, bet po trijų parų čia vienatvė tapo slegianti, tarsi tylus verksmas, troškulys, kurio negalėjo numalšinti nei vanduo, nei naminė. Todėl spoksodamas į tuščią laukymę, kur nebuvo matyti nė elnio, tik virš jos dryksantis pilkas debesuotas dangus, pažvelgiau į laikrodį.

Vestuvės. Niekuomet nesu dalyvavęs vestuvėse. Ką tai sako apie trisdešimt penkerių vyruką? Kad jis neturi draugų? O gal jo draugai prasti – tokie, kokių niekas nenori turėti, o juo labiau su jais tuoktis?

Taip, aš apžiūrėjau savo atspindį vandens kibire, nusivaliau švarką, užsikišau pistoletą už kelnių diržo nugaroje ir patraukiau keliu į Kosundą.

7 skyrius

Ėmus skambėti bažnyčios varpams, buvau nuėjęs taip toli, kad jau mačiau kaimą apačioje. Pagreitinau žingsnį. Oras atvėso. Galbūt dėl debesuoto dangaus. Galbūt dėl to, kad vasara vieną rugpjūčio dieną čia gali imti ir pasibaigti.

Nebuvo matyti nė vieno žmogaus, bet ant žvyrkelio priešais bažnyčią stovėjo keli automobiliai, o viduje buvo girdėti vargonų muzika. Ar tai reiškia, kad nuotaka jau žengė prie altoriaus, o gal tai tik apšilimas? Kaip jau sakiau, anksčiau tokiame reikale nebuvau dalyvavęs. Pasižvalgiau į automobilius, stovinčius kieme, dairydamasis, gal nuotaka sėdi viename jų ir laukia savo pasirodymo. Atkreipiau dėmesį, kad valstybiniai numeriai su raide Y priekyje, žyminčia Finmarką. Išskyrus vieną automobilį, didelį juodą universalą, kuris šios raidės priekyje neturėjo. Automobilis iš Oslo.

Palipau laiptais į bažnyčią ir atsargiai atvėriau duris. Tie keletas suolų buvo pilnutėliai, aš įslinkau vidun ir radau vietą pačiame gale. Vargonams nustojus groti pažvelgiau į priekį. Nemačiau jokių jaunųjų, todėl negalėjau aiškiai suvokti, kur patekau.

Prieš save regėjau kelis tradicinius samiškus švarkus, bet ne tiek daug, kiek tikėjausi išvysti samių vestuvėse. Pirmajame suole pamačiau du pažįstamus pakaušius. Išsidraikiusią raudoną Knuto kupetą ir juodą blizgantį Lėjos plaukų krioklį. Pastarasis buvo pridengtas nuometo. Iš tos vietos, kur sėdėjau, nemačiau itin daug, bet jaunikis drauge su piršliu sėdėjo priešakyje prie altoriaus ir laukė nuotakos. Šen bei ten girdėjosi krenkštelėjimai, kostelėjimai ir ašarojimai. Kažkas tokioje uždaroje, rimtoje kompanijoje atrodė simpatiška, tas jų susijaudinimas dėl jaunųjų.

Knutas atsigręžė. Žvelgė į susirinkusiuosius. Bandžiau sugauti jo žvilgsnį, bet jis manęs nematė, bent jau į šypseną neatsakė.

Vargonai vėl sugaudė ir susirinkusieji su pribloškiančia galia užtraukė: „Dieve, arčiau tavęs..."

Neišmanau apie psalmes, bet man pasirodė, kad toks pasirinkimas vestuvėms gana keistas. Be to, niekuomet nesu girdėjęs jos dainuojant taip ištęstai. Žmonės visas balses tęsė iki amžinybės: „...arčiau tavęs veržias širdis, jokia kančia kely nesulaikys".

Po daugmaž penkių posmų užsimerkiau. Galbūt iš gryno nuobodulio, galbūt dėl po visų tų parų būdravimo apėmusio jausmo, kad žmonių būryje esu saugus. Kad ir kaip ten būtų, aš užmigau.

Ir prabudau nuo minkštos pietiečių tarmės.

Nusivaliau seiles lūpų kampučiuose. Tikriausiai kas nors stumtelėjo mane į kairį petį, nes skaudėjo. Pasitryniau akis. Ant pirštų galiukų liko geltonų pūlių. Prisimerkiau. Pietietiškai kalbantis žmogus, stovintis priekyje, buvo su akiniais, plonų bespalvių plaukų ir dėvėjo sutaną, kuria kadaise buvau užsiklojęs.

– ...bet jis buvo ir žmogus, turintis savų slobnybių, – kalbėjo jis. *Slobnybių.*

– Kaip ir kiekvienas mūsų. Jis buvo vyras, galėdavęs išvengti konfrontacijos, kai nusidėdavo, jis slėpdavosi, tikėdamasis, kad problemos dings, jei tik jis pakankamai išlauks. Bet mes visi žinome, kad negalime pasislėpti nuo Viešpaties bausmės, kad Jis visada mus ras. Tuo pat metu jis yra viena iš paklydusių Jėzaus avelių, viena atsiskyrusi nuo bandos, bet Jėzus Kristus ją išgelbės ir išganys savo gailestingumu, jeigu nusidėjėlis mels Viešpaties atleidimo mirties akimirką.

Čia tai jau ne pamokslas per vestuves. Priekyje nebemačiau ir jaunųjų. Atsisėdau ant suolo ir ištempiau kaklą. Ir pamačiau jį, tiesiai priešais altorių. Juodą karstą.

– Galbūt jis tikėjosi užmaršties, leisdamasis į savo paskutinę kelionę. Kad terminas atiduoti skolas jau bus seniai praėjęs, kad jo nuodėmės bus nubrauktos ir jam už tai nereikės sumokėti. Bet Dievas jį pasiėmė, kaip ir pasiims mus visus.

Atsigręžiau į duris. Abiejose jų pusėse stovėjo po vyrą sunertomis priešais save rankomis. Abu įsmeigę akis į mane. Juodais kostiumais. Šalintojų apranga. Prie bažnyčios stovintis universalas iš Oslo. Mane išdūrė. Matį pasiuntė į medžiotojų trobelę – išvilioti mane iš tvirtovės į kaimą. Į laidotuves.

– Ir todėl šiandien susirinkome prie šio tuščio karsto...

Mano laidotuves. Tuščias karstas, laukiantis mano kūno.

Kaktą išpylė prakaitas. Koks buvo jų planas? Ar lauks, kol ceremonija baigsis, o gal pašalins pačioje bažnyčioje visiems matant?

Užkišęs ranką už nugaros, apčiuopiau pistoletą toje pačioje vietoje. Gal man šaudant prasiskinti kelią iki išėjimo? O gal atsistoti, besti pirštu į tuodu prie durų ir surikti, kad jie žudikai iš Oslo, pasiųsti narkotikų prekeivio? Bet kuo tai padėtų, jei jie savo noru atvyko čia dalyvauti nepažįstamo pietiečio laidotuvėse? Žvejys jiems tikriausiai sumokėjo, net ir Lėją jie įtraukė į šį sąmokslą. Arba, jeigu tai, ką ji sakė, yra teisybė ir jiems šiame kaime taip nerūpi žemiškosios gėrybės, galbūt Žvejo žmonės, patys apsimetę policininkais, paskleidė gandą apie mane, kad esu pats Šėtonas. Velniai žino, kaip jiems pavyko, bet supratau, kad privalau iš čia dingti.

Akies kampučiu mačiau, kaip šalintojai pasisuko vienas į kitą ir kažką sumurmėjo. Tai buvo vienintelė galimybė. Suėmiau pistoleto vamzdį ir ištraukiau ginklą iš už diržo. Atsistojau. Reikia šauti dabar, kad jie nespėtų pasisukti į mane ir nepažvelgčiau jiems į akis.

– ...prie tuščio Hugo Eliaseno karsto. Jis išplaukė į jūrą nepaisydamas prasto oro. Kaip sakė, žvejoti ledjūrio menkių. O galbūt pabėgti nuo neatliktų pareigų.

Vėl susmukau ant suolo. Įkišau pistoletą atgal už diržo.

– Mums belieka tikėtis, kad jis, būdamas krikščionis, tą akimirką laivelyje puolė ant kelių ir meldė pasigailėjimo, meldė atleidimo, meldė patekti į Dangaus karalystę. Daugelis jūsų pažinojo Hugo geriau nei aš, bet tie, su kuriais kalbėjausi, mano, kad būtent taip jis ir padarė, nes buvo dievobaimingas žmogus, ir aš tikiu, kad Jėzus, mūsų piemuo, išklausė jo maldas ir parvedė atgalios į bandą.

Tik dabar pajutau, kaip smarkiai daužosi širdis, – atrodė, tuojau iššoks iš krūtinės.

Balsas ėmė giedoti.

– Didelė balta avių banda.

Nepažįstamasis pakišo man atverstą Landstado psalmyną, parodė pirštu į pageltonavusį puslapį ir draugiškai linktelėjo. Įstojau į antrą posmą. Su

nuoširdžiu palengvėjimu ir dėkingumu šlovinau Apvaizdą, kad dar bent truputį pagyvensiu.

Stovėjau prie bažnyčios ir žvelgiau pavymui juodam universalui, vežančiam karstą.

– Taigi taigi, – tarė vyresnio amžiaus vyras, sustojęs prie manęs. – Kapas jūroje geriau nei jokio kapo.

– Mhm.

– Juk tai jūs gyvenate medžiotojų trobelėje? – paklausė jis ir žybtelėjo akimis. – Ir kaip, sumedžiojote kiek nors žvyrių?

– Ne per daugiausia.

– Taigi, kitaip būtume girdėję šūvius, – tęsė jis. – Garsas tokiu oru sklinda puikiai.

Linktelėjau.

– Kodėl karstą vežantis automobilis registruotas Osle?

– O, tai tas Aronsenas, padraika. Nusipirko ten, žemai, nes mano, kad toks automobilis atrodo kur kas geriau.

Lėja stovėjo ant bažnyčios laiptų drauge su aukštu šviesiaplaukiu vyru. Užuojautą reiškiančiųjų minia greitai išsisklaidė. Kai automobilio nebebuvo matyti, ji krenkštelėjo:

– Taigi, visus kviečiu kavos ir trumpos atminimo valandėlės pas mus namuose. Ačiū visiems atėjusiems ir gero kelio namo.

Man toptelėjo į galvą, kad kažkas jos figūroje, stovinčioje šalia to vyro, buvo keistai pažįstama, tarsi šį reginį matyčiau nebe pirmą sykį. Bloškė vėjo gūsis ir aukštasis vyras kiek susvyravo.

– Kas stovi greta našlės? – paklausiau.

– Uvė? Jis juk velionio brolis.

Ak, žinoma. Vestuvių nuotrauka. Ji tikriausiai buvo daryta čia pat, ant bažnyčios laiptų.

– Brolis dvynys?

– Kaip nulietas, – atsakė senolis. – Ką gi, einam kavos ir pyrago?

– Gal matėte Matį?

– Kurį Matį?

Taigi jų buvo ne vienas.

– Turite galvoje naminės Matį?

Vis dėlto toks – vienintelis.

– Jis greičiausiai to Migalo vestuvėse prie toteminio akmens.

– Kaip sakote?

– Akmens. – Jis parodė jūros link, kur atsiminiau esant prieplauką. – Ten pagonys garbina stabus. Brrr. Nagi, eime?

Stojusioje tyloje tariausi girdįs būgnus, muziką. Triukšmas. Naminė. Moterys.

Atsigręžiau ir išvydau Lėjos nugarą; ji jau kilo namo link. Tvirtai laikė Knuto ranką. Mirusiojo brolis ir kiti sekė iš paskos, bet išlaikydami atstumą, it tyli procesija. Apsilaižiau lūpas. Vis dar buvo

išdžiūvusios nuo miego. Ir didelės baimės. Galbūt ir dėl viso to naminės gėrimo.

– Šiek tiek kavos būtų neprošal, – tariau.

Namas, pilnas žmonių, atrodė visiškai kitaip.

Linksėdamas nepažįstamiems žmonėms skyniausi kelią į priekį, lydimas žvilgsnių ir neišsakytų klausimų. Atrodė, visi kiti čia vienas kitą pažįsta. Radau ją virtuvėje stovinčią ir pjaustančią pyragus.

– Užjaučiu, – tariau.

Ji pažvelgė į mano ištiestą ranką, perėmė peilį į kairę. Saulės sušildytas akmuo. Tvirtas žvilgsnis.

– Ačiū. Kaip sekasi trobelėje?

– Gerai, ačiū. Dabar ten ir trauksiu. Tik norėjau pareikšti užuojautą, nes nepavyko to padaryti prie bažnyčios.

– Neskubėk išeiti, Ulfai. Pasivaišink pyragu.

Pažvelgiau į pyragą. Nemėgau jų. Niekada nemėgau. Mama sakydavo, kad aš keistas vaikas.

– Na gerai, – sutikau. – Ačiū.

Už mūsų susibūrė žmonių ir aš lėkštelę su pyragu nusinešiau į svetainę. Įsitaisiau prie lango, čia užliejęs tylus, intensyvus dėmesys privertė stebeilytis pro langą, tarsi nerimaučiau, ar neims lyti.

– Dievas su jumis.

Atsisukau. Išskyrus pasidabravusius smilkinius, prieš mane stovinčio vyro plaukai buvo tokie pat juodi kaip jos. Ir žvilgsnis tiesus, drąsus kaip jos.

Dvejojau, ką atsakyti. Pakartoti „Dievas su jumis“ skambėtų dirbtinai, o „sveiki“ – pernelyg familiaru, kone įžūlu. Todėl apsistojau ties sausu „laba diena“, nors tokių žodžių pasirinkimas ir netiko situacijai.

– Esu Jakobas Sara.

– Julfas... aaa, Ulfas Hansenas.

– Mano vaikaitis sako, kad mokate juokelių.

– Tikrai?

– Bet jis negalėjo pasakyti, kokia jūsų profesija. Ar ką jūs veikiate Kosunde. Tik tiek, kad turite mano žento šautuvą. Ir kad nesate tikintis.

Beprasmiškai linkčiodamas galva – toks linksėjimas nei patvirtina, nei paneigia, tiesiog parodo, kad įdėmiai klausomasi, – susikišau į koserę didelį gabalą pyrago, kad turėčiau kelias sekundes apsvarstyti, ką sakyti. Žiaumojau ir toliau linksėjau.

– Žinoma, tai ne mano reikalas, – tęsė vyras. – Nei *tai*, nei kiek laiko ketinate čia būti. Bet kad mėgstate migdolų pyragą, akivaizdu.

Jis atkakliai spoksojo man į akis, kol aš sunkiai rijau kąsnį. Tuomet uždėjo ranką ant skaudamo peties.

– Atminkite, jaunuoli, Dievo gailestingumas yra beribis. – Jam nutilus pajutau jo rankos šilumą, besiskverbiančią pro medžiagą ir odą. – Beveik.

Jis nusišypsojo ir nuėjo, tada kreipėsi į kelis kitus gedinčiuosius ir girdėjau juos murmant „Dievas su jumis“.

– Ulfai?

Man nereikėjo atsisukti, kad žinočiau, kas kreipiasi.

– Žaidžiam slaptų slėpynių? – Jis žvelgė į mane rimta mina.

– Žinai, Knutai, aš...

– Prašau!

– Hm. – Pažvelgiau į pyrago likučius. – O kas tos slaptos slėpynės?

– Slėptis reikia taip, kad nė vienas iš suaugusiųjų nesuprastų, jog žaidžiame slėpynes. Negalima bėgti, šaukti ir juoktis, ir negalima slėptis keistose vietose. Mes taip žaidžiam per bendruomenės susirinkimus. Visai smagu. Galiu ieškoti pirmas.

Apsidairiau. Be Knuto, čia vaikų nebuvo. Vienas savo tėvo laidotuvėse. Slaptos slėpynės. Kurgi ne.

– Skaičiuoju iki trisdešimt trijų, – sukuždėjo jis. – Pradedu.

Jis nusisuko į sieną, apsimetė žiūrįs į tėvų vestuvių nuotrauką, o aš pastačiau lėkštutę, diskretiškai prasiyriau pro žmones svetainėje ir išėjau į koridorių. Pažvelgiau į virtuvę, bet jos ten nebebuvo. Išėjau į kiemą. Pūtė vėjas. Praėjau pro automobilį be numerių. Ant priekinio stiklo pastebėjau kelis lietaus lašus, virpančius nuo vėjo šuorų. Pasukau už namo. Prisišliejau prie sienos po atviru darbo kambario langu. Prisidegiau cigaretę.

Tik vėjui nurimus išgirdau balsus, sklindančius iš kambario:

– Paleisk, Uve! Tu išgėręs ir nežinai, ką kalbi.

– Nesipriešink taip, Lėja. Juk negedėsi ilgai, Hugo nebūtų to norėjęs.

– Tu nežinai, ko jis būtų norėjęs!

– Bet žinau, ko noriu *aš*. Ir visada norėjau. Ir tu tą žinai.

– Paleisk mane, Uve. Arba imsiu rėkti.

– Kaip rėkei tą naktį su Hugo? – Kimus girtas juokas. – Tu labai triukšmauji, Lėja, bet galiausiai nusileidi ir paklūsti savo vyrams. Kaip paklusai Hugo, kaip paklusai savo tėvui. Ir kaip paklusi man.

– Niekada!

– Taip jau yra mūsų šeimoje, Lėja. Hugo buvo mano brolis, dabar jo nebėra, taigi judu su Knutu esate mano atsakomybė.

– Uve, gana.

– Tiesiog paklausk savo tėvo.

Stojo tyla ir aš svarsčiau, ar man pasitraukti.

Likau stovėti.

– Esi našlė ir motina, Lėja. Elkis protingai. Mudu su Hugo gyvenime dalijomės viskuo, jis būtų to norėjęs, užtikrinu. To noriu ir *aš*. Eikš, leisk man... ei! Prakeiktos bobos!

Pasigirdo trinktelėjimas durimis.

Išgirdau tyliai keikiantis. Kažkas krito ant grindų. Tą pat akimirką iš už kampo išdygo Knutas. Jis plačiai išsižiojo ir aš pasiruošiau mane išduosiančiam jo šūksniui.

Bet nieko nepasigirdo, tarsi nebyliojo kino kadre.

Slaptos slėpynės.

Numetęs cigaretę, nuskubėjau prie jo ir pasiduodamas skėstelėjau rankomis. Pasivėdėjau jį iki garažo.

– Skaičiuoju iki trisdešimt trijų, – tariau ir nusisukau į raudoną jo motinos „Vabalą“. Girdėjau jo skubrius žingsnius ir atsiveriančias namo duris.

Suskaičiavęs patraukiau vidun.

Ji stovėjo viena virtuvėje ir skuto bulves.

– Labas, – tyliai tariau.

Pažvelgė į mane. Skruostai buvo paraudę, akys žibėjo.

– Atsiprašau, – tarė ji ir šniurkštelėjo.

– Tau šiandien būtų pravertusi pagalba.

– O, jie pasisiūlė, visi iki vieno. Bet, manau, geriau tvarkytis pačiai.

– Taip, galbūt, – pritariau ir atsisėdau prie virtuvinio stalo. Ji tarsi sustingo. – Neprivalai nieko sakyti, – tariau. – Tenoriu šiek tiek pasėdėti prieš išeidamas, o ten... na, nelabai ką turiu su jais kalbėtis.

– Išskyrus Knutą.

– O taip, jis perima didžiąją dalį pokalbio. Gudrus berniukas. Galvotas ne pagal amžių.

– Jam teko daug apie ką galvoti. – Ji atbula ranka nusišluostė nosį.

– Taigi.

Jutau, kad dar kažką pridursiu, kad žodžiai veržėsi, tik ne visai nutuokiau, ką ištarti. Ir kai juos ištariau, atrodė, tarsi patys liejasi, kad nebesu jų valdovas, tačiau jie gimė iš aiškios logikos.

– Jeigu nori pabūti viena su Knutu, – pradėjau, – bet baiminiesi, kad nesusitvarkysite, mielai padėčiau.

Nuleidau akis į savo rankas. Išgirdau, kaip skutimas liovėsi.

– Nežinau, kiek man liko gyventi, – kalbėjau. – Neturiu artimųjų. Palikuonių.

– Ką čia dabar šneki, Ulfai?

Taip, iš tikrųjų, ką aš čia šneku? Ar šios mintys man kilo per tas kelias minutes, kurios praėjo nuo tada, kai stovėjau po langu, iki atsisėdau čia?

– Tiesiog jeigu aš dingčiau, pasižiūrėk po atsilaisvinusia lenta kairėje spintos pusėje, – tariau. – Už samanų.

Bulvių skustukas nukrito į kriauklę. Ji susirūpinusi pažvelgė į mane.

– Tu sergi, Ulfai?

Papurčiau galvą.

Žvelgė tomis jūros mėlio akimis. Akimis, kuriose, į jas pažvelgęs, paskendo Uvė. Žinoma, kad paskendo.

– Tokiu atveju, manau, nereikia taip galvoti, – tarė ji. – Mes su Knutu susitvarkysime, mesk iš galvos tai.

Jeigu nori kur nors panaudoti savo pinigus, tai šiame kaime yra žmonių, kurių jiems reikia labiau.

Skruostus man užliejo karštis. Ji atsuko nugarą, vėl paėmė skustuką. Ir liovėsi tik tada, kai išgirdo bildant mano kėdę.

– Esu dėkinga, kad atėjai, – pasakė. – Knutas apsidžiaugė tave pamatęs.

– Nėra už ką, – tariau ir pasukau durų link.

– Ir...

– Taip?

– Poryt čia bus bendruomenės susirinkimas. Šeštą valandą. Esi, kaip sakoma, širdingai laukiamas.

Knutą radau, kaip supratau, jo kambaryje. Jo plonytės kojos kyšojo iš po lovos. Avėjo, ko gero, mažiausiai dviem dydžiais per didelius futbolininko batus. Ištraukiau jį krizenantį. Pasodinau ant lovos.

– Turiu eiti, – tariau.

– Jau? Bet...

– Ar turi futbolo kamuolį?

Jis linktelėjo, bet patempęs lūpą.

– Gerai, nes tuomet gali pasitreniruoti spardydamas į garažo sieną. Nusipiešk linijas, spirk iš visų jėgų ir koja pristabdyk kamuolį, kai riedės atgal. Jei padarysi tai kokį tūkstantį kartų, būsi kur kas stipresnis už kitus komandoje, kai jie sugrįš po vasaros.

– Aš ne komandoje.

– Tuomet pateksi į ją.

– Aš ne komandoje todėl, kad man neleidžia.

– Kas neleidžia?

– Mama leistų, bet senelis sako, kad sportas nukreipia dėmesį nuo Dievo, kad pasaulio žmonės sekmadieniais rėkauja, plyšauja ir laksto paskui kamuolį, o mūsų sekmadieniai skirti Dievo žodžiui.

– Suprantu, – pamelavau. – O ką apie tai sakė tavo tėvas?

Jis patraukė pečiais.

– Nieko.

– Nieko?

– Jam nerūpėjo. Jam terūpėjo... – Knutas nutilo. Jo akyse tvenkėsi ašaros. Apkabinau jį per pečius. Man nereikėjo to girdėti. Nes ir taip žinojau, pažinojau tokius hugo, kai kurie jų buvo mano klientai. Ir man pačiam patiko tokios kelionės, jaučiau poreikį pabėgti nuo visko. Tiesiog sėdėjau ir jutau, kaip berniukas šliejasi prie manęs, tas nebylus verksmas, virpantis jo šiltame kūne, ir pagalvojau, kad *šitai* yra kažkas tokio, ko tėvas neįstengtų palikti, nuo ko *nenorėtų* bėgti. Kad tai drauge ir palaima, ir prakeikimas, tvirtai pririšantys tave prie šturvalo. Bet kas aš toks, kad apie tai svarstyčiau, aš – savo ar ne savo noru, – palikęs laivą dar prieš jai gimstant? Paleidau Knutą.

– Ar ateisi į bendruomenės susirinkimą? – paklausė jis.

– Nežinau. Bet turiu tau darbelio.

– Gerai!

– Jis kaip slaptos slėpynės, nes negalima niekam nieko sakyti.

– Gerai, gerai!

– Kaip dažnai čia atvažiuoja autobusas?

– Keturis kartus. Du iš pietų, du iš rytų. Du dieną, du naktį.

– Tvarkelė. Noriu, kad sutiktum dieninį autobusą iš pietų. Jeigu iš jo išlips kas nors nepažįstamas, eik tiesiai pas mane. Nebėk, nešauk, nekalbėk. Taip pat jeigu pasirodys automobilis su Oslo numeriais. Supratai? Už kiekvieną kartą gausi penkias kronas.

– Kaip... šnipas?

– Taip, kažkas panašaus.

– Ar čia tie, kur atveš tavo šautuvą?

– Iki, Knutai. – Pataršiau jam plaukus ir pakilau.

Išeidamas sutikau tą aukštą šviesiaplaukį, svirduliuojantį iš tualeto. Girdėjau iš jo šniokščiant vandenį, o vyras tebebandė užsisegti diržą. Jis pakėlė galvą ir pažvelgė į mane. Uvė Eliasenas.

– Dievas su jumis.

Nugara jaučiau jo sunkų, degtinėje išplaukusį žvilgsnį.

Šiek tiek paėjęs keliu sustojau. Vėjas atnešė būgnų dūžius. Bet aš jau pasisotinau, patenkinau poreikį pabūti tarp žmonių. Dabar vėl galėjau kurį laiką būti vienas.

– Manau, dabar trauksiu namo ir pabliausiu, – būdavo, ims ir pasakys Turalfas vakarėjant. Šie žodžiai visuomet sukeldavo kitų stikliuko kilnotojų prunkštimą. Kad būtent tai Turalfas ir darydavo – kitas reikalas.

– Paleisk tą savo piktąjį bičą, – būdavo, ims ir pasakys namie. – Tuomet vėl eisime. – Nežinau, ar jam iš tiesų patiko Čarlzas Mingusas ar kurios kitos mano džiazo plokštelės, ar jis tiesiog norėjo, kad kitas liūdnuolis palaikytų jam kompaniją. Bet būdavo, kad mums su Turalfu ateidavo juoda naktis.

– *Dabar* tai jau visai užsiknisom! – nusijuokdavo jis.

Mudu su Turalfu tai vadinome juodąja skyle. Buvau skaitęs apie vyruką, vardu Finkelsteinas, atradusį visatoje skyles, kurios įsiurbdavo bet ką prisiartinusį, netgi šviesą, ir kurios buvo tokios juodos, kad jų neįmanoma pamatyti plika akimi. Nes būtent taip ir būdavo. Nieko nematydavai, tvarkydavaisi neblogai, bet vieną dieną visu kūnu pajusdavai patekęs į traukos lauką, ir jau būdavo be šansų – tave įsiurbdavo juodoji skylė, kupina beviltiškumo ir bedugnės nevilties. O viduje viskas būdavo atvirkščiai, ten klausdavai savęs, dėl ko išties būtų galima nenustoti vilties, dėl kokių priežasčių tu *neturėtum* būti nusivylęs. Šitoje skylėje tepadėdavo laikas, reikėdavo uždėti plokštelę – kitos prislėgtos sielos,

piktojo džiazo žmogaus, Čarlzo Minguso, ir tikėtis, kad persikelsi į kitą pusę, kaip ta velnio Alisa per triušio olą. Nes, pasak Finkelsteino ir tos liaudies, galbūt ten viskas būtent kaip veidrodžių karalystėje, pasakų šalyje anapus juodosios skylės. Nežinau, bet manau, kad tai nelyg religija, tokia pat tikėtina ir gera kaip kitos.

Pažvelgiau ten, kur žinojau einant takelį. Į peizažą, kuris tarsi kilo aukštyn ir dingo debesų pataluose. Išnyko. Liovėsi egzistavęs. Kažkur ten giliai stojo ilga naktis.

8 skyrius

Bobi buvo viena merginų Karaliaus rūmų parke. Ilgais rudais plaukais, švelniomis akimis ir rūkė hašišą. Žinoma, tai labai paviršutiniškas žmogaus apibūdinimas, bet šie dalykai pirmiausia ateina į galvą. Ji kalbėdavo mažai, bet rūkė kaip kaminas ir dėl to jos akys buvo švelnios. Mudu buvome gana panašūs. Iš tiesų jos vardas buvo Borgni, o pati kilusi iš pasiturinčios šeimos vakarinėje miesto dalyje. Tiksliau sakant, jie nebuvo tiek turtingi, kaip ji būtų norėjusi, jai tiesiog patiko maištaujančios hipės idėja – priešintis socialiniam saugumui, finansiškai stabiliai ir politiškai miesčioniškai aplinkai tam, kad... tiesą sakant, kam? Kad išbandytų kai kuriuos naivius įsivaizdavimus, kaip reikia gyventi, praplėstų sąmonę ir sulaužytų senamadiškas tradicijas. Pavyzdžiui, tradiciją, jog vyrui ir moteriai kartu susilaukus kūdikio jiems abiem tenka tam tikra atsakomybė. Žodžiu, mudu buvome gana panašūs.

Mes sėdėjome Karaliaus rūmų parke ir klausėmės vyruko, nesuderinta gitara prastokai grojančio „The Times They Are A-Changin", ir Bobi pasakė man, kad laukiasi. Ir kad ji beveik tikra, jog tėvas aš.

– Smagumėlis, tapsime tėvais, – pasakiau ir pabandžiau apsimesti nesijaučiantis taip, lyg ant manęs ką tik būtų išpylę visą kibirą ledinio vandens.

– Pakaks šiek tiek sumokėti, – pasakė ji.

– Bet aš tavęs nepalieku, supranti. Abu esame už tai atsakingi.

– Taip, abu, – pritarė ji. – Bet ne mes abu.

– O? O kas... tuomet?

– Mes su Ingvaldu, – paaiškino ir linktelėjo į vaikiną su gitara. – Mes dabar kartu, ir jis sakė mielai būsiąs tėvu. Jei tik sumokėsi.

Taip ir buvo. Tai yra Ingvaldas aplink sukiojosi ne taip ir ilgai. Kai gimė Ana, Bobi jau buvo su kitu biču, kurio vardas prasidėjo raide I, tikriausiai Ivaru. Aną gaudavau pamatyti itin nereguliariai, bet niekuomet nekalbėjome apie tai, kad ją pasiimsiu. Tuo metu nemaniau to norintis. Ne dėl to, kad man nebūtų rūpėję, tą akimirką, kai išvydau ją pirmą kartą, pamilau iki ausų. Ji gulėjo vežimėlyje ir guguodama žibančiomis mėlynomis akutėmis žvelgė į mane, ir nors jos nė nepažinojau, ji per naktį tapo brangiausia, ką turiu savo gyvenime.

Galbūt tai ir buvo svarbiausia priežastis. Ji, tokia mažutė ir pažeidžiama, drauge buvo tokia brangi, kad nenorėjau būti vienintelis už ją atsakingas žmogus. Negalėjau. Nedrįsau. Nes būčiau pridaręs klaidų, ką nors nepataisomo, vienaip ar kitaip būčiau suteikęs Anai ilgalaikių rūpesčių, buvau tuo tikras.

Ne dėl to, kad esu neatsakingas ar neatidus žmogus, man tiesiog trūksta sveiko proto vertinant situaciją. Dėl to visuomet buvau pasiruošęs klausytis bet kokio prašalaičio patarimų ir perleisti svarbius sprendimus kitiems. Nors ir žinojau, kad kitas – šiuo atveju Bobi – nebuvo nė kiek geresnis už mane. *Bailys* yra tinkamiausias žodis. Todėl laikiausi nuošalyje, pardavinėjau žolę, pas Bobi su puse uždirbtų pinigų užsukdavau kartą per savaitę, pažvelgdavau į tą magišką mėlį besišypsančiose Anos akyse ir gaudavau ją palaikyti gerdamas kavą, jei Bobi sukiodavosi tarp kitų vyrų.

Pasakiau Bobi, kad jei ji laikysis atokiai nuo Karaliaus rūmų parko ir kvaišalų, aš savo ruožtu vengsiu teisėsaugos šnipų, vengsiu Žvejo, vengsiu problemų. Jei atsidurčiau cypėje, jos su Ana neturėtų pinigų. Bobi tėvai, kaip jau sakiau, nebuvo turtingi, bet vis viena teisuoliški miesčionys, ir buvo aiškiai pasakę nenorintys turėti nieko bendra su žolę rūkančia savo palaidūne hipe dukterimi, ir ji su vaiko tėvu turinti verstis pati, o jei prispirs reikalas – padedami valstybės.

Ir išaušo diena, kai Bobi pasakė, kad, velniai griebtų, nebepakenčia to vaiko. Ana verkė, iš nosies bėgo kraujas, ji karščiavo keturias dienas iš eilės. Kai pažvelgiau į lovą, žibantis jos akių mėlis buvo virtęs mėlynais paakiais, buvo išblyškusi, o ant kelių ir alkūnių buvo neįprastai didelės mėlynės. Nuvežiau

ją į priėmimo skyrių ir po trijų dienų sulaukiau žinių. Ūmi leukemija. Tiesus kelias į mirtį. Gydytojai prognozavo, kad liko keturi mėnesiai. Visi sakė, kad taip nutinka, tarsi staigus žaibo kirtis – neprognozuojamas, betikslis, beprasmis.

Siutau, klausinėjau, skambinėjau, tikrinau, domėjausi ir galiausiai sužinojau apie galimą leukemijos gydymą Vokietijoje. Jis toli gražu neišgelbėdavo kiekvieno, be to, kainavo beprotiškai daug, bet suteikė vieną dalyką – viltį. Norvegijos vyriausybė turėjo kur protingiau kišti pinigus nei į menką viltį, o Bobi tėvai pasakė, kad tai likimas arba Norvegijos sveikatos apsaugos sistemos reikalas, jie nemokėsią už kažkokį mistišką gydymą nacių šalyje. To ir tikėjausi. Net jei penkiagubai padidinčiau pelną iš žolės, nesuspėčiau laiku. Vis viena bandžiau tą padaryti, dirbdavau po aštuoniolika valandų ir kaip pamišęs stumdžiau žolę: judėjimui Karaliaus rūmų parke naktį išmirus, traukdavau prie katedros. Kai vėl apsilankiau ligoninėje, jie pasidomėjo, kodėl nė vienas mūsų nesirodė tris dienas.

– Bobi nebuvo atėjusi?

Seselė ir gydytojas papurtė galvą, sakė jai skambinę, bet, regis, telekomas atjungęs telefoną.

Nuėjęs pas Bobi, radau ją lovoje, sakėsi serganti ir kad tai mano kaltė, jog ji neturinti pinigų telefono sąskaitai apmokėti. Nuėjau į tualetą išmesti nuorūkos ir tada šiukšlių dėžėje pamačiau kruviną vatos

gumulėlį. Kiek giliau radau švirkštą. Galbūt kada buvo miglota nuojauta, kad taip nutiks, esu matęs pažeidžiamesnių sielų nei Bobi, peržengusių tą ribą.

Taigi ką aš dariau?

Nedariau nieko.

Palikau Bobi, bandydamas įtikinti save, kad Anai geriau būti prižiūrimai slaugių nei pas savo motiną ar tėvą, pardavinėjau žolę ir taupiau tam stebuklingam velnio gydymui, kuriuo verčiau save tikėti, nes alternatyva nebuvo tiesiog tai išgyventi, nes baimė, kad mažutė mergaitė mėlynomis žibančiomis akimis mirs, buvo didesnė nei mano paties mirties baimė. Nes mes ieškome paguodos ten, kur ją galime gauti: vokiškame medicinos žurnale, heroino švirkšte, knygoje, skelbiančioje naują informaciją, žadančioje tau amžiną gyvenimą, jei tik atsiduosi naujajam išganytojui. Taigi pardavinėjau žolę, skaičiavau kronas ir skaičiavau dienas.

Tuo metu iš Žvejo gavau darbo pasiūlymą.

Dvi dienos. Debesys kybojo žemai, bet nelijo. Žemė sukosi, bet saulės nemačiau. Valandos slinko, jei išvis įmanoma, dar vienodžiau. Laiką bandžiau stumti miegodamas, bet be valiumo tiesiog neišėjo.

Ėmiau virsti į pamišėlį. Dar didesnį pamišėlį. Knutas buvo teisus. *Nėra nieko blogiau, kai nežinai, kada bus paleista kulka.*

Vakarui slenkant nebegalėjau tverti.

Matis minėjo, kad vestuvės trunka tris dienas.

Nusiprausiau upelyje. Nebekreipiau dėmesio į uodus, erzino tik tada, kai lįsdavo į akis, burną ar ant sumuštinių. Ir peties nebeskaudėjo. Keista, bet kai pabudau dieną po laidotuvių, uodų nebebuvo. Sukau galvą bandydamas atsiminti, ar ką nors ypatingo padariau, kad taip nutiko, bet neatsiminiau.

Nusiprausęs išskalavau marškinius, išgręžiau ir apsirengiau. Vyliausi, kad kol pasieksiu kaimą, jie pradžius. Svarsčiau, ar pasiimti pistoletą. Galiausiai apsisprendžiau jį palikti ir drauge su juosiamąja pinigine paslėpiau už samanų. Pažvelgiau į šautuvą ir dėžutę su šoviniais. Svarsčiau apie tai, ką sakė Matis. Kad vienintelė priežastis, kodėl žmonės Kosunde nevagia, yra ta, kad vogti nėra ko. Šautuvas už lentos netilpo, todėl įvyniojau jį į surastus vyniojamojo popieriaus likučius, gulėjusius po dviaukšte lova, ir pakišau po keturiais dideliais akmenimis netoli upelio.

Išėjau.

Nors buvo vėjuota, ore tvyrojo kažkas sunkaus, spaudžiančio smilkinius. Tarsi būtų artinęsis griaustinis. Galbūt šventė jau bus pasibaigusi. Degtinė išgerta. Laisvos moterys užimtos. Bet priartėjęs išgirdau būgnus, kaip ir prieš dvi dienas. Praėjau pro bažnyčią ir pasukau prieplaukos link. Pāskui garsą.

Pasukau iš kelio, rytų link, ir palypėjau ant kalvos. Priešakyje į plieno mėlynumo jūrą buvo įsiterpęs kyšulys – pilka akmenuota dykynė. Kyšulio pradžioje, tiesiai po manimi, driekėsi kietai sutrypta lyguma, kur jie šoko. Šalia penkių šešių metrų obeliską primenančios uolos, stovinčios ant kalvos, degė didelis laužas. Aplink kalvą ėjo du ratai mažesnių akmenų. Akmenys nebuvo išdėlioti simetriškai, be jokios akivaizdžios struktūros, bet vis tiek priminė nebaigto statinio konstrukciją. Ar, tiksliau sakant, statinio, kuris buvo sutrūnijęs, nugriautas arba sudegintas. Patraukiau prie jų.

– Labas! – sušuko aukštas šviesiaplaukis vyrukas su samišku švarku, besišlapinantis viržyne lygumos pakraštyje. – Kas tu toks?

– Ulfas.

– Pietietis! Geriau vėliau negu niekad. Maloniai prašom! – Jam nukratant pimpalą šen bei ten tiško lašai, susikišo jį atgal į kelnes ir padavė man ranką.

– Kornelijus, Mačio antros eilės pusbrolis! Tataigi.

Kiek padvejojau prieš spausdamas jam ranką.

– Tai čia toteminis akmuo, – tariau. – Ar čia šventyklos griuvėsiai?

– Toteminis akmuo? – Vyrukas Kornelijus papurtė galvą. – Tai Peivė Vuolabas jį čia numetė.

– Šit kaip? Kas jis toks?

– Gana stiprus samis. Gal pusdievis. Ne, ketvirtis! Ketvirtis dievo.

– Hm. Ir kodėl gi ketvirčiai dievų čia mėto akmenis?

– Kodėl reikia mėtyti sunkius akmenis? Na kad pasirodytum! – Jis nusijuokė. – Kodėl neatėjai anksčiau, Ulfai? Šventė juk tuoj baigsis.

– Nuėjau ne ten, maniau, tuoktuvės vyks bažnyčioje.

– Pas tuos prietaringuosius? – Jis išsitraukė gertuvę. – Matis poras sutuokia geriau nei bet kuris anemiškas liuteronas.

– Tikrai? Ir kokių dievų vardu tai vyksta? – prisimerkęs žvelgiau į laužus ir ilgą stalą. Mergina žalia suknele liovėsi šokusi ir smalsiai žvelgė į mane. Net ir iš toli mačiau, koks lieknas ir dailus jos kūnas.

– Dievų? Jokių dievų, jis sutuokia Norvegijos valstybės vardu.

– Turi tam įgaliojimus?

– Aha. Vienas iš trijų šiame kaime. – Kornelijus iškėlė kumštį ir ėmė paeiliui tiesti pirštus. – Pastorius, teisėjo padėjėjas ir laivo kapitonas.

– Vargeli. Tai Matis dar ir laivo kapitonas?

– Matis? – Kornelijus nusijuokė ir siurbtelėjo iš gertuvės. – Ar jis tau panašus į jūrininką? Nesi matęs, kaip jis vaikšto? Ne, tai senis Eliasenas kapitonas ir gali sutuokti poras savo laivuose, o ten moteriškėms kojos kelti nevalia. Tataigi.

– Ką turi galvoje klausdamas, ar esu matęs Matį vaikštantį?

– Tokie kreivakojai būna tik samiai klajokliai, o ne jūrų samiai.

– Kaip?

– Žuvis. – Jis ištiesė man gertuvę. – Čia plynaukštėje jie nevalgo žuvies. Negauna jodo. Kaulai suminkštėja. – Jis išskėtė kelius vaizduodamas.

– O tu esi...

– Samis apsimetėlis. Mano tėvas bergenietis, bet niekam nesakyk. Ypač mano motinai.

Jis nusijuokė ir aš taip pat nesusivaldžiau. Degtinės skonis buvo dar sumautesnis nei tos, iš Mačio.

– Tai kas jis toks? Pastorius?

– Beveik, – atsakė Kornelijus. – Važiavo į Oslą studijuoti teologijos. Bet prarado tikėjimą. Todėl metėsi į teisę. Trumse trejus metus dirbo teisėjo padėjėju. Tataigi.

– Nesuprask manęs klaidingai, Kornelijau, bet jei neklystu, maždaug aštuoniasdešimt procentų to, ką man dabar pasakojai, yra melas ir kvailystės.

Jis nutaisė nustebusią miną.

– Ne, velniai griebtų. Matis pirmiausia liovėsi tikėjęs Dievą. Tuomet liovėsi tikėjęs teisine valstybe. O dabar, kaip pats sako, tiki tik alkoholio promilėmis. – Jis garsiai nusijuokė ir taip smarkiai vožė man į nugarą, kad gėrimas vos neišlipo atgal. Kas, tiesą sakant, būtų buvę neblogai.

– Kas per velnias šitas gėrimas? – paklausiau tiesdamas gertuvę.

– Raikas, – paaiškino jis. – Fermentuotas elnių pienas. – Jis gedulingai papurtė galvą. – Bet jaunimas šiais laikais nori tik gaiviųjų gėrimų ir kolos. Sniegaeigių ir dešrainių. Naminė, rogės ir elniena – visa tai greitai išnyks, ir mes patys nueisim šuniui ant uodegos. Tataigi. – Jis siurbtelėjo iš gertuvės paguodos gurkšnį ir užsuko kamštelį. – Ei, štai ateina Anita.

Pamačiau merginą su žaliąja suknele, tarsi atsitiktinai pasukusią mūsų link, ir automatiškai išsitiesiau.

– Na, na, Ulfai, – tyliai tarė Kornelijus. – Leisk jai tave išburti, bet ne daugiau.

– Išburti?

– Nuspėti ateitį. Ji tikra šamanė. Bet tu nenorėtum to, ko nori ji.

– O tai yra?..

– Juk pats matai.

– Hm. Kodėl ne? Ji ištekėjusi? Susižadėjusi?

– Ne, bet nenorėtum to, ką ji turi.

– Turi?

– Turi ir skleidžia.

Lėtai linksėjau.

Jis uždėjo ranką man ant peties.

– Bet gerai praleisk laiką, Kornelijus neliežuvauja.

Ir pasisuko į merginą.

– Sveika, Anita.

– Viso, Kornelijau.

Jis nusijuokė ir nuėjo. Mergina atsistojo priešais mane, nusišypsojo nepraverdama burnos. Suprakaitavusi ir vis dar uždususi po šokių. Ant jos kaktos liepsnojo du raudoni spuogai, lėliukės didumo sulig smeigtuko galvute, o laukinės akys kalbėjo savo aiškia kalba. Kvaišalai, greičiausiai spydas.

– Labas, – tariau.

Ji neatsakė, tik tyrinėjo mane nuo galvos iki kojų.

Perkėliau svorį ant kitos kojos.

– Nori manęs? – paklausė ji.

Papurčiau galvą.

– Kodėl ne?

Patraukiau pečiais.

– Atrodai visai sveikas vyras. Kas negerai?

– Kaip supratau, tokius dalykus žmonėse matai kiaurai.

Ji nusijuokė.

– Taip Kornelijus sakė? Taip, Anita mato kiaurai. Ir ji įžvelgė, kad dar prieš porą sekundžių to norėjai. Kas nutiko, išsigandai?

– Bėda ne tu, o aš. Regis, aptikau sifilio požymių.

Kai ji nusijuokė, supratau, kodėl šypsojosi neapnuogindama dantų.

– Turiu preziką.

– Tiesą sakant, tai daugiau nei požymiai. Man pimpis nukrito.

Ji žengė žingsnį arčiau. Pridėjo ranką man prie tarpkojo.

– Neatrodo. Nagi, aš gyvenu už bažnyčios.

Papurtęs galvą, sugriebiau jai už riešo.

– Prakeikti pietiečiai, – sušnypštė ir ištraukė ranką man iš gniaužtų. – Kas jau tokio blogo truputį pasidulkinti? Mes greitai mirsime, negi jūs to nežinote?

– Taip, girdėjau tokių gandų, – sutikau ir apsidairiau, ieškodamas, kur sprukti.

– Netiki manim, – tęsė ji. – Pažvelk į mane. *Pažvelk*, sakau!

Pažvelgiau į ją.

Ji nusišypsojo.

– O taip, Anita teisi. Tavo akyse mirtis. Nenusisuk! Anita mato, kad tu šausi į atspindį. Taip, šausi į atspindį.

Galvoje įsijungė įspėjimo signalas.

– Apie kokius prakeiktus pietiečius kalbi?

– Apie tave gi.

– Kokius *kitus* pietiečius?

– Jis neprisistatė. – Ji paėmė mano ranką. – Bet aš jau išbūriau tave, o dabar tu...

Išsilaisvinau.

– Kaip jis atrodė?

– Nagi, tu *išties* bijai.

– Kaip jis atrodė?

– Kodėl tai taip svarbu?

– Būk gera, Anita.

– Gerai, gerai, nurimk. Liesas vyras. Su nacio kirpčiais. Keistuolis. Ilgas smiliaus nagas.

Šūdas. *Žvejys visuomet randa tai, ko ieško. Mudu nežinome kaip, bet jis žino. Visada.*

Nurijau seiles.

– Kada jį sutikai?

– Prieš pat tau pasirodant. Jis patraukė į kaimą, sakė, su kažkuo pasikalbėti.

– Ko jis norėjo?

– Jis ieškojo kito pietiečio vardu Jonas. Ar tai tu?

Papurčiau galvą.

– Aš Ulfas. Ką dar jis sakė?

– Nieko. Davė man savo telefono numerį, jei ką nors sužinočiau, bet tai Oslo numeris. Kodėl tau taip parūpo?

– Laukiu žmogaus, kuris man atveš šautuvą, bet tai greičiausiai ne jis.

Taigi Džonis Mu čia. O aš palikau pistoletą trobelėje. Jei eičiau ten, būčiau nesaugus, ir nepasiėmiau vienintelio dalyko, galinčio suteikti man šiek tiek saugumo. Nes maniau, kad būtų problemiška, jei sutikčiau moterį ir reikėtų nusirengti. O dabar štai sutikau moterį ir vis tiek aiškiai nenorėjau rengtis. Ar yra dar *žemesnė* kategorija už idiotą? Keisčiausia, kad buvau labiau susinervinęs nei

išsigandęs. Turėjau bijoti labiau. Jis mane nušaus. Pasislėpiau čia norėdamas išgyventi, ar ne? Taigi man reikia susiimti, velniai griebtų, ir išgyventi!

– Sakei, gyveni už bažnyčios?

Ji nušvito.

– Taip, netoli nuo čia.

Pažvelgiau į žvyrkelį. Jis galėjo grįžti bet kurią akimirką.

– Gal galime kirsti kelią per kapinaites, kad niekas mūsų nepastebėtų?

– Kodėl niekas neturi pastebėti?

– Galvoju apie... a, tavo reputaciją.

– Mano reputaciją? – Ji suprunkštė. – Visi žino, kad Anitai patinka vyrai.

– Gerai, tuomet apie savo reputaciją.

Ji patraukė pečiais.

– Jei tu toks nepriekaištingas, tai gerai.

Languose kabėjo užuolaidos.

O koridoriuje stovėjo pora vyriškų batų.

– Kieno...

– Mano tėvo, – pertraukė Anita. – Ir tau nereikia šnabždėti, jis miega.

– Tokiu atveju kaip tik reikia šnabždėti.

– Vis dar bijai?

Pažvelgiau į batus. Mažesni nei maniškiai.

– Ne.

– Puiku. Ateik...

Įėjome į jos miegamąjį. Šis buvo ankštas, o lovoje tilptų tik vienas žmogus. Liesas žmogus. Ji per galvą nusitraukė suknelę. Stumtelėjo mane ant lovos, atsagstė kelnes, vienu judesiu nutraukė apatinius. Paskui atsisegė liemenėlę ir nusimovė kelnaites. Jos oda buvo blyški, kone balta, išmėtyta raudonomis dėmėmis ir su vienu kitu įdrėskimu. Bet jokių švirkšto žymių. Ji nevartojo. Priežastis kita.

Ji atsisėdo ant lovos ir pažvelgė į mane.

– Tai nusirengsi švarką?

Nusirengdamas ir kabindamas švarką ir marškinius ant vienintelės kėdės kambaryje, girdėjau iš gretimo kambario sklindantį knarkimą. Kietus, gerklinius įkvėpimus, gargaliuojančius iškvėpimus – tarsi garsus skleistų skylėtas duslintuvas. Ji ištraukė naktinio stalelio stalčių.

– Nebėra prezikų, – tarė ji. – Turėsi būti atsargus, nes vaikų nenoriu.

– Man nepavyks būti atsargiam, – greitai išpyškinau. – Niekad nepavykdavo. Gal mums tiesiog... šiaip pasibūti?

– Pasibūti? – ištarė taip, tarsi šis žodis būtų tikra bjaurastis. – Tėtis turi prezikų.

Jai nuogai išėjus iš kambario, girdėjau prasiveriančias gretimo kambario duris, knarkimas kiek sutrūkčiojo ir keliskart stabtelėjo prieš vėl grįždamas prie įprastinių garsų. Po kelių sekundžių ji parėjo, išsijuosusi naršydama aptrintą rudą piniginę.

– Štai. – Sviedė keturkampį plastiko pakelį man ant kelių.

Pakelis buvo apsitrynęs kampuose. Ieškojau galiojimo datos, bet nieko neradau.

– Man nepavyks su prezervatyvu, – tariau. – Tiesiog neišeis.

– Na jau, – paprieštaravo ji ir suėmė mano baimės apimtą pimpį.

– Apgailestauju. Kuo čia užsiimi, Anita?

– Užsičiaupk.

– Hm. Gal jam reikia kiek... ee, jodo?

– Užsičiaupk, pasakiau.

Pažvelgiau į jos rankelę, bandančią išgauti stebuklus. Galvojau, kur galėtų būti Džonis. Tokiame mažame kaime nebūtų sunku rasti ką nors, galintį papasakoti, kad neseniai atvykęs pietietis apsistojo medžiotojų trobelėje. Jis ieškos joje ir vestuvių puotoje. Kornelijus pažadėjo laikyti liežuvį už dantų. Būdamas čia esu saugus.

– Nagi, pažvelk, – patenkinta sučiulbėjo Anita.

Priblokštas pažvelgiau į įvykusį stebuklą. Tai turėtų būti kokia nors reakcija į stresą – skaičiau, kad kariami vyrai kartais irgi patiria erekciją. Nepaleisdama ir nesustodama ji kairiąja ranka pačiupo prezervatyvo pakuotę, atplėšė ją dantimis, išsiurbė prezervatyvą ir lūpomis suformavo raidę o. Tuomet tarsi nėrė galva į vandenį, ir kai vėl pakėlė ją, buvau

jau aprengtas ir paruoštas žygiui. Ji atsilošė lovoje ir išskėtė kojas.

– Tik noriu pasakyti, kad...

– Tau dar mažai šnekų, Ulfai?

– ...man nepatinka po visko būti išmestam. Tai susiję su savigarba, jei tu...

– Užsičiaupk ir pasiskubink, kol dar gali.

– Pažadi?

Ji atsiduso.

– Tiesiog kaip reikiant išdulkink Anitą.

Įsiropščiau į lovą. Ji padėjo man įsiskverbti. Užmerkiau akis ir puoliau darbuotis – nei per greitai, nei per lėtai. Ji dūsavo, keikėsi ir šaukėsi dievo, bet taip, kad tai atrodė lyg padrąsinimas. Trūkstant kokio kito metronomo, greitai įsivažiavau į knarkimo iš gretimo kambario taktą. Jaučiau, kaip jis stiprėjo. Stengiausi negalvoti apie prezervatyvo kokybę arba kaip atrodytų mano ir Anitos palikuonis.

Staiga ji suakmenėjo ir visi iš jos sklindantys garsai liovėsi.

Nustojau darbuotis klubais, pamanęs, kad ji kažką išgirdo – nebūdingą tėvo knarkimą ar kažką besiartinantį prie namo. Sulaikiau kvapą ir klausiausi. Knarkimas atrodė toks pats tolygus ir gergždžiantis kaip prieš tai.

Staiga moters kūnas po manimi visiškai suglebo. Sunerimęs pažvelgiau į ją. Akys buvo užmerktos,

atrodė be gyvybės ženklų. Atsargiai pridėjau nykštį ir smilių jai prie kaklo, bandydamas užčiuopti pulsą. Nepavyko. Šūdas, kur pulsas, ar ji?..

Tuomet iš jos lūpų pasigirdo tylus garsas. Iš pradžių niurzgiantis murmėjimas. Jis garsėjo. Ir kai ką labai priminė. Gerkliniai įkvėpimai ir iškvėpimai, primenantys kiaurą duslintuvą.

Taip, ji tikra savo tėvo duktė.

Įsispraudžiau tarp moters kūnelio ir sienos, nugara jausdamas šaltus tapetus, o klubais – lovos kraštą. Bet buvau saugus. Kol kas.

Užsimerkiau. Į galvą šovė dvi mintys. Kad *nešovė* mintis apie valiumą. Ir „tu šausi į atspindį".

Paskui panirau į sapnų šalį.

9 skyrius

Anitos tėvą išvydau prie pusryčių stalo, ir jo figūra sutapo su įvaizdžiu, kurį nesąmoningai susikūriau pagal knarkimą. Plaukuotas, gana storas ir rūškanas. Vaizdavausi, kad knarkime buvau girdėjęs netgi jo tinklinius marškinėlius.

– Na? – prabilo jis. Rūškanas. Ir sutrynė nuorūką į pusiau suvalgytą sumuštinį. – Atrodo, tau reikia kavos.

– Ačiū, – su palengvėjimu padėkojęs atsisėdau priešais jį prie plastikinio stalo.

Jis pažvelgė į mane. Tuomet nukreipė žvilgsnį į laikraštį, paseilėjo pieštuko galiuką ir galva parodė į viryklę ir arbatinį.

– Teks pasiimti pačiam. Nesitikėk ir dulkinti mano dukters, *ir* būti aptarnaujamas.

Linktelėjau ir spintelėje susiradau puoduką. Žiūrėdamas pro langą, įsipyliau juodos kaip degutas kavos. Vis dar debesuota.

Tėvas stebeilijo į laikraštį. Buvo ramu, girdėjosi tik tylus Anitos knarkimas.

Mano rankinis laikrodis rodė penkiolika po devintos. Ar Džonis tebėra kaime, o gal išvyko ieškoti kitose vietose?

Siurbtelėjau kavos. Jaučiau, kad prieš nuryjant reikia sukramtyti.

– Pasakyk man... – tėvas pažvelgė į mane. – Kitą žodį, reiškiantį kastraciją.

Žiūrėjau į jį.

– Sužalojimas.

Jis pažvelgė į laikraštį. Skaičiavo.

– Su i trumpąja?

– Taip.

– Taip, gal ir tinka. – Paseilino pieštuką ir ėmė spręsti kryžiažodį.

Man aunantis batus prieškambaryje ir ketinant išeiti, iš miegamojo išlėkė Anita. Išblyškusi ir nuoga, išsitaršiusiais plaukais, laukiniu žvilgsniu. Apsikabino mane ir tvirtai laikė glėbyje.

– Nenorėjau tavęs pažadinti, – tariau beviltiškai bandydamas pasiekti duris.

– Sugrįši?

Atsilošęs pažvelgiau į ją. Ji žinojo, kad žinau. Kad jie negrįždavo. Bet juk norėjo tai išgirsti. Arba ne.

– Pasistengsiu, – pasakiau.

– Pasistengsi?

– Taip.

– Pažvelk į mane. *Pažvelk!* Pažadi?

– Žinoma.

– Tu tai pasakei, Ulfai. *Pažadėjai*. Ir niekas nežada nieko Anitai, jei neketina pažado tesėti, supratai? Užstatei man savo sielą.

Nurijau seiles. Linktelėjau. Iš esmės nepažadėjau jai nieko kito, kaip tik *pasistengti*. *Pasistengti* rasti laiko ir noro, pavyzdžiui. Išlaisvinau ranką ir suėmiau durų rankeną.

Iki trobelės ėjau ilgu aplinkkeliu. Už kalvos šiaurės rytuose, kad pasiekčiau ją per giraitę. Sėlinau pro medžius.

Į vieną trobelės kampą ragus trynėsi elnias. Nebūtų drįsęs taip prisiartinti, jei viduje kas būtų. Bet aš vis tiek susikūprinęs pasiekiau upelio vagą ir susilenkęs judėjau iki tos vietos, kur paslėpiau šautuvą. Nuritinau akmenis, išpakavau iš vyniojamojo popieriaus šautuvą, patikrinau, ar užtaisytas, ir greitu žingsniu patraukiau iki trobelės.

Elnias tebestovėjo susidomėjęs manimi. Dievai žino, ką jis užuodė. Įėjau vidun.

Čia kažkas lankėsi.

Čia buvo Džonis.

Apžvelgiau kambarį. Nedaug kas pasikeitė. Spintos durys buvo pravertos, o jas visuomet tvirtai užverdavau dėl pelių. Iš po dviaukštės lovos kyšojo tuščias odinis krepšys, o ant durų rankenos iš vidinės pusės buvo pelenų. Atlenkiau lentą šalia spintos ir įkišau ranką. Su palengvėjimu atsidusau,

užčiuopęs pistoletą ir juosiamąją piniginę. Tuomet atsisėdau ant kėdės ir bandžiau įsivaizduoti, ką jis galvojo.

Krepšys jam išdavė, jog čia buvau. Bet faktas, kad nebuvo matyti nei pinigų, nei kvaišalų ar kitų daiktų, pasufleravo, jog šią vietą tikriausiai palikau norėdamas susiveikti praktiškesnę kuprinę ar panašiai. Paskui jis įkišo ranką į pelenus krosnelėje, norėdamas patikrinti, ar jie tebėra šilti, kad įsivaizduotų, kokį pranašumą turiu įgijęs.

Tiek tesugebėjau atkurti jo minčių seką. O kas dabar? Ar jis keliaus toliau, jei neturi supratimo, kur galėčiau traukti arba kokiu būdu palikau Kosundą? O gal pasislėpė kur netoliese ir laukė, kol grįšiu? Bet ar tuomet nebūtų atidžiau pašalinęs savo pėdsakų, kad nesunerimčiau ir nejausčiau pavojaus? Pala, *dabar* sumąsčiau, kad tie akivaizdūs pėdsakai rodė jį patraukus toliau – ir būtent tokį įspūdį jis siekė sudaryti!

Šūdas.

Čiupau žiūronus. Peržvelgiau horizontą, kurį dabar pažinojau iki menkiausios smulkmenos. Ieškojau ženklų, vienos ar kitos detalės, kurios nebuvo anksčiau. Stebeilijau. Sutelkiau dėmesį.

Kartojau vėl.

Po kelių valandų apėmė nuovargis. Bet nenorėjau virti kavos ir leisti dūmams kilometro spinduliu išduoti, kad grįžau.

Kad tik imtų lyti, kad šitie debesys piltų vandenį, kad tik tai *įvyktų*, šitas velnio laukimas vedė mane iš proto.

Padėjau žiūronus į šalį. Trumpam užsimerkiau.

Priėjau prie pat elnio.

Jis budriai mane stebėjo, bet nesijudino.

Paglosčiau jam ragus.

Užlipau ant nugaros.

– Noo, – sušukau.

Jis žengė kelis žingsnius. Iš pradžių dvejodamas.

– Taip!

Paskui kiek tvirčiau. Paskui greičiau. Kaimo link. Jo keliai klaksėjo, greičiau ir greičiau, tarsi detektorius artėjant prie atominės bombos.

Bažnyčia buvo sudeginta. Žinoma, juk čia būta vokiečių. Medžiojo priešus. Bet griuvėsiai tebestirksojo – rūkstantys ir šilti. Akmuo ir pelenai. O tarp juodų akmenų šoko jie, kai kurie nuogi. Šoko greitai, įsišėlę, nors pastoriaus giesmė buvo lėta ir monotoniška. Jo balta sutana buvo pajuodusi nuo suodžių, priešais jį stovėjo jaunieji, ji vilkėjo juodai, o jis – baltai, nuo baltos kepuraitės iki baltų guminių šlepečių. Daina nutilo ir aš prijojau arčiau.

– Norvegijos valstybės vardu skelbiu jus vyru ir žmona, – tai pasakęs, išspjovė rudų seilių ant nukryžiuotojo, kabančio greta, pakėlė teisėjo plaktuką ir sudavė į juodą apdegusią altoriaus tvorelę. Vieną kartą. Du kartus. Tris kartus.

Krūptelėjęs pabudau. Atrėmiau galvą į sieną. Šūdas, tie sapnai mane išsekino.

Tačiau bilsnojimas nesiliovė.

Širdis apmirė ir įsistebeilijau į duris.

Šautuvas stovėjo atremtas į sieną.

Pagriebiau jį nepasikeldamas nuo kėdės. Pridėjau buožę prie peties ir priglaudžiau prie jos skruostą. Pirštą padėjau ant gaiduko. Įkvėpęs suvokiau, kad iki šiol buvau sulaikęs kvapą.

Dar du bilstelėjimai.

Ir durys atsivėrė.

Mane užliejo šviesa. Jau buvo vakaras. Kadangi durys buvo į vakarų pusę, o tarpduryje stovinčiai figūrai saulė švietė į nugarą, viskas, ką mačiau, buvo tamsus siluetas nuožulniose kalvose, apsuptas oranžinės saulės šviesos aureolės.

– Žadi mane nušauti?

– Atsiprašau, – tariau ir nuleidau šautuvą. – Maniau, kad tai žvyrė.

Jos juokas buvo gilus ir ramus, tačiau veidas slėpėsi šešėlyje ir man beliko įsivaizduoti spindinčią jos akių šviesą.

10 skyrius

Džonis išvažiavo.

– Jis šiandien įsėdo į autobusą, važiuojantį į pietus, – pasakė Lėja.

Ji pasiuntė Knutą malkų ir vandens. Norėjo kavos. Ir paaiškinimo, kodėl ją aplankė pietietis, norintis žinoti, kur aš esu.

Patraukiau pečiais.

– Pažįstu daug pietiečių. Ar jis sakė, kodėl manęs ieško?

– Sakė, kad norėtų su tavimi pasikalbėti. Apie verslą.

– Ak taip, – tariau. – Ar tai Džonis? Panašus į paukštį?

Ji neatsakė, tik sėdėdama prie stalo priešais mane bandė pagauti mano žvilgsnį.

– Jis buvo išsiaiškinęs, kad gyveni medžiotojų trobelėje ir kažkas jam parodė kelią. Bet tavęs ten nebuvo, ir kadangi kažkas jam buvo sakęs, kad po laidotuvių lankeisi pas mane, jis pamanė, kad galbūt ką nors žinosiu.

– Ir ką tu jam pasakei?

Leidau jai sugauti mano žvilgsnį. Leidau jį ištyrinėti. Turėjau daug ką slėpti, bet kartu – visiškai nieko.

Ji atsiduso.

– Pasakiau, kad vėl išvykai į pietus.

– Kodėl taip pasakei?

– Nes nesu kvaila. Aš nei žinau, nei noriu žinoti, kur tu įsivėlęs, bet nenoriu prisidėti prie dar didesnių blogybių.

– *Didesnių* blogybių?

Ji papurtė galvą. Tai galėjo reikšti, kad pasirinko ne tuos žodžius, kad aš ne taip supratau arba kad nenorėjo apie tai kalbėti. Pažvelgė pro langą. Lauke girdėjome su įkarščiu kapojantį Knutą.

– Tas vyrukas sakė, kad tu vardu Jonas, ne Ulfas.

– O tu išvis tikėjai, kad Ulfas?

– Ne.

– Ir vis tiek pasiuntei jį ne ta kryptimi. Melavai. Ką apie tai sako tavo knyga?

Ji parodė galva ta kryptimi, iš kur sklido kapojimo garsai.

– Jis sako, kad turime tavimi rūpintis. Ir knyga apie tai kalba.

Kurį laiką sėdėjome tylėdami. Aš – padėjęs rankas ant stalo, ji – ant kelių.

– Ačiū, kad pasirūpinai Knutu per atminus.

– Smulkmena. Kaip jis su visu tuo susidoroja?

– Tiesą sakant, gerai.

– O tu?

Ji patraukė pečiais.

– Mes, moteriškės, visuomet atsilaikome.

Kapojimas liovėsi. Jis greitai grįš. Ji vėl atsisuko į mane. Spalvų spektras akyse man buvo niekad neregėtas, o žvilgsnis veriamai skvarbus.

– Aš persigalvojau, Ulfai. Noriu žinoti, nuo ko tu bėgi.

– Pirmoji tavo mintis buvo protingesnė.

– Pasakyk.

– Kam to reikia?

– Nes manau, kad tu geras žmogus. O geriems žmonėms visada galima atleisti už nuodėmes.

– O jei klysti ir aš nesu geras žmogus? Tuomet degsiu tavo pragare? – nuskambėjo karčiau nei tikėjausi.

– Aš neklystu, Ulfai, nes matau tave. Matau tave.

Įkvėpiau. Dar nežinojau, ar žodžiai išsprūs man iš burnos. Žvelgiau jai į akis – mėlynas mėlynas kaip jūra po tavo kojomis, kai dešimties stovi ant uolos ir visa esybe nori šokti, tik kojos nesijudina.

– Mano darbas būdavo išreikalauti skolas už narkotikus ir žudyti žmones, – išgirdau save sakant. – Pavogiau pinigų iš savo darbdavio ir dabar jis mane medžioja. Ir į visa tai įpainiojau Knutą, tavo dešimtmetį sūnų. Moku jam, kad man šnipinėtų. Tai yra dar nesu mokėjęs, jis gautų pinigų, jei išties raportuotų man ką nors įtartina. Pavyzdžiui, pamatęs

tipų, kurie nedvejodami nužudytų berniūkštį, jei tik prireiktų. – Išsitraukiau cigaretę iš pakelio. – Ir kaip tokiu atveju reikalai dėl atleidimo?

Ji prasižiojo, bet tą akimirką duris pravėrė Knutas.

– Štai. – Jis numetė malkas ant grindų priešais krosnelę. – Aš išalkęs.

Lėja pažvelgė į mane.

– Turiu žuvies kukulių skardinėje, – tariau.

– Fui, – pasibjaurėjo Knutas. – O negalime pasigaminti šviežios menkės?

– Bijau, kad neturiu.

– Ne čia. Jūroje. Imkime ir susižvejokime. Galim, mama?

– Dabar vidurys nakties, – tarė ji tyliai. Vis dar įsmeigusi į mane žvilgsnį.

– Pats tinkamiausias metas žvejoti, – papriešta-ravo Knutas šokinėdamas aukštyn žemyn. – Prašau, mama!

– Neturime valties, Knutai.

Tik po akimirkos suvokiau, ką ji turėjo galvoje. Pažvelgiau į Knutą. Jo veidas apsiniaukė. Bet netrukus vėl nušvito.

– Galime plaukti senelio valtimi. Ji valtinėje, senelis yra sakęs, kad man leidžia.

– Tikrai?

– Taip! Menkės! Menkės! Juk tiesa, kad mėgsti menkę, Ulfai?

– Dievinu menkę, – pritariau, atlaikydamas jos žvilgsnį. – Tik nežinau, ar tavo motina to nori.

– Nori, tikrai. Ar ne, mama?

Ji neatsakė.

– Mama?

– Leiskime nuspręsti Ulfui, – atsakė ji.

Berniūkštis įsispraudė tarp stalo ir mano kėdės, kad neišvengčiau jo žvilgsnio.

– Ulfai?

– Ką, Knutai?

– Galėsi sugauti plekšnę.

Valtinė buvo keli šimtai metrų nuo prieplaukos. Pūvančių rudadumblių ir sūraus vandens kvapas pažadino keletą miglotų vasaros prisiminimų. Apie galvą, įspraustą į kiek per mažą pripučiamąją liemenę, pusbrolį, ilgą kaip kartis, dėdę įraudusia kakta, besikeikiantį, nes negali užvesti prikabinamo variklio. Jie buvo turtingesni – turėjo laivelį ir vasarnamį.

Valtinėje buvo tamsu ir tvyrojo stiprus dervos kvapas. Visa, ko mums reikėjo žvejybai, gulėjo laivelyje, kurio priekis buvo užkeltas ant lentų.

– Ar ne per didelė valtis?

Buvo kokių penkių šešių metrų.

– O, tai vidutinio dydžio valtis, – paprieštaravo Lėja. – Eikšen, teks stumti visiems.

– Tėčio buvo kur kas didesnė, – pasakė Knutas. – Dešimties irklų. Su stiebu.

Išstūmėme valtį į jūrą ir man pavyko į ją įlipti nesušlapus kojų.

Sudėjau vieną iš dviejų porų irklų ir ėmiau irkluoti galingais, bet ramiais mostais. Atsiminiau, kaip šitoje srityje stengiausi tapti geresnis už pusbrolį tą vienintelę vasarą, kai mane, vargšą našlaitį giminaitį, priėmė pasisvečiuoti. Vis tiek tariausi pastebėjęs, kad Lėja ir Knutas nebuvo sužavėti.

Kiek pamojavęs sudėjau irklus.

Knutas nuropojo į laivugalį, persisvėrė per kraštą, sviedė valą tolyn ir sekė jį akimis. Mačiau, kad jo žvilgsnis tapo tolimas, o vaizduotė įsisiūbavo.

– Šaunus berniukas, – tariau ir nusivilkau švarką, kurį buvau pasiėmęs nuo kablio valtinėje.

Ji linktelėjo.

Nebuvo nė vėjelio, o jūra – ar, tiksliau, marios, kaip ją vadino Lėja ir Knutas, – buvo lygi tarsi veidrodis, tarsi tvirta žemė, kuria galėtume eiti į raudoną saulės diską, kyšantį virš horizonto toli šiaurėje.

– Knutas sako, kad neturi nieko, kas lauktų tavęs namuose, – prabilo ji.

Papurčiau galvą.

– Laimei, ne.

– Turėtų būti keista.

– Kas?

– Nieko neturėti. Nieko, kas galvotų apie tave. Nieko, kas tavimi pasirūpintų. Kuo galėtumei pasirūpinti pats.

– Esu bandęs, – atsakiau ir atkabinau kabliuką nuo vieno valo. – Bet neįstengiau.

– Neįstengei turėti šeimos?

– Neįstengiau jais pasirūpinti, – pasakiau. – Nesu, kaip jau supratai, žmogus, kuriuo kas nors galėtų kliautis.

– Girdžiu tave taip sakant, Ulfai, bet nežinau, ar tai tiesa. Kas nutiko?

Atlaisvinau masalą nuo valo.

– Kodėl vis dar vadini mane Ulfu?

– Nes pats taip prisistatei, vadinasi, toks tavo vardas. Kol neprisistatysi kitu vardu. Kartais kiekvienam vertėtų pasikeisti vardą.

– Ir kaip seniai tu esi Lėja?

Ji primerkė akį.

– Ar moters klausi, kiek jai metų?

– Nenorėjau...

– Dvidešimt devyneri.

– Hm. Lėja – gražus vardas, nėra reikalo jo keis...

– Jis reiškia „karvė“, – pertraukė ji. – Norėčiau būti Sara. Šis vardas reiškia „kunigaikštytė“. Bet tėvas pareiškė, kad negaliu vadintis Sara Sara. Tad karve mane vadina jau dvidešimt devynerius metus. Ką į tai pasakysi?

– Na, – susimąsčiau. – Mūū?

Iš pradžių ji pažvelgė į mane sutrikusi. Paskui ėmė juoktis. Tuo giliu juoku. Lėtai banguojančiomis vilnimis. Knutas atsisuko laivagalyje.

– Kas nutiko? Jis papasakojo juokelį?

– Taip, – atsakė ji nenusukdama nuo manęs akių. – Juokelį.

– Ir aš noriu išgirsti!

– Vėliau. – Ji pasilenkė prie manęs. – Na, tai kas nutiko?

– Kas gi galėjo nutikti. – Sviedžiau valą. – Aš pavėlavau.

Ji susiraukė.

– Pavėlavai kur?

– Išgelbėti savo dukterį. – Vanduo buvo toks skaidrus, kad mačiau šviečiantį masalą, grimztantį vis giliau. Kol galiausiai išnyko žaliai juodoje tamsoje. – Kai pagaliau turėjau pakankamai pinigų, ji jau buvo ištikta komos. Mirė praėjus trims savaitėms po to, kai surinkau užtektinai pinigų gydymui Vokietijoje. Vargu ar jis būtų padėjęs, jau buvo per vėlu, bent jau taip sakė gydytojai. Bet esmė ta, kad nepadariau to, ką turėjau padaryti. Susimoviau. Tai mano gyvenimo leitmotyvas. Bet tai, kad privalėjau įstengti... kad net nesugebėjau, kai...

Sušniurkščiojau. Galbūt nevertėjo nusivilkti to švarko, mes juk beveik Šiaurės ašigalyje. Pajutau kažką ant dilbio. Pasišiaušė plaukai. Prisilietimas.

Nepamenu, kada paskutinį kartą mane lietė moteris. Kol toptelėjo, kad tai buvo mažiau nei prieš dvidešimt keturias valandas. Velniai griebtų šitą vietą, šituos žmones, šituos reikalus.

– Tu pavogei pinigus, ar ne?

Patraukiau pečiais.

– Pavogei dėl savo dukters, nors ir žinojai, kad tave nužudys vos tik suradę.

Spjoviau pro bortą, norėdamas sujudinti tą sušiktą vandens paviršių.

– Kai taip sakai, skamba gražiai, – pasakiau. – Tarkim, kad buvau tėvas, laukęs, kol galės padaryti kai ką dėl savo dukters tol, kol buvo per vėlu.

– Bet vis tiek būtų buvę per vėlu, juk taip sakė gydytojai?

– Jie taip teigė, bet to *nežinojo*. Niekas *nežino*. Nei aš, nei tu, nei pastorius, nei ateistas. Mes tik tikime. Tikime, nes tai lengviau nei suvokti, kad tik vienas dalykas laukia mūsų toje gilumoje, ir tai yra tamsa ir šaltis. Mirtis.

– Išties tuo tiki?

– O tu išties tiki, kad yra dangaus vartai su angelais ir biču, vardu šventasis Petras? Bet ne, tu juk tuo netiki, šventaisiais tiki sekta, kuri maždaug dešimt tūkstančių kartų didesnė už taviškę. Ir jie tiki, kad jei tu netiki to paties, netiki kiekviena smulkmena, tai keliausi į pragarą. Taigi, katalikai tiki, kad jūs, liuteronai, keliausite pragaran. O jūs manote, kad

keliaus anie. Tau kaip reikiant pasisekė gimti čia, prie Šiaurės ašigalio, tarp tikinčiųjų teisingai, o ne Italijoje ar Ispanijoje. Tuomet kelias į išganymą būtų ilgas.

Pamačiau, kad valas įsitempė ir jį patraukiau. Jis trūktelėjo, tikriausiai kažkur užsikabino – čia turėjo būti gana seklu. Smarkiai truktelėjau ir valas atsilaisvino nuo to, į ką buvo įsikabinęs.

– Tu pyksti, Ulfai.

– Pykstu? Aš tiesiog įsiutęs, štai koks aš. Jei tas tavo dievas išvis egzistuoja, kodėl jis taip žaidžia su žmonija, kodėl leidžia vieniems gimti tam, kad kentėtų, o kitiems gyventi pertekliuje, vieniems turėti šiokį tokį šansą atrasti tą tikėjimą, kuris neva išganys juos, bet dauguma niekada neišgirsta dievo žodžio. Kodėl jis... kodėl jam reikėjo...

Sušiktas peršalimas.

– Pasiimti tavo dukterį? – paklausė ji tyliai.

Sumirksėjau.

– Ten žemai nieko nėra, – pasakiau. – Tik tamsa, mirtis ir...

– Žuvis! – suriko Knutas.

Atsigręžėme į jį. Jis jau buvo beveik susukęs valą. Lėja paskutinįsyk paplekšnojo man per dilbį, paleido jį ir pasilenkė prie valties krašto.

Spoksojome į jūrą. Laukėme, kol tas, kas užkibo ant kabliuko, pasirodys. Nežinia dėl kokių priežasčių ėmiau galvoti apie geltoną žvejo kepurę. Ir staiga

mane apėmė nuojauta. Ne, tai buvo daugiau nei nuojauta. Buvau įsitikinęs: jis sugrįš. Užsimerkiau. Taip, dabar tai aiškiai regėjau. Džonis sugrįš. Jis žinojo, kad tebesu čia.

– Uhu! – krykštavo Knutas.

Kai atsimerkiau, pamačiau didelę menkę, spurdančią ant valties dugno. Jos akys buvo išsprogusios, tarsi netikėtų tuo, ką mato. Nenuostabu, juk viskas susiklostė ne taip, kaip ji tikėjosi.

11 skyrius

Nuirklavome iki salelės, ir valties priekis minkštai įsmigo į smulkų smėlį. Tarp draugiškai apvalainos salos ir žemės, juodos ir stačiai besileidžiančios į jūrą nuo viržynų. Knutas nusiavė batus, nubrido iki kranto ir pririšo valtį prie akmens. Pasisiūliau nunešti Lėją į krantą, bet ji tik šyptelėjo ir pasiūlė man tą patį.

Mudu su Knutu sukrovėme ir uždegėme laužą, o Lėja išskrodė ir išvalė žuvį.

– Sykį sugavome tiek daug žuvų, kad kraudami iš valties turėjome pasiimti karutį, – pasakė Knutas. Jis jau laižėsi.

Pats negalėjau prisiminti, kad vaikystėje būčiau labai mėgęs žuvį. Galbūt todėl, kad ji dažniausiai būdavo patiekiama gruzdintų žuvies kotletų arba kukulių pavidalu baltame, sėklą primenančiame padaže.

– Čia irgi užteks sočiai pavalgyti, – pasakė Lėja ir, suvyniojusi visą žuvį į foliją, įkišo ją tiesiai į liepsną. – Bus po dešimt minučių.

Knutas užsiropštė man ant nugaros, aiškiai įsiaudrinęs dėl maisto reginio.

– Imtynės! – sušuko jis, laikydamasis tvirtai įsikabinęs, nors aš ir atsistojau. – Pietietis turi mirti!

– Uodas ant nugaros, – šaukiau, purčiausi ir rangiausi taip smarkiai, kad jis siūbavo pirmyn ir atgal kaip rodeo kaubojus ir galiausiai cypdamas iš pasitenkinimo dunkstelėjo į smėlį.

– Jei jau imtynės, tai reikia imtis kaip reikiant, – pasakiau.

– Taip! O kaip bus kaip reikiant?

– Sumo imtynės. – Paėmiau pagalį ir smulkiame smėlyje nubrėžiau ratą. – Tas, kuris pirmas išstums kitą iš rato, laimės.

Parodžiau jam, kokia ceremonija vyksta prieš kiekvieną kovą, kaip turime tupėti vienas priešais kitą apskritimo kraštuose ir kartą suploti rankomis.

– Taip paprašome dievų, kad jie palaikytų mus kovoje, kad nebūtume vieni.

Mačiau, kaip Lėja susiraukė, bet nieko nesakė.

Berniūkštis sekė judesius, man lėtai keliant rankas į viršų ištiestais delnais, paskui leidžiant jas žemyn ir galiausiai padedant ant kelių.

– Taip mes nuvejame piktąsias dvasias, – paaiškinau ir ėmiau trypti kojomis.

Knutas padarė tą patį.

– Pasiruošt... dėmesio... – sušnibždėjau.

Knutas susiraukė, nutaisydamas kovingą išraišką.

– Marš!

Jis šoko į apskritimą ir puolė mane petimi.

– Iškritai! – sukrykštavo.

Mano pėdos įspaudas smėlyje už rato ribų nepaliko jokių abejonių. Lėja plojo ir juokėsi.

– Mes dar nebaigėme, *rikishi* Knut-*sanai* iš Finmark*eno*, – suurzgiau ir vėl pritūpiau. – Pirmas, iškovojęs penkias pergales bus Futabajama.

– Futa?.. – Knutas suskubo pritūpti kitoje pusėje.

– Futabajama. Sumo legenda. Didžiulis riebus velnias. Pasiruošti... dėmesio...

Griebiau jį už liemens ir išstūmiau gerokai už ringo.

Kai rezultatas siekė 4:4, Knutas buvo toks suprakaitavęs ir įsikarščiavęs, kad pamiršo pasisveikinimą ir tiesiog puolė ant manęs. Pasitraukiau į šalį, jis neįstengė sustoti ir nuvirto už ringo.

Lėja juokėsi. Knutas gulėjo nejudėdamas, veidu į smėlį.

Prisėdau šalia jo.

– Sumo imtynėse yra vienas dalykas, svarbesnis už laimėjimą, – tariau. – Tai išlikti oriam, nesvarbu, laimi ar pralaimi.

– Pralaimėjau, – sukuždėjo Knutas, nepakeldamas galvos. – Man atrodo, būti oriam lengviau, kai laimi.

– Žinau.

– Na, tai sveikinu. Tu esi Futa... Futa...

– ...bajama. Ir Futabajama sveikina tave, narsusis Hagurojama.

Jis pakėlė galvą. Suprakaitavęs veidas buvo aplipęs smėliu.

– Kas jis toks?

– Futabajamos mokinys. Hagurojama taip pat tapo meistru.

– Tikrai? Jis įveikė Futabajamą?

– Dar ir kaip. Jam tai buvo tik žaidimas. Bet jis pirmiausia turėjo išmokti vieną dalyką. Pralaimėti.

Knutas atsisėdo. Primerkė vieną akį.

– Ar žmogus tampa stipresnis nuo pralaimėjimų, Ulfai?

Lėtai linktelėjau. Kad atkreipčiau ir Lėjos dėmesį.

– Jis tampa stipresnis... – Priplojau uodą, nutūpusį ant rankos. – ...pralaimėti.

– Stipresnis pralaimėti? O tai kam reikia būti stipriam pralaimint?

– Gyvenimas dažniausiai susideda iš to, kad tau reikia išmėginti dalykus, kurių nesugebi, – paaiškinau. – Pralaimėsi dažniau nei laimėsi. Net pats Futabajama nuolatos pralaimėdavo, kol pagaliau laimėjo. O juk lengva būti geriausiam savo srity, ar ne?

– Taaaaip, – nutęsė jis. – Bet ką reiškia būti stipriam pralaimint?

Virš berniuko peties mano akys susitiko su Lėjos.

– Išdrįsti pralaimėti dar sykį, – paaiškinau.

– Maistas paruoštas, – tarė ji.

Menkės žvynai prilipo prie folijos, todėl Lėjai ją atvyniojus teliko čiupti baltos žuvies gabalėlius ir dėti tiesiai į burną.

– Dangiškas skonis, – pasakiau. Nežinau tiksliai, ką šiuo žodžiu norima pasakyti, bet tinkamesnio neradau.

– Mmm, – sumurkė Knutas.

– Trūksta tik baltojo vyno, – tariau.

– Degsi, – pridūrė jis, plačiai nusišypsodamas.

– Jėzus gėrė vyną, – įsiterpė Lėja. – O su menke geriamas raudonasis vynas.

Ji nusijuokė, mums su Knutu liovusis valgyt ir pažvelgus į ją.

– Aš taip girdėjau!

– Tėtis gėrė, – pasakė Knutas.

Lėja nustojo juoktis.

– Dar imtynių! – sušuko Knutas.

Paplekšnojau sau per pilvą, rodydamas, kad esu pernelyg prisivalgęs.

– Nieko gero... – Nukabino apatinę lūpą.

– Pabandyk paieškoti žuvėdrų kiaušinių, – patarė Lėja.

– Kiaušinių? – perklausė Knutas.

– Vasarinių kiaušinių, – patikslino ji. – Jie reti, bet pasitaiko.

Jis primerkė akį. Tuomet pakilo, pasileido bėgti ir dingo ant kalvos.

– Vasariniai kiaušiniai? – perklausiau ir atsiguliau ant nugaros smėlyje. – Tai tiesa?

– Tikiu, kad daugelis dalykų egzistuoja, – pasakė ji. – Ir juk sakiau, kad jie reti.

– Kaip kad jūs?

– Mes?

– Lestadijiečiai.

– Ar tokie tau atrodom? – Ji prisidengė akis ir supratau, iš kur Knutas išmoko primerkti vieną akį.

– Anaiptol, – galiausiai tariau ir užsimerkiau.

– Papasakok ką nors, Ulfai. – Ji pasidėjo švarką, kurį buvau paskolinęs, po galva.

– Ką?

– Bet ką.

– Leisk pagalvoti.

Gulėjome tylėdami. Klausiausi laužo traškesio, atsargaus ir drovaus vandens teškenimo į pakrantės akmenis.

– Vasaros naktis Stokholme, – pradėjau. – Aplink žalia. Visi miega. Lėtai žingsniuojame namų link su Monika. Stabtelim ir pasibučiuojam. Einam toliau. Iš praviro lango pasigirsta juokas. Nuo salų atsklinda švelnus vėjelis, atnešantis žolės ir rudadumblių kvapą. – Mintyse niūniavau. – Vėjelis glosto mūsų skruostus, prisitraukiu ją arčiau ir nakties nebelieka, tik ramybė, šešėliai, vėjas.

– Kaip gražu, – sukuždėjo ji. – Tęsk.

– Naktis trumpa ir šviesi, ir išsisklaido vos prabudus strazdams. Vyras nustoja irklavęs ir stebi gulbę. O mes einame Vesterbru tiltu, mus pralenkia vienišas tuščias tramvajus. Ir ten, vidury nakties, apgaubtos paslaptimi, Stokholme žydi medžiai, visiems langams šviesa užliejant miestą. Miestas skamba visiems miegantiems, visiems besiruošiantiems toli iškeliauti, bet vis viena sugrįšiantiems į Stokholmą. Gatvės kvepia gėlėmis, mudu vėl pasibučiuojame ir lėtai lėtai žingsniuojame per miestą namo.

Suklusau. Bangos. Laužas. Tolimas žuvėdros klyksmas.

– O Monika, ar ji tavo mylimoji?

– Taip, – atsakiau. – Ji mano mylimoji.

– Šit kaip. Kaip ilgai judu kartu?

– Leisk pagalvoti. Dešimt metų, ko gero.

– Ilgai.

– Taip, bet mudu būname mylimieji vos tris minutes iš eilės.

– Tris minutes?

– Tris minutes ir devyniolika sekundžių, jei jau tiksliai. Tiek užtrunka, kol ji sudainuoja dainą.

Girdėjau, kaip ji atsisėda.

– Tai, ką pasakoji, yra daina?

– „Lėtai žingsniuojame per miestą“, – atsakiau. – Monika Seterlund.

– Ir niekada nesi jos sutikęs?

– Ne. Turėjau bilietą į jos ir Styvo Kuno koncertą Stokholme, bet Ana susirgo, todėl man teko dirbti.

Ji linktelėjo tylėdama.

– Turėtų būti gera ką nors šitaip mylėti, – tarė ji. – Kaip toje dainoje, turiu galvoje.

– Juk tai netrunka amžinai.

– Niekada nežinosi.

– Teisybė. Niekada. Bet tu esu patyrusi, kad tai gali tęstis amžinai?

Staiga pajutau šalto vėjo gūsį ir atsimerkiau. Pamačiau kažką viršuje, ant skardžio atbrailos kitoje sąsiaurio pusėje. Bet tai viso labo buvo didelio akmens siluetas. Atsisukau į Lėją. Ji buvo susirietusi.

– Tik sakau, kad visko būna, – pasakė ji. – Net ir amžina meilė.

Vėjas taršė plaukų sruogas jai ant veido, ir man toptelėjo, kad ji spinduliavo tai. Spinduliavo tą pačią mėlyną šviesą. O gal tai tebuvo saulės šviesa.

– Atleisk, tai ne mano reikalas, aš tik... – Nutilęs akimis ieškojau akmens, bet jo nebebuvo.

– Tu tik...

Įkvėpiau. Žinojau, kad pasigailėsiu.

– Stovėjau po darbo kambario langu po laidotuvių. Nugirdau jūsų su vyro broliu pokalbį.

Ji sukryžiavo rankas. Pažvelgė į mane. Neatrodė priblokšta, tik tyrinėjo mane žvilgsniu. Pažvelgė ten, kur buvo pradingęs Knutas, ir vėl nukreipė žvilgsnį į mane.

– Nesu patyrusi to, kai ilgai trunka meilė vyrui, nes niekada nesu mylėjusi vyro, kuris buvo man skirtas.

– Skirtas? Sakai, tai buvo santuoka iš išskaičiavimo?

Ji papurtė galvą.

– Santuokos iš išskaičiavimo seniau šeimų būdavo kartkartėmis rengiamos. Naudingi ryšiai. Ganyklos ir elnių bandos. Tas pats tikėjimas. Mano ir Hugo santuoka nebuvo tokia.

– O kokia?

– Mūsų santuoka buvo priverstinė.

– Kas jus privertė?

– Situacija. – Ji vėl ėmė dairytis Knuto.

– Buvai ...

– Taip, buvau nėščia.

– Suprantu, kad tavo religija nėra tokia tolerantiška vaikams, gimusiems ne santuokoje, bet Hugo nėra iš lestadijiečių šeimos, ar ne?

Ji papurtė galvą.

– Situacija ir tėvas. Mus privertė šie du dalykai. Jis pareiškė išmesiąs mane iš bendruomenės, jei nedarysiu kaip liepta. Būti išmestam iš bendruomenės reikštų, kad nebeturėtum šalia nė vieno žmogaus, kad liktum *absoliučiai* vienas, supranti? – Ji prisidengė ranka burną. Pirmiausia pamaniau, kad norėdama paslėpti kiškio lūpos randą. – Esu mačiusi, kas nutinka tokiems žmonėms...

– Suprantu.

– Ne, tu *nesupranti*, Ulfai. Ir nežinau, kodėl tai pasakoju svetimam žmogui.

Tik dabar išgirdau verksmą jos balse.

– Galbūt kaip tik todėl, kad esu svetimas.

– Taip, galbūt, – sušniurkščiojo ji. – Turi iš čia išvažiuoti.

– Kaip tavo tėvas galėjo priversti Hugo, jeigu jis nepriklausė bendruomenei, iš kurios būtų galima jį išvaryti?

– Tėvas pasakė jam, kad jei manęs neves, įskųs jį už išprievartavimą.

Tylėdamas žvelgiau į ją.

Ji atsisėdo, ištiesė nugarą, iškėlė galvą ir ėmė žvelgti į jūrą.

– Taip, aš ištekėjau už vyro, kuris mane, aštuoniolikos, išprievartavo. Ir pagimdžiau vaiką.

Nuo kranto atsklido veriantis klyksmas. Nusisukau. Ties pačiu vandens paviršiumi skardžio apačioje praskrido kormoranas.

– Nes taip jūs interpretuojate Biblijos žodį?

– Mūsų namuose tik vienas žmogus interpretuoja Žodį.

– Tavo tėvas.

Ji patraukė pečiais.

– Tą vakarą, kai viskas įvyko, grįžau namo ir papasakojau motinai, kad Hugo mane išprievartavo. Ji guodė, bet pasakė, kad geriausia nieko nedaryti. Jei Eliaseno sūnus bus nubaustas už išprievartavimą,

prie nieko gero neprives. Bet kai galiausiai suvokė, kad laukiuosi, nuėjo pas tėvą. Jo pirmoji reakcija buvo klausimas, ar mes meldėme Dievą, kad nepastočiau. Antroji – kad mudu su Hugo turime susituokti.

Ji nurijo seiles. Patylėjo. Ir aš supratau, kad ne daug kam tą buvo pasakojusi. O gal išvis niekam. Kad esu pirmoji ir geriausia proga išsakyti šiuos dalykus garsiai, jau po laidotuvių.

– Taigi jis nuėjo pas senąjį Eliaseną, – tęsė ji. – Hugo tėvas ir mano tėvas šiame kaime yra įtakingi vyrai, kiekvienas savaip. Senasis Eliasenas suteikia čionykščiams darbo jūroje, o maniškis skleidžia Žodį ir gydo sielos kančią. Tėvas pasakė, kad jei Eliasenas nesutiks, jam nebus sunku įtikinti vieną kitą bendruomenės narį, kad tą vakarą jie kai ką matė ir girdėjo. Senasis Eliasenas atsakė, kad tėvui nebūtina grasinti, kad aš vis viena esanti geras pasirinkimas, galbūt sugebėsiu šiek tiek apraminti Hugo. Ir kai jiedu nusprendė, kaip viskas turi būti, taip ir įvyko.

– Kaip... – pradėjau aš, bet mane pertraukė naujas klyksmas. Bet šįkart ne paukščio.

Knuto.

Abu pašokome.

Žvejys visada randa, ko ieško.

Klyksmas vėl pasigirdo. Pasileidome bėgti ta kryptimi, iš kur sklido balsas. Kalvos viršūnę

pasiekiau pirmas. Pamačiau jį. Atsigręžiau į Lėją, kuri bėgo iš paskos pasikėlusi sijoną.

– Jam viskas gerai.

Berniukas stovėjo maždaug šimtas metrų nuo mūsų ir spoksojo į kažką ant pakrantės akmenų.

– Kas ten? – sušukau jam.

Jis rodė pirštu į kažką juodą, skalaujamą bangų. Dabar pajutau ir kvapą. Lavono smarvę.

– Kas ten? – paklausė Lėja, užlipusi greta manęs.

Kaip ir Knutas, parodžiau pirštu.

– Mirtis ir irimas, – pasakė ji.

Sulaikiau ją, ketinančią leistis prie Knuto.

– Verčiau pasilik čia, o aš nusileisiu žemyn ir pažiūrėsiu, kas ten.

– Nereikia, – sulaikė ji. – Matau, kas ten.

– Ir... kas?

– Jūrų kiškis.

– Kiškis?

– Ruonis, – paaiškino ji. – Ir negyvas.

Namo irklavome vis dar naktį.

Stojo visiška ramybė, tegirdėjome švelnų vandens teškenimą, irklams kylant iš vandens ir lašams krentant nuo jų – jie tviskėjo tarsi deimantai, apšviesti saulės.

Sėdėjau valties gale ir stebėjau irkluojančius motiną ir sūnų. Mintyse niūniavau „Lėtai žingsniuojame per miestą“. Jie buvo kaip vienas organizmas.

Knutas – giliai susikaupusia mina – stengėsi išlaikyti kūną tvirtą, įdarbinti nugarą bei klubus ir sunkiais irklais palaikyti ramų, tolygų suaugusiojo taktą. Motina sėdėjo jam už nugaros ir sekė jo judesius, kad abu būtų sinchroniški. Nė vienas nekalbėjo. Jos rankų venos ir sausgyslės judėjo, juodus plaukus buvo atmetusi į šalį ir vis pažvelgdavo atgal įsitikinti, ar plaukia tiesiai. Knutas, aišku, apsimetė, kad irkluoja nerūpestingai, bet išsiduodavo paslapčiomis vis mesdamas žvilgsnį į mane. Ištempiau apatinę lūpą ir pritardamas linksėjau. Jis apsimetė to nepastebintis, bet jaučiau, kaip jo mostai tampa vis energingesni.

Valčiai nutempti į valtinę mes panaudojome prie polio pritvirtintą virvę. Įtraukti sunkią valtį sekėsi neįtikėtinai lengvai. Galvojau apie nesustabdomą žmonijos išradingumą ir gebėjimą išgyventi. Ir gebėjimą būti žiauriai, jei to prireikdavo.

Žvyrkeliu patraukėme prie gyvenvietės. Stabtelėjome prie telefono stulpo ten, kur prasidėjo kelias. Šokių grupės plakatas buvo padengtas dar vienu dulkių sluoksniu.

– Sudie, Ulfai, – tarė ji. – Vertinu mūsų pasibuvimą kartu. Gero kelio namo ir gerai išsimiegok.

– Sudie, – atsakiau ir nusišypsojau. Čia į atsisveikinimus jie reaguodavo kaip reikiant rimtai. Galbūt dėl to, kad atstumai buvo tokie dideli, o gamta tokia negailestinga. Nebuvo savaime suprantama, kad greitai vėl susitiksime. Ir ar išvis susitiksime.

– Ir mes su malonumu priimsime tave bendruomenės susirinkime maldos namuose šeštadienio rytą, – ji tai ištarė šaltai, o veidas trūktelėjo. – Ar ne, Knutai?

Knutas linktelėjo, nebylus ir pusiau paniręs į sapnų šalį.

– Dėkui, bet manau, kad mane per vėlu išganyti, – atsakiau nežinodamas, ar dviprasmiškumas apgalvotas.

– Nepakenks pasiklausyti Žodžio. – Ji pažvelgė į mane tuo keistu, gręžiančiu žvilgsniu, tarsi ko ieškodama.

– Su viena sąlyga, – tariau. – Kad gausiu pasiskolinti tavo „Vabalą" nuvažiuoti į Altą. Man reikia nusipirkti keletą dalykų.

– Gali vairuoti?

Patraukiau pečiais.

– Gal man važiuoti drauge? – paklausė ji.

– Nebūtina.

– Jis ne toks paprastas, kaip atrodo.

Nežinau, ar jos dviprasmiškumas buvo apgalvotas.

Vos pargrįžęs į trobelę atsiguliau ir užmigau išsyk, nė nepalietęs naminės butelio. Kiek galėjau prisiminti, nesapnavau nieko. Ir pabudau jusdamas, kad kažkas įvyko. Kažkas gero. O kažkas gero man buvo nutikę velniškai seniai.

12 skyrius

Meldžiame Šventosios Dvasios
Visų labiausiai Tikėjimo tvirto!
Kad jį išlaikytume
Iki pat galo
Kai bėgsime
Nuo paties Blogiausio
Kyrie Eleison!

Psalmė tarp nedidelių maldos namų sienų skambėjo kaip lėtas bangavimas. Atrodė, tarsi traukė visi dvidešimt keli susirinkusieji.

Bandžiau sekti tekstą mažoje juodoje knygutėje, kurią man įkišo Lėja. Landstado psalmynas. Patvirtintas Karališkuoju nutarimu 1869 m., kaip skelbė įrašas tituliniame lape. Šiek tiek ją pavarčiau. Nepanašu, kad bent skiemuo būtų pakeistas nuo to laiko.

Psalmei pasibaigus, vyras sunkiais žingsniais per girgždančias medines grindis nuėjo prie sakyklos. Atsisuko į mus.

Tai buvo Lėjos tėvas. Senelis. Jakobas Sara.

– *Tikiu Dievą Tėvą, Visagalį, Dangaus ir Žemės Sutvėrėją*, – pradėjo jis. Visi kiti buvo užčiaupę

srėbtuves ir leido jam vienam skaityti išpažinimą. Paskui jis liko stovėti nejudėdamas, tylus ir spoksodamas į sakyklą. Ilgai. Ir kai jau buvau tikras, kad kažkas ne taip, kad pamiršo, ką sakyti, jis garsiai prabilo:

– Brangūs krikščionys. Tėvo, Sūnaus ir Šventosios Dvasios vardu. Taigi, mes norėjome pradėti šią kalbą šventosios trejybės vardu. Taigi. – Vėl pauzė. Jis tebestovėjo palenkta galva, susmukęs kiek per dideliame kostiume, tarsi kenčiantis naujokas, o ne patyręs, keliaujantis pamokslininkas, apie kurį pasakojo Knutas. – Nes jei žmogus galvos apie save patį, savo paties asmenį, nėra gerai tokiam nelaimingam nusidėjėliui lipti į šią sakyklą. – Pala. Apsidariau. Keista, bet niekas kitas nesijautė nejaukiai dėl to, kaip vyras vargo. Suspėjau suskaičiuoti iki dešimties ir jis tęsė: – Ir šis brangus dalykas, dėl kurio susirinkome, tas šventas, tikras Dievo Žodis – turime sau užduoti klausimą: kaip tvarkytis su šiuo žodžiu? Todėl taip ir sunku kalbėti iš sakyklos. Bet ką mums daryti? – Jis pagaliau pakėlė galvą. Pažvelgė tiesiai į mus. Jo tvirtame, tiesiame žvilgsnyje nebuvo nė užuominos abejonės. Nė ženklo jo deklaruojamo nusižeminimo. – Mes esame tik dulkės. Ir virsime dulkėmis. Bet gausime amžinąjį gyvenimą, jei tvirtai laikysimės tikėjimo. Pasaulis, kuriame gyvename, yra žlungantis pasaulis, valdomas Pasaulio valdovo, Velnio, Šėtono, gundančio kaimenę. – Nenorėčiau

lažintis, bet ar jis nepažvelgė tiesiai į mane? – Šiame pasaulyje mes, nelaimingi žmonės, turime gyventi. Jeigu įstengsime apleisti Velnią ir vedami vilties išgyvensime mums likusį trumpą laiką.

Dar viena psalmė. Mes su Lėja sėdėjome arčiausiai išėjimo, ir parodžiau jai, kad einu parūkyti.

Atsirėmiau į sieną šalia maldos namų ir klausiausi giesmės.

– Nepyk, kad klausiu, bet gal galiu gauti vieną tavo karsto vinį?

Matis tikriausiai stovėjo už kampo ir laukė, nes maldos namai buvo kelio gale. Padaviau jam pakelį.

– Ar jiems pavyko tave išganyti? – paklausė jis.

– Dar ne, – atsakiau. – Jie gieda dirbtinokai.

Jis nusijuokė.

– Ai, išmoksi tinkamai klausytis psalmių. Dainuoti švariai ir tiksliai – pasaulio žmonės mano, kad tai svarbu. Bet tikėjimo išpažinėjams svarbiausia yra jausmas. Dėl ko gi daugiau mes, samiai, tapome lestadijiečiais? Patikėk manim, Ulfai, nuo šamano būgno beldimo ir raganysčių meistro iki daugiaprasmių lestadijiečių kalbų, pasveikimo ir sentimentų tėra vienas žingsnis. – Pridegiau jam cigaretę. – Ši prakeiktai ilga psalmė... – sumurmėjo jis.

Mudu sinchroniškai užsitraukdami kiekvienas savo dūmo klausėmės. Jiems baigus, Lėjos tėvas vėl perėmė žodį.

– Ar pamokslininkas turi atrodyti kenčiantis? – paklausiau.

– Tas Jakobas Sara? Taip. Jis nori parodyti, kad yra tikras krikščionis, kuris pats neturi noro stovėti sakykloje, bet yra išrinktas bendruomenės. – Matis nunarino galvą ir nutaisė tokį pat gilų balsą: – *Visada norėjau, nuo pat tada, kai buvau išrinktas bendruomenės galva, kad Dievas palenktų mane į paklusnumą. Bet turiu kentėti savo nedorame kūne.* – Jis patraukė dūmo. – Taip tęsiasi jau šimtą metų. Idealas yra būti nusižeminusiam ir nuoširdžiam.

– Tavo antros eilės pusbrolis man papasakojo, kad buvai vienas jų.

– Bet paskui aš nušvitau, – atsakė Matis ir nepatenkintas pažvelgė į cigaretę. – Pasakyk man, ar joje yra tabako?

– Nustojai tikėti studijuodamas teologiją?

– Aha, bet čia jie mane ėmė laikyti atskalūnu, vos tik išvykau į Oslą. Tikras lestadijietis nestudijuoja tam, kad taptų pastoriumi tarp pasauliečių. Čia vienintelė pamokslininko užduotis yra skelbti senąjį, teisingąjį mokymą, o ne naujamadiškas Oslo nesąmones.

Psalmė viduje nutilo ir vėl suskambo Jakobo Saros balsas:

– Viešpatis yra kantrus, bet neabejokite, jis tarsi vagis atsėlins nakties metą, ir visos stichijos ir žemė pranyks, kai netikintysis pražus.

– Jei jau apie tai prakalbome, – tarė Matis. – Mes, pasmerktieji mirčiai, juk nenorime, kad ji ateitų anksčiau, ar ne?

– Nesupratau?

– Kai kam bus geriau, jei jo čia Kosunde daugiau nebetektų išvysti.

Lioviausi traukęs cigaretę.

– Taip taip, – tęsė Matis. – Nežinau, ar tas Džonis patraukė toliau į šiaurę, ar pasuko namo, bet net jei ir nerado to, ko ieškojo, negalime būti tikri, kad nesugrįš.

Ėmiau kosėti dūmais.

– Žinoma, jis nepasirodys, jei neturės tam pagrindo. Ne, tuo gali būti tikras, Ulfai. Bet kai kam galėtų šauti į galvą surinkti numerį ir perduoti kelis žodelius šitais. – Jis mostelėjo į telefono laidus virš mūsų galvų. – Gal jam už tai buvo pažadėta apvali sumelė.

Numečiau cigaretę ant žemės.

– Ar pasakysi man, kodėl čia atėjai, Mati?

– Jis minėjo, kad tu pasisavinai pinigų, Ulfai. Tad tai visgi nebuvo moteriškės?

Neatsakiau.

– Ir Pirjo iš parduotuvės sakė, kad turi jų visą krūvą. Ta prasme, pinigų. Tikriausiai verta šiek tiek paaukoti, kad išvengtume jo sugrįžimo, Ulfai?

– Ir kiek tai kainuos?

– Ne daugiau nei žadėjo jis. Šiek tiek mažiau, tiesą sakant.

– Kodėl mažiau?

– Nes vis dar būna, kad nubundu naktimis ir jaučiu graužiančią abejonę. Kas, jeigu Jis visgi egzistuoja – kaip ir Džonis, – ir grįš teisti gyvųjų ir mirusiųjų? Ar tokiu atveju ne geriau būti padariusiam daugiau gerų nei blogų darbų ir šitaip sumažinti sau bausmę? Degti šiek tiek trumpesnę amžinybę ir šiek tiek mažesniame karštyje?

– Tu prašai mažesnės sumos, nei būtum gavęs už mano išdavimą samdomam žudikui, nes manai, kad tai *geras* darbas?

Matis traukė cigaretę.

– Kalbu apie *šiek tiek* mažesnę sumą. Šventuoju vis tiek netapsiu. Penki tūkstančiai.

– Tu banditas, Mati.

– Užsuk pas mane rytoj. Už tą pačią sumą gausi butelį. Naminė ir tyla, Ulfai. Stipri naminė ir tvirta tyla. Tokie dalykai kainuoja pinigus.

Nueinantis keliu jis buvo panašus į sumautą žąsį.

Grįžau vidun ir atsisėdau. Į mane tiriamai žvelgė Lėja.

– Šiandien mūsų bendruomenėje apsilankė svečias, – tarė Jakobas Sara ir išgirdau drabužių šiugždėjimą, kitiems atsigręžiant. Man šypsojosi ir linksėjo. Grynas draugiškumas ir šiluma.

– Melsime Viešpaties, kad Jis mūsų svečią lydėtų jo kelionėje, kad savo namus jis pasiektų saugiai ir greitai.

Jis nuleido galvą ir bendruomenė padarė tą patį. Jo malda buvo neaiškus burbėjimas, kupinas senovinių žodžių ir posakių, kurie šventuoliams gal ką ir reiškė. Atkreipiau dėmesį į vieną žodį. Greitai.

Susirinkimas baigėsi psalme. Lėja padėjo ją rasti. Giedojau drauge, nepataikiau į toną, bet jie giedojo taip lėtai, kad tereikėjo šiek tiek atsilikti ir kartoti balses. Giedoti buvo gera, gera jausti virpančias balso stygas. Regis, Lėja klaidingai palaikė tai susižavėjimu tekstu, nes šypsojosi.

Eidamas laukan pajutau kažką lengvai paliečiant mano ranką. Tai buvo Jakobas Sara. Jis pasivedė mane prie lango. Pamačiau duryse pradingstančią Lėjos nugarą. Jos tėvas palaukė, kol išėjo paskutinis žmogus, ir ėmė kalbėti.

– Ar jums čia gražu?

– Savotiškai, – atsakiau.

– Savotiškai, – pakartojo linkteldamas. Atsisuko į mane. – Ketinate ją pasiimti drauge? – Tas flegmatiškas, švelnus nusižeminimas jo balse pradingo, o žvilgsnis iš po vešlių antakių smeigė mane prie sienos.

Nežinojau, ką atsakyti. Gal jis juokais klausė, ar ketinu bėgti su jo dukterimi? O gal klausė to visai rimtai?

– Taip, – atsakiau.

– Taip? – Jis pakėlė antakį.

– Taip. Pasiimsiu ją drauge į Altą. Ir atgalios. Tai yra mane pasiims ji. Automobilį norėtų vairuoti pati.

Nurijau seiles. Tikėjausi nepriviręs jai bėdos. Gal moteriškėms vairuoti automobilį su vyrais yra nuodėmė. Ar kas nors panašaus.

– Žinau, kad jūs važiuosite į Altą, – pasakė jis. – Lėja atvedė pas mus Knutą. Velnias tvirtai įsigalėjęs Altoje. Žinau, buvau ten.

– Pasiimsime šventinto vandens ir česnakų. – Šyptelėjau ir tuoj pat pasigailėjau. Jo mina nepasikeitė, tik tą pat akimirką akys liovėsi žibėjusios, tarsi jose kūjis būtų trenkęs į akmenį.

– Atsiprašau, – tariau. – Esu tik užklydėlis, jūs manęs *greitai* atsikratysite ir viskas vėl bus kaip buvę. Kaip tikriausiai ir tikitės.

– Jūs tuo tikras?

Nežinau, jis klausė, ar aš tikras, kad viskas bus kaip buvę, ar kad jie to tikėjosi. Viena, ką supratau, kad nedegu noru tęsti šį pokalbį.

– Myliu šią žemę, – pasakė jis ir nusisuko į langą. – Ne dėl to, kad ji dosni ar joje būtų lengva gyventi, ji, kaip matai, nederlinga ir kieta. Myliu ne dėl to, kad ji graži ir keltų susižavėjimą. Tai žemė kaip bet kuri kita. Ir ne dėl to, kad ji mylėtų mane. Esu samis, o tie, kas turi valdžią, su mumis elgiasi kaip su nepaklusniais vaikais, atėmė iš mūsų teises, o iš daugelio ir savigarbą. Myliu ją, nes tai mano žemė. Taip

elgiuosi, nes privalau ją ginti. Kaip kad tėvas gina net patį bjauriausią ir kvailiausią savo vaiką. Suprantate?

Linktelėjau, trokšdamas, kad tai baigtųsi.

– Man buvo dvidešimt dveji, kai prisijungiau prie partizanų čia aukštai, kad kovočiau su vokiečiais. Jie atkeliavo čia ir prievartavo mano žemę, tad kas man beliko daryti? Viduržiemį gulėjau plynaukštėje alkdamas, man grėsė mirtinai sušalti. Teisybės dėlei, nenušoviau nė vieno vokiečio, turėjau užgniaužti kraujo troškimą, nes jeigu būtume veikę, kaimo žmonėms būtų grėsusios represijos. Bet aš degiau neapykanta. Nekenčiau, badavau, šalau ir laukiau. Ir kai pagaliau vieną dieną vokiečiai dingo, tikėjau, kad mano žemė vėl buvo mano. Bet tada supratau, kad rusai, atkeliavę į kaimą, nebūtinai ketina iš jo pasitraukti. Kad jie turi ketinimų perimti mano žemę po vokiečių. Mes nusileidome nuo plynaukštės prie sudegintų griuvėsių, ir savo šeimą radau palapinėje drauge su kitomis keturiomis šeimomis. Sesuo papasakojo, kad kasnakt ateidavo rusų kareiviai ir prievartaudavo moteris. Taigi užsitaisiau pistoletą, palaukiau, ir kai palapinės tarpdury, kur buvau pakabinęs žibalinę lempą, pasirodė pirmasis, nusitaikiau jam į širdį ir iššoviau. Susmuko kaip maišas. Tada nupjoviau jam galvą ir su visa uniformine kepure pakabinau prie palapinės. Toks poelgis man nekainavo nieko, tarsi būčiau atėmęs gyvybę menkei, nupjovęs jai galvą ir

pamovęs ant karties. Kitą dieną atėję du rusų karininkai pasiėmė begalvį savo kareivio kūną. Jie neuždavė nė klausimo ir nelietė galvos. Po to prievartavimai liovėsi. – Jis susisagstė apspurusį kostiuminį švarką. Perbraukė ranka per atlapą. – Aš tai padariau ir padaryčiau vėl. Turi saugoti tai, kas tavo, – jis pažvelgė į mane.

– Regis, galėjote tiesiog įduoti jį karininkams, – pasakiau. – Ir būtumėte pasiekęs tą patį.

– Galbūt. Bet norėjau padaryti tą pats.

Jakobas Sara uždėjo ranką man ant peties.

– Jaučiu, kad jau pagerėjo, – pasakė jis.

– Nesupratau?

– Petys.

Tuomet nusišypsojo ta dirbtinai romia šypsena, pakėlė vešlius antakius, tarsi būtų prisiminęs, kad turi kai ką nuveikti, apsisuko ir nuėjo.

Man pasirodžius prie namo, Lėja jau sėdėjo automobilyje.

Nėriau ant keleivio sėdynės. Ji vilkėjo paprastą pilką paltą ir ryšėjo raudoną šilkinį šalikėlį.

– Pasipuošei, – atkreipiau dėmesį.

– Nesąmonės, – nukirto ji ir pasuko raktelį.

– Gražu.

– Tai ne puošimasis, tiesiog drabužiai. Jis tau nedavė ramybės?

– Tavo tėvas? Pasidalijo su manimi savo gyvenimiška išmintimi.

Lėja atsiduso, įjungė pavarą ir atlaisvino rankinį stabdį. Pajudėjome.

– O šnektelėjimas su Mačiu šalia maldos namų irgi buvo dalijimasis gyvenimiška išmintimi?

– Ak, tai, – tariau. – Jis norėjo, kad sumokėčiau jam už paslaugas.

– Sumokėsi?

– Nežinau, dar neapsisprendžiau.

Prie bažnyčios pamačiau šalikele einančią žmogystą. Važiuojant pro šalį pažvelgęs į šoninį veidrodėlį pamačiau ją stovinčią dulkių debesyje ir žvelgiančią į mus.

– Čia Anita, – pasakė Lėja. Ji tikriausiai matė, kad žiūriu į veidrodėlį.

– Šit kaip, – pasakiau taip neutraliai, kaip tik gebėjau.

– Kalbant apie gyvenimišką išmintį, – pradėjo ji, – Knutas man pasakojo apie jūsų pokalbį.

– Kurį pokalbį?

– Sakė, kad po vasaros jis turės merginą. Nesvarbu, ar Ristina atsisakys.

– Nejaugi?

– Taip. Jis man pasakė, kad net pats sumo legenda Futabajama nuolatos pralaimėdavo, kol galiausiai pasiekė pergalę.

Mudu nusijuokėme. Klausiausi jos juoko. Bobi juokas buvo kikenantis ir lengvas, tarsi sraunus upelis. Lėjos priminė šulinį. Ne, galingą tekančią srovę.

Kelias vietomis vingiavo, važiavome pro nuožulnias kalvas, bet dažniausiai jis per plynaukštę driekėsi tiesus, kilometras po kilometro. Laikiausi už ranktūrio virš durelių. Nežinau, kodėl, juk nereikia laikytis tvirtai įsikibus, važiuojant šešiasdešimt kilometrų per valandą greičiu lygiu keliu. Tiesiog visada taip darydavau. Laikydavausi, kol ranka nutirpdavo. Esu matęs ir kitus taip darant. Galbūt mes, žmonės, visgi turime šį tą bendra, mums patinka tvirtai laikytis.

Kai kur buvo matyti jūra, kai kur kelias driekėsi tarp šlaitų ir žemų kalnų atodangų. Peizažui stigo pritrenkiančio Lofoteno dramatiškumo ar vakarinės dalies grožio, bet jis turėjo kai ką kita. Tylią tuštumą, mažakalbį negailestingumą, net vasaros žaluma bylojo apie kietesnes, šaltesnes dienas, kurios tave vargins ir galiausiai laimės. Beveik nesutikome kitų automobilių, nematėme nei žmonių, nei gyvūnų. Šen bei ten stovėjo namelis ar poilsinė trobelė – tik klausimas, ką jie ten išvis veikia. Kodėl būtent čia?

Po pustrečios valandos atstumai tarp namų trumpėjo ir staiga pravažiavome pakelės ženklą su užrašu „Alta“.

Buvome, sprendžiant iš pavadinimo, mieste.

Tuomet pasirodė sankryža, parduotuvės, mokyklos ir valstybinės įstaigos, pasipuošusios miesto herbu – baltu ieties smaigaliu, – paaiškėjo, kad miestas turi net ne vieną, o tris centrus. Tiesą

sakant, kiekvienas priminė nedidelę gyvenvietę, bet vis tiek – kas galėjo pamanyti, kad Alta yra Los Andželo miniatiūra?

– Kai buvau maža, buvau įsitikinusi, kad pasaulis baigiasi Altoje, – prabilo Lėja.

Svarsčiau, ar tai tik nebus tiesa. Mano apskaičiavimais, buvome dar labiau nutolę į šiaurę.

Pasistatėme automobilį – tai nebuvo didelė problema, – ir ko reikia suspėjau nusipirkti prieš užsidarant parduotuvėms. Apatinių, aulinius batus, lietpaltį, cigarečių, muilo ir skutimosi reikmenų. Paskui nuėjome į kavinę pavakarieniauti. Valgiaraštyje beviltiškai bandžiau rasti žuvies, nes iš atminties dar neišdilo šviežios menkės skonis. Lėja juokdamasi papurtė galvą.

– Čia, aukštai, lankydamiesi mieste, mes nevalgome žuvies, – paaiškino ji. – Juk reikia valgyti prabangiai.

Užsisakėme mėsos kukulių.

– Kai augau, šis dienos metas man labiausiai nepatikdavo, – pasakiau ir pažvelgiau į nuščiuvusią gatvę. Netgi miesto peizažas buvo keistai apleistas ir negailestingas pats sau, net čia nesiliovė kankinęs jausmas, kad viską lemia gamta, kad žmogus mažas ir bejėgis.

– Šeštadienis, po darbo valandų, bet dar ne vakaras. Tarsi savaitės niekieno žemė. Sėdėdamas jausdavai, kad greitai vienur ar kitur prasidės šventė, į

kurią pakviesti visi, išskyrus tave. Ar bent jau apie ją žino. O pats net neturi tokių pat nevykėlių draugų, su kuriais galėtumei stumti laiką. Šiek tiek palengvėdavo po žinių, tuomet televizija ką nors rodydavo ir galėdavai užsimiršti.

– Mes neturėjom nei švenčių, nei televizoriaus, – pasakė Lėja. – Bet mus nuolatos supo žmonės. Paprastai jie nė nesibelsdavo į duris, tiesiog įeidavo, atsisėsdavo svetainėje ir imdavo kalbėtis. Arba tiesiog sėdėdavo tylėdami ir klausydavosi. Daugiausia, žinoma, kalbėdavo tėvas. Bet tai nuspręsdavo motina. Namie būtent ji pasakydavo, kada tėvui nurimti ir leisti kitiems įsiterpti, o kada žmonėms jau traukti namo. O mums tekdavo būti antrame aukšte ir klausytis suaugusiųjų. Būdavo taip gera ir saugu. Sykį, pamenu, tėvas pravirko iš džiaugsmo, nes Alfredas, prasigėręs vargšelis, galiausiai atrado Jėzų. Kai praėjus metams jis sužinojo, kad Alfredas mirė nuo perdozavimo Osle, važiavo keturis tūkstančius kilometrų, kad atgabentų karstą čia ir tinkamai palaidotų. Klausei manęs, kuo tikiu...

– Taip?

– Būtent tuo ir tikiu. Žmogaus gebėjimu būti geram.

Pavakarieniavę išėjome. Dangus buvo apsiniaukęs, nusileido sutemos. Pro atviras dešrainių, gruzdintų bulvyčių ir ledų kiosko duris liejosi muzika. Klifas Ričardas. „Congratulations“.

Įėjome vidun. Prie vieno iš keturių staliukų sėdėjo pora. Abu rūkė ir žvelgė į mus apsimestinai nesusidomėję. Užsakiau dvi dideles porcijas ledų su šokolado drožlėmis. Balta masė, besisunkianti iš aparato ir minkštai besiraitanti į vaflį, dėl kažkokių priežasčių man priminė krentantį jaunosios nuometą. Nusinešiau ledus pas Lėją, kurį buvo įsitaisiusi prie muzikos automato.

– Pažvelk, – mostelėjo ji. – Ar tai ne?..

Perskaičiau užrašą už stiklo. Įkišau penkiasdešimt erių ir paspaudžiau mygtuką.

Pasigirdo šaltas, bet vis viena jausmingas Monikos Seterlund balsas. Rūkanti porelė ištykino. Lėja stovėjo atsirėmusi į muzikos automatą, atrodė, tarsi siurbtų į save kiekvieną žodį, kiekvieną garsą. Primerktomis akimis. Klubai vos pastebimai siūbavo į šonus, sijono kraštai judėjo. Dainai pasibaigus, įkišo penkiasdešimt erių ir paleido darsyk. Ir darsyk. O paskui mudu išėjome į vasaros vakarą.

Kažkur už medžių parke skambėjo muzika. Automatiškai pasekėme garsu. Priešais bilietų kasos langelį stovėjo jaunų žmonių eilė. Džiugūs, triukšmingi, su šviesiais lengvais vasariniais drabužiais. Atpažinau plakatą, kabantį ant bilietų kasos, nes tokį jau mačiau ant telefono stulpo Kosunde.

– Gal mes?..

– Negaliu, – šyptelėjo ji. – Mes nešokame.

– Mums nebūtina šokti.

– Krikščionis taip pat negali eiti į šventės patalpas.

Atsisėdome ant vieno iš suoliukų po medžiais.

– Kai sakai „krikščionis“... – pradėjau.

– Taip, turiu galvoje lestadijietį. Žinau, visa tai gali keistai skambėti žmogui iš pašalies, bet mes skaitome tik senuosius Biblijos vertimus. Nemanome, kad tikėjimo turinys gali kisti.

– Tačiau idėja apie degimą pragare atsirado tik viduramžiais, taigi tai gana modernus išradimas. Ar tokiu atveju jums nereikėtų jo atmesti?

Ji atsiduso.

– Protas gyvena galvoje, o tikėjimas – širdyje. Ir ne visuomet jie randa bendrą kalbą.

– Bet šokis irgi gyvena širdyje. Kai judėjai į dainos, skambančios iš muzikos automato, taktą, ar buvai per plauką nuo nuodėmės?

– Ko gero, – nusijuokė ji. – Bet juk būna ir blogesnių dalykų.

– Pavyzdžiui?

– Na... Pavyzdžiui, susidėti su sekmininku.

– Ir tai yra *blogiau*?

– Trumse turiu pusseserę, kuri įsmuko į vietinės sekmininkų bendruomenės susirinkimą. Kai tėvas pastebėjo, kad ji buvo išėjusi, pusseserė pamelavo, esą lankėsi diskotekoje.

Abu nusijuokėme.

Dar labiau sutemo. Buvo metas važiuoti atgal. Bet vis viena sėdėjome.

– Ką jaučia žmonės, eidami per Stokholmą? – paklausė ji.

– Viską, – atsakiau ir prisidegiau cigaretę. – Jie jaučiasi įsimylėję. Dėl to jie mato, girdi ir užuodžia absoliučiai viską.

– Ar taip būna, kai esi įsimylėjęs?

– Niekada to nejautei?

– Niekada nebuvau įsimylėjusi, – atsakė ji.

– Išties? Kodėl ne?

– Nežinau. Apsėsta, taip. Bet jeigu įsimylėjimas yra toks, kaip šneka žmonės, tuomet niekada.

– Vadinasi, buvai ledo karalienė. Ta, kurios nori visi vaikinai, bet nedrįsta užkalbinti.

– Aš? – prajuko ji. – Kažin.

Prisidengė burną ranka, bet staigiai vėl atitraukė. Galbūt tai buvo nesąmoningas judesys, bet man buvo sunku patikėti, kad tokia graži moteris galėtų kompleksuoti dėl nedidelio rando ant viršutinės lūpos.

– O tu, Ulfai?

Ji vadino mane išgalvotu vardu be lašelio ironijos.

– Šimtus kartų.

– Tau gerai.

– O, nebūčiau tuo tikras.

– Kodėl?

Patraukiau pečiais.

– Tai turi savo kainą. Tačiau man pasidarė lengviau susitaikyti su atstūmimu.

– Nesąmonė, – paprieštaravo ji.

Vyptelėjau ir įtraukiau dūmo.

– Žinai, aš buvau vienas tų vaikinų.

– Kokių vaikinų?

Žinojau, kad nebūtina atsakyti, raudonis išdavė, kad ji suprato, ką turiu galvoje. Tiesą sakant, šiek tiek nustebau, nes neatrodė iš tų moterų, kurios raustų.

Jau besižiojant atsakyti, mane pertraukė rėksmingas balsas:

– Ką, velniai griebtų, čia veiki?

Atsigręžiau. Jie stovėjo už suoliuko, vos už dešimties metrų. Trise. Kiekvienas rankoje laikė po butelį. Mačio butelį. Nebuvo aišku, kam iš mūsų buvo skirtas klausimas, tačiau net prietemoje mačiau ir girdėjau, kas jį uždavė. Uvė. Dieveris, turintis paveldėjimo teisę.

– Tu ir tas... tas... pietietis.

Netvirtas balsas išdavė, kad jis buvo ragavęs butelio turinio, tačiau, įtariau, ne vien tai nulėmė jo nesugebėjimą rasti labiau įžeidžiantį epitetą.

Lėja pašoko ir prilėkusi uždėjo ranką ant jo.

– Uve, nereikia...

– Ei, tu! Pietieti! Pažvelk į mane! Manei, gausi ją iškrušti, ką? Dabar, kai mano brolis kapuose ir ji našlė. Bet jiems negalima, žinojai? Net kai jiems leidžiama kruštis! Negalima, kol jie vėl nesusituokia! Cha cha! – Jis nustūmė ją, plačiu lanku mostelėjo buteliu ir prisidėjo jį prie koserės.

– Beje, galbūt pavyks su šia... – Jis spjaudėsi namine ir seilėmis. – Nes ji yra tikra kekšė! – Spoksojo į mane laukiniu žvilgsniu. – Kekšė! – pakartojo jis, man nesureagavus. Ne dėl to, kad nežinočiau, jog moters pavadinimas kekše yra tarptautinis signalas pakilti ir vožti kumščiu kalbėtojui į snukį. Bet likau sėdėti. – Kas yra, pietieti? Ar tu ne tik putyčių vagis, bet *ir* bailys? – Nusijuokė, aiškiai patenkintas pagaliau radęs tinkamus žodžius.

– Uve... – pamėgino Lėja, bet jis nuvijo ją ranka su buteliu. Galbūt tai įvyko netyčia, bet butelio dugnas pataikė jai į kaktą. Galbūt. Aš atsistojau.

Jis nusiviepė. Metė butelį į draugelius – šie stovėjo prietemoje po medžiu ir jį sugavo. Artinosi manęs link atstatęs kumščius. Iššergęs kojas, trumpais greitais žingsniais atėjo į reikiamą vietą, galvą laikė kiek palenktą už krumplių, tačiau žvilgsnis staiga tapo aiškus ir dėmesingas. Aš pats po pradinės mokyklos ne kažin kiek mušiausi. Pataisymas: nuo pradinės mokyklos laikų išvis nesimušiau.

Pirmu smūgiu pataikė man į nosį ir mane apakino ašaros, staigiai susitvenkusios akyse. Antru smūgiu vožė į žandikaulį. Pajutau kažką atskilus ir metalinį kraujo skonį burnoje. Išspjoviau dantį ir sudaviau smūgį pro šalį. Jo trečias smūgis vėl pataikė į nosį. Nežinau, kaip visa tai skambėjo kitiems, bet pats išgirdau girgždantį garsą, nelyg būtų traiškomas automobilis.

Šoviau dar vieną smūgį į vasaros vakaro orą. Kitas jo mojis pataikė man į krūtinę, man metusis į priekį ir jį apglėbus. Bandžiau prispausti jo rankas prie kūno, kad nepridarytų daugiau žalos, bet jis atlaisvino kairiąją ir nesiliaudamas ja trankė man per ausį ir smilkinį. Skambėjo pliaukšėjimai, cypimas, atrodė, tarsi kažkas būtų plyšęs. Kapsėdamas dantimis tarsi šuva, kažką sukandau – ausį – ir iš visų jėgų suleidau dantis.

– Šūdas! – sukliko jis, išlaisvino abi rankas ir surakino mano galvą dešine ranka. Jaučiau aitrų prakaito ir adrenalino kvapą. Jau buvau jį jautęs. Sklindantį iš vyrų, kurie ką tik išgirdo esantys skolingi Žvejui pinigų ir nenutuokė, kas nutiks.

– Jei bent paliesi ją... – sušnabždėjau į jo sudarkytą ausį, girdėdamas, kaip žodžiai kliuksi mano paties kraujyje – ...nužudysiu tave.

Jis nusijuokė.

– O kaip tau pačiam, pietieti? Kas, jei išmušiu tavo likusius gražiuosius baltuosius dantis?

– Nagi, pavaryk, – paraginau, išpūsdamas orą per nosį. – Bet jeigu bent paliesi ją...

– Su šiuo?

Vienintelis teigiamas dalykas, kurį galėjau pasakyti apie peilį jo laisvojoje rankoje, kad jis buvo mažesnis už Knuto.

– Neišdrįsi, – sustenėjau.

Jis pridėjo peilio smaigalį man prie skruosto.

– Taip manai?

– Nagi, šėtono... – Nesuvokiau, kas nulėmė tokį netikėtą mano šveplavimą, kol nepajutau šalto plieno prie liežuvio ir nesupratau, kad peilis jau pervėrė skruostą. – ...išsigimėli, – įstengiau pabaigti per kančią, nes šis žodis reikalavo šiek tiek liežuvio gimnastikos. Tačiau mano dikcija aiškiai buvo nepakankama.

– Ką sakai, arklio bybi?

Pajutau, kaip jis suka peilį.

– Tavo brolis yra tavo tėvas, – šveplavau. – Todėl tu išsigimei toks bukas ir šlykštus.

Vienu truktelėjimu jis ištraukė peilį.

Žinojau, kas manęs laukia. Žinojau, kad viskas baigsis dabar. Ir kad, tiesą sakant, pats to prisiprašiau, taip, tiesiog iškaulijau. Vyrui, paveldėjusiam laukinio kario genus, neliko nieko kita, kaip tik suvaryti į mane peilį.

Tad kam aš taip dariau? Kad aš, velniai griebtų, žinočiau. Kad, velniai griebtų, žinočiau, kokius matematinius veiksmus atliekame, kaip sudedame ir atimame dėmenis, kad gautume teigiamą rezultatą. Žinau tik tiek, kad tokio matematinio veiksmo fragmentai turėjo praskrieti mano nemigusiose, saulėje ir naminukėje išvirusiose smegenyse, o teigiamas rezultatas turėtų būti tas, kad žmogus už suplanuotą žmogžudystę turėtų gauti velniškai ilgą kalėjimo bausmę, ir per tą laiką tokia moteris kaip Lėja galėtų pabėgti toli, bent jau jei turėtų pakankamai

sumanumo prigriebti dalį pinigų, kurių slėptuvę žinojo. Kitas teigiamas rezultatas – Knutas Hagurojama būtų paaugęs tiek, kad galėtų apginti juos abu. Neigiamas rezultatas būtų mano paties gyvenimas. Kuris, atsižvelgus į tikėtiną jo trukmę ir kokybę, nebuvo daug vertas. Taip, pats viską apskaičiavau.

Užsimerkiau. Pajutau nuo skruosto ant kaklo tekančio kraujo šilumą.

Laukiau.

Nieko neįvyko.

– *Žinai*, kad tai padarysiu, – pasigirdo balsas.

Tvirtai mano galvą laikanti ranka atsileido.

Žengiau du žingsnius atatupstas. Vėl atsimerkiau.

Uvė buvo pakėlęs ranką, paleidęs peilį. Tiesiai priešais jį stovėjo Lėja. Atpažinau pistoletą, kurį ji laikė nutaikiusi jam į kaktą.

– Nešdinkitės, – paliepė ji.

Uvės Eliaseno Adomo obuolys šokčiojo.

– Lėja...

– Dabar pat!

Jis pasilenkė paimti peilio.

– Peilis nebe tavo, – sušnypštė ji.

Jis laikė iškėlęs delnus ir tuščiomis atatupstas žengė į tamsą. Girdėjome nepasitenkinimo keiksmus, teliūskavimą buteliuose ir šlamančias šakas, kol jie pranyko tarp medžių.

– Prašom, – pasakė Lėja, tiesdama man pistoletą. – Jis gulėjo ant suoliuko.

– Tikriausiai išslydo iš kišenės, – pasakiau ir įsikišau už juosmens. Nurydamas kraują burnoje, pajutau savo pašėlusį pulsą, mušantį smilkinyje, ir suvokiau, kad viena ausimi ne kažin ką girdžiu.

– Mačiau, kad pasiėmei jį prieš išvažiuojant, Ulfai. – Ji primerkė akį. Šeimos bruožas. – Žaizdą skruoste reikia susiūti. Eime, automobilyje turiu adatą ir siūlo.

Ne itin pamenu kelionę atgalios. Tiesa, pamenu, kad nuvažiavome prie Altos upės, sėdėjome ant kranto, kad jai plaunant žaizdas klausiausi upės šniokštimo ir žiūrėjau į akmenų bokštelius, primenančius smulkų cukrų: jie kilo aukštyn į stačius šviesius kalnų šlaitus abiejose pusėse. Ir pamenu, kad galvojau, jog šiomis dienomis ir naktimis regėjau daugiau dangaus, nei per visą savo gyvenimą iki šiol. Ji atsargiai pačiupinėjo mano nosį ir tvirtai konstatavo, kad ji sveika. Paskui susiuvo skruostą, kalbėdama samiškai ir niūniuodama kažką, kas turėjo būti joikas, padėsiantis išgyti. Joikas ir upės šniokštimas. Ir dar pamenu, kad mane šiek tiek pykino, kad ji vaikė uodus ir braukė plaukus nuo kaktos, kad kuo mažiau patektų į žaizdą. Kai paklausiau, kodėl ji vežiojasi adatą, siūlo ir dezinfekuojamojo skysčio, gal kad šeimai dažnai kelyje nutikdavo nelaimių, ji papurtė galvą.

– Kelionėje ne. Nelaimė namuose.

– Namuose?

– Taip. Ji vadinosi Hugo, jis mušdavosi ir skendėjo naminėje. Tekdavo bėgti iš namų ir sutvarkyti žaizdas.

– Siūdavai save?

– Ir Knutą.

– Jis mušė *Knutą*?

– Kaip manai, iš kur jo kaktoje siūlės?

– Siuvai jį? Šitame automobilyje?

– Tai nutiko vasarą. Hugo buvo girtas, kaip įprastai. Jis manė, kad pažvelgiau į jį savo kaltinančiu žvilgsniu, kad jis manęs tą vakarą neliestų, jei parodyčiau bent kiek pagarbos, neignoruočiau. Juk tebuvau mergiščia, o jis – Eliasenas, ką tik grįžęs namo iš jūros su dideliu laimikiu. Neatsakiau, bet jis vis tiek vis labiau niršo ir galiausiai atsistojo, ketindamas trenkti. Gebėjau apsiginti, bet kaip tik tą akimirką įėjo Knutas. Metėsi tarp mūsų, suriko, kad tėčiui taip negalima. Tuomet Hugo paėmė degtinės butelį ir trenkė jam. Pataikė į kaktą, Knutas susmuko kaip maišas ir aš išnešiau jį į automobilį. Kai po kiek laiko grįžau, Hugo buvo nurimęs. Tačiau Knutas gulėjo lovoje visą savaitę, jam sukosi galva ir pykino. Jo apžiūrėti atvyko gydytojas net iš Altos. Hugo papasakojo jam, kaip ir visiems kitiems, kad Knutas nukrito nuo laiptų. O aš... niekam nieko nesakiau, tik guodžiau Knutą, kad tai tikrai nebepasikartos.

Aš ne taip supratau. Ne taip supratau, kai Knutas papasakojo, kad mama jam sakiusi, jog nereikia nerimauti dėl tėčio.

– Niekas nieko nežinojo, – tęsė ji. – Iki pat to vakaro, kai jų nuolatinė sugėrovų šutvė sėdėjo Uvės namuose, gėrė ir kažkas pasiteiravo, kas *iš tiesų* nutiko, o tuomet Hugo papasakojo apie savo kietasprandę bobą ir sumautą vaikiščią ir kaip jis parodė, kur jų vieta. Taip sužinojo visas kaimas. Tuomet Hugo išplaukė į jūrą.

– Tai štai pastorius turėjo galvoje sakydamas, kad Hugo paspruko neatlikęs pareigos.

– Štai ir visus kitus dalykus, – pataisė ji. – Tavo smilkinys kraujuoja.

Ji nusiėmė raudoną šilko šalikėlį ir apvyniojo juo mano galvą.

Paskui dalies įvykių nepamenu. Bet pabudau susirietęs ant galinės sėdynės, jai sakant, kad jau atvykome. Ji manė, kad tikriausiai patyriau nedidelį smegenų sukrėtimą, todėl mane taip ėmė miegas. Taip pat manė būsiant geriausia, jei palydės mane iki trobelės.

Dalį kelio nuėjau vienas, o paskui laukiau jos ten, kur iš kaimo manęs nebuvo matyti. Atsisėdau ant akmens. Šviesa ir ramybė. Tarsi prieš pat audrą. Arba po audros, audros, nušlavusios visą gyvybę. Žaliais

šlaitais slinko rūko draiskanos, tarsi vaiduokliai baltose paklodėse, rydami mažus nepaklusnius kalnų beržus, ir kai jie galiausiai išniro iš rūko, atrodė nelyg apsėsti.

Ir ji atėjo. Kone sklęsdama, irgi apsėsta.

– Kvėpuoji grynu oru? – paklausė ji ir šyptelėjo. – Gal mums pakeliui?

Slaptos slėpynės.

Ausyje ėmė ūžti ir cypti, man sukosi galva, todėl Lėja dėl visa ko prilaikė mane už rankos. Atrodė, kad einame keistai greitai, galbūt dėl to, kad aš panirdavau į miglą ir vėlei iš jos išnirdavau. Ir kai galiausiai atsiguliau trobelėje, apėmė keistai stiprus jausmas, kad grįžau namo, tariamas saugumas ir ramybė, kurių niekada nepatyriau tose daugelyje vietų Osle, kur gyvenau.

– Dabar gali pamiegoti, – tarė ji ir palietė man kaktą. – Rytoj pailsėk. Ir negerk nieko, tik vandenį. Pažadi?

– Kur eini? – paklausiau, jai pakilus nuo lovos krašto.

– Namo, kurgi dar.

– Skubi? Knutas pas senelį.

– Pamanyk, skubu. Man regis, tu tiesiog ramiai gulėk, o ne plepėk ir krutėk.

– Teisybė. Bet gal galėtumei visiškai ramiai pagulėti greta? Truputį.

Užsimerkiau. Girdėjau jos tolygų kvėpavimą. Atrodo, kad ji dvejojo.

– Aš nepavojingas, – padrąsinau. – Nesu sekmininkas.

Ji tyliai nusijuokė.

– Truputį.

Pasislinkau prie sienos, ji prisispaudė greta siauroje lovoje.

– Išeisiu, kai tik užmigsi, – perspėjo. – Knutas greitai grįš namo.

Gulėjau, jausdamas, kad esu visiškai čia ir dabar, bet tuo pat metu kažkur kitur, jaučiau, kokie aštrūs mano pojūčiai, kaip juntu jos kūno šilumą ir pulsą, iš palaidinės iškirptės sklindantį kvapą, muilu kvepiančius plaukus, jos ranką, gulinčią tarp mūsų, kad kūnai nesiliestų.

Pabudęs jaučiau, kad jau naktis. Ramybėje kažkas slypėjo. Nors saulė buvo zenite, vis tiek atrodė, kad gamta ilsisi, jos pulsas ramesnis. Lėjos veidas glaudėsi man prie kaklo, jaučiau jos nosį ir tolygų kvėpavimą man į kaklo odą. Turėjau ją pažadinti, pasakyti, kad jau metas eiti, jeigu nori pasiekti namus prieš grįžtant Knutui. Žinoma, norėjau, kad ji grįžtų, kad Knutas neišsigąstų. Bet taip pat norėjau, kad ji liktų dar bent kelias sekundes. Todėl nejudėjau, tiesiog gulėjau ir jutau ją. Jaučiau, kad gyvenu. Tarsi jos kūnas būtų įpūtęs maniškiam gyvybės.

Pasigirdo tylus dundesys. Pajutau, kaip jos blakstienos suvirpėjo, ir supratau, kad ji pabudo.

– Kas čia buvo? – sukuždėjo.

– Griaustinis, – atsakiau. – Nieko baisaus, jis toli.

– Čia niekada negriaudėja, – pasakė ji. – Per šalta.

– Galbūt iš pietų atkeliavo šiltesnio oro.

– Galbūt. Mane kankino blogas sapnas.

– Koks?

– Kad jis grįžta. Kad grįš čia ir nužudys mus.

– Tas vyras iš Oslo? Ar Uvė?

– Nežinau. Sapnas buvo neaiškus.

Gulėjome bandydami išgirsti dundesį. Jis nepasikartojo.

– Ulfai?

– Taip?

– Ar kada nors buvai Stokholme?

– Taip.

– Ar ten gražu?

– Dabar, vasarą, labai gražu.

Ji atsirėmė ant rankos ir pažvelgė į mane.

– Jonas, – tarė ji. – Liūtas.

Linktelėjau.

– Ir šitai pasakė vyrukas iš Oslo?

Ji papurtė galvą.

– Perskaičiau tavo žetone ant kaklo, kol miegojai. Jonas Hansenas, gimęs liepos dvidešimt ketvirtąją. Mano ženklas Svarstyklės. Tu ugnis, o aš – oras.

– Aš degsiu, o tu keliausi į dangų.

Ji nusišypsojo.

– Ar tai pirma mintis, šovusi tau į galvą?

– Ne.

– O kokia buvo pirmoji?

Jos veidas buvo taip arti, akys tokios tamsios ir skvarbios.

Neketinau jos bučiuoti, bet būtent taip ir padariau. Net nesu tikras, ar tai padariau aš, ar ji. Bet tada apsikabinau ją, prisitraukiau arčiau ir tvirtai laikiau, jaučiau jos aksominį kūną ir kvėpavimą.

– Ne! – sustenėjo ji. – Nedaryk to!

– Lėja...

– Ne! Mes... aš negaliu. Paleisk mane!

Paleidau.

Ji išsivadavo iš mano glėbio ir pakilo nuo lovos. Stovėjo ant grindų gaudydama orą, piktai į mane žiūrėdama.

– Pamaniau... – pasakiau. – Atleisk, nenorėjau...

– Ša, – pasakė tyliai. – To nebuvo. Ir nebepasikartos. Niekada. Supranti?

– Ne.

Pasigirdo ilgas, virpantis jos atodūsis.

– Aš ištekėjusi, Ulfai.

– Ištekėjusi? Tu našlė.

– Tu nesupranti. Aš ištekėjusi ne tik už jo. Esu ištekėjusi už... visko. Visko, kas čia yra. Mes

priklausome skirtingiems pasauliams. Tu vertiesi iš narkotikų, o aš esu varpininkė ir tikintis žmogus. Nežinau, kokia tavo gyvenimo prasmė, bet aš gyvenu dėl šių dalykų ir savo sūnaus. Jie vieninteliai man šį tą reiškia, ir aš neketinu leisti... kvailai, neatsakingai svajonei visa tai sugadinti. Aš neturiu pinigų, Ulfai. Supranti?

– Bet juk sakiau, kad pinigų turiu aš. Pasižiūrėk už lentos šalia spintos, ten yra...

– Ne, ne! – Ji užsidengė ausis. – Nenoriu girdėti ir nenoriu jokių pinigų! Noriu to, ką jau turiu, ir nieko kita. Nebegalime daugiau susitikti, aš nenoriu vėl susitikti, visa tai... visa tai kvailystės ir negerai... o dabar jau eisiu. Neieškok manęs. O aš neieškosiu tavęs. Sudie, Ulfai. Geros kloties.

Kai ji po akimirkos paliko trobelę, ėmiau dvejoti, ar tai apskritai įvyko. Taip, ji mane pabučiavo, skausmas skruoste nemelavo. Bet tuomet visa kita irgi turėjo būti tiesa, kad ji pasakė niekada nebenorinti manęs matyti. Atsistojau, išėjau laukan ir pamačiau ją mėnulio šviesoje bėgančią kaimo link.

Žinoma, ji paspruko. Kas būtų pasielgęs kitaip? *Aš pats* būčiau taip padaręs. Ir daug anksčiau. Bet juk buvau tas, kuris pasprunka. Ji neturėjo pinigų pabėgti, o aš paprastai bėgdavau, nes neturėdavau pakankamai pinigų likti. Ką aš apskritai galvojau? Kad tokie kaip mudu galėtume būti kartu? Ne, taip

aš nemaniau. Galbūt svajojau – mūsų smegenys sukuria reginius ir įsivaizdavimus. Metas pabusti.

Vėl sudundėjo, šįkart arčiau. Pažvelgiau į vakarų pusę. Ten toli buvo iškilęs švininių debesų stulpas.

Kad jis grįžta. Kad jis grįš ir nužudys mus.

Vėl įsmukau į trobelę ir įrėmiau kaktą į sieną. Svajonėmis tikėjau tiek pat menkai kaip ir dievais. Labiau tikėjau narkomanėlio meile kvaišalams nei žmonių meile vienas kitam. Bet tikėjau mirtimi. Tai buvo pažadas, dėl kurio išsipildymo buvau tikras. Tikėjau devynių milimetrų kulka, skriejančia tūkstančio kilometrų per valandą greičiu. Ir kad gyvenimas yra ta akimirka tarp kulkos išlėkimo iš pistoleto angos ir mano smegenų perskrodimo.

Iš po lovos ištraukiau virvagalį ir vieną jo galą pririšau prie durų rankenos. Kitą pritvirtinau prie storo lovos stulpo tarp aukštų, kuris vinimis buvo tvirtai prikaltas prie sienos. Įtempiau. Šitaip. Tuomet atsiguliau ir spoksojau į antro aukšto lovos lentas.

13 skyrius

Tai vyko Stokholme. Prieš daug daug metų, prieš visa kita. Man buvo aštuoniolika, atvažiavau traukiniu iš Oslo. Vienas vaikštinėjau Siodermalmės gatvėmis. Braidžiau po žolę zoologijos sode, mataravau kojomis, sėdėdamas ant prieplaukos ir žvelgdamas į Karaliaus rūmus, ir žinojau, kad niekada nebūčiau atsisakęs laisvės. Tuomet pasipuošiau – kiek leido galimybės – ir patraukiau į Dramos teatrą, nes buvau įsimylėjęs norvegų mergaitę, kuri „Pere Giunte" vaidino Solveigą.

Ji buvo trejais metais vyresnė, bet sykį kalbėjausi su ja vakarėlyje. Tikriausiai tai ir buvo mano atvykimo priežastis. Pagrindinė priežastis. Ji vaidino gerai, kalbėjo švediškai kaip gimtakalbe, bent jau man taip atrodė. Buvo graži ir neprieinama. Bet spektakliui tęsiantis mano įsimylėjimas ėmė blėsti. Galbūt dėl to, kad ji negalėjo konkuruoti su ta diena, su Stokholmu. Galbūt dėl to, kad man buvo aštuoniolika ir jau buvau įsimylėjęs raudonplaukę, sėdinčią eilėje priešais.

Kitą dieną Sergelio turguje nusipirkau žolės. Nuėjau į Karališkąjį parką, kur vėl sutikau raudonplaukę

merginą. Paklausiau, ar jai patiko spektaklis, bet ji tik patraukė pečiais ir parodė, kaip švediškai susukti suktinę. Jai buvo dvidešimt, kilusi iš Estešundo, ir turėjo nedidelį butą Odino aikštėje. Visai šalia buvo neblogas restoranas, pavadinimu „Trananas“, čia mes suvalgėme keptos silkės su bulvių koše ir išgėrėme alaus.

Pasirodė, kad ji visai ne ta mergina, kurią mačiau eilėje priešais, ir niekuomet nebuvo lankiusis Dramos teatre. Buvau apsistojęs pas ją tris dienas. Ji dirbo, o aš tiesiog vaikštinėdavau ir siurbiau į save vasarą ir miestą. Vykdamas namo žvalgiausi pro langą ir galvojau apie tai, kad pasakiau grįšiąs. Taip pat galvoje sukosi liūdniausia iš visų minčių: kelio atgal nebėra. Kad *dabar* pavirs į *tada*, *dabar* pavirs į *tada* velniškai greitai, ir nebėra atgalinio bilieto šitoje prakeiktoje kelionėje, vadinamoje gyvenimu.

Vėl prabudau.

Kažkas braižėsi į duris. Apsivertęs lovoje pamačiau, kad durų rankena juda.

Ji persigalvojo. Ji sugrįžo.

– Lėja? – Širdis pašėlusiai daužėsi iš džiaugsmo, nusviedžiau apklotą ir nuleidau kojas ant grindų.

Tyla.

Tai nebuvo Lėja.

Tai buvo vyras. Stiprus arba įsiutęs vyras. Nes tokia jėga, kokia buvo judinama rankena, vertė lovą traškėti per sujungimus.

Čiupau graižtvinį šautuvą, atremtą į sieną, ir nutaikiau į duris.

– Kas ten? Ko norite?

Vis dar jokio atsakymo. Bet o ką jiems atsakyti? Kad atėjo manęs pašalinti, todėl maloniai prašome atidaryti duris? Virvė tampėsi kaip pianino styga ir durys šiek tiek prasivėrė. Pakankamai, kad būtų galima įkišti revolverio vamzdį...

– Atsakyk, arba šausiu!

Garsas didelėms vinims traukiantis iš medienos, milimetras po milimetro, buvo toks, kad lovos lentos tarsi klykė iš skausmo. Ir tuomet lauke išgirdau klaktelėjimą, lyg kas būtų užtaisęs revolverį.

Paspaudžiau gaiduką. Dar kartą. Ir dar. Trys kulkos dėtuvėje plius viena kameroje išlėkė.

Tada stojo tyla.

Sulaikiau kvapą.

Šūdas! Į duris vėl ėmė braižytis. Rankenai išlėkus iš durų pokštelėjo. Tuomet pasigirdo garsus gailus riaumojimas ir tas pats klaktelėjimas. Kurį pagaliau atpažinau.

Iš po pagalvės ištraukiau pistoletą, atlaisvinau virvę ir atveriau duris.

Elnias jau buvo nusigavęs toli, mačiau jį gulintį viržiuose dvidešimt metrų nuo trobelės į kaimo pusę. Tarsi būtų instinktyviai ieškojęs žmonių, o ne miško.

Nuėjau prie jo.

Gulėjo nejudėdamas, tik judino galvą. Durų rankena tebestirksojo raguose. Jis valėsi ragus į trobelės duris ir užstrigo prie rankenos.

Padėjo galvą ant žemės ir pažvelgė į mane. Aš juk suprantu, kad maldavimo jo žvilgsnyje nebuvo matyti, kad tik aš tai išskaičiau jo akyse. Pakėliau pistoletą. Mačiau, kaip judesys atsispindėjo drėgnuose akių obuoliuose.

Ką buvo sakiusi Anita? *Tu šausi į atspindį.* Tas vienišas elnias, pabėgęs nuo bandos ir radęs šią slėptuvę, bet vis tiek suskaičiavęs dienas, – ar tai aš?

Neįstengiau paspausti gaiduko. Žinoma, kad neįstengiau.

Užsimerkiau. Stipriai. Galvojau, kas bus po to. O ko *nebus*. Daugiau jokių ašarų, jokios baimės, gailėjimosi, troškulio, ilgesio, pralaimėjimo kartėlio, iššvaisčius visus suteiktus šansus.

Paspaudžiau gaiduką. Dukart.

Paskui grįžau į trobelę.

Atsiguliau į lovą. Bučinys ir mirtis. Bučinys ir mirtis.

Pabudau po poros valandų nuo galvos skausmo, ūžimo ausyse ir pajutau tą jausmą. Žemės trauka, siurbianti šviesą ir viltį. Juodoji skylė. Bet manęs dar neįsiurbė tiek, kad negalėčiau išsikapanoti, jei tik būsiu greitas ir pačiupsiu gelbėjimo ratą. Viskas

nusikėlė į tolimesnį laiką ir kai vėl imsiu grimzti į skylę, tamsa bus dar juodesnė, dar ilgesnė. Bet to atokvėpio man dabar reikėjo.

Neturėdamas princo valiumo, griebiau vienintelį turimą gelbėjimo ratą. Atsidariau butelį naminės.

14 skyrius

Galbūt degtinė nuplovė blogiausią tamsą, bet negalėjo iš mano širdies ir smegenų išplauti Lėjos. Jei dar nebuvau to suvokęs anksčiau, suvokiau dabar. Buvau idiotiškai, beviltiškai ir beprasmiškai įsimylėjęs. Ir vėl.

Bet šįkart viskas kitaip. Nebuvo kitų, kurios mane domintų labiau. Tik ji. Norėjau tos pernelyg dievobaimingos moters su vaiku, kiškio lūpos randu ir neseniai paskendusiu sutuoktiniu. Lėjos. Merginos juodais it varno plaukais, mėlyna šviesa akyse ir nugaros linkiu. Kalbančios lėtai, mąsliai, bet be nereikalingų dvejonių. Moters, kuri matė mane tokį, koks esu, ir tokį mane priėmė. Priėmė *mane*. Tiesiog...

Nusisukau į sieną.

Ir ji manęs norėjo. Nors ir sakė nenorinti daugiau matyti, žinojau, kad manęs nori. Nes kam ji tuomet mane pabučiavo? Ji pabučiavo mane, būtų to nedariusi, jei nebūtų norėjusi, ir nuo tos akimirkos, kai staiga iš čia išlėkė, nieko neįvyko. Taigi jei priežastis nėra toks prastas mano bučiavimasis, kad ji metė mane vos tą padariusi, tereikėjo ją įtikinti: esu vyrukas, kuriuo galima pasitikėti. Kuris galės

pasirūpinti ja ir Knutu. Kad ji klydo dėl manęs. Kad *aš pats* klydau dėl savęs. Aš nedingsiu, tik ne šįsyk. Nes viduje turiu tvirtybės, ne tik šansą. Sukurti namus. Ir dabar, apie tai mąstant, man ši mintis patiko. Patiko tas saugumas ir nuspėjamumas. Taip, tas vienodumas ir monotoniškumas. Juk visada to ieškojau, tik nebuvau radęs. Iki dabar.

Nusijuokiau iš savęs. Negalėjau susilaikyti. Nes gulėjau čia pasmerktas mirti, girtas, nenusisekęs samdomas žudikas, ir planavau ilgą laimingą gyvenimą su moterimi, visai neseniai tiesiai šviesiai pasakiusia, kad esu paskutinis Žemėje, kurį ji norėtų matyti.

Vėl atsisukau į kambarį ir pamačiau: butelis ant kėdės tuščias, ir suvokiau, kad nutiks viena iš dviejų.

Man jos reikia. Arba man reikia daugiau degtinės.

Prieš vėlei nugrimzdamas į miegą, išgirdau tolimą staugimą, kuris tai garsėdavo, tai pritildavo. Jie sugrįžo. Jie užuodė mirtį ir irimą ir greitai bus čia.

Laiko liko mažai.

Atsikėliau anksti. Debesų stulpai tebestovėjo vakaruose, tačiau nepriartėjo, panašiau, kad kaip tik nutolo. Nebegirdėjau ir griaustinio.

Nusiprausiau upelyje. Nusirišau raudoną šilkinį šalikėlį nuo galvos ir praploviau žaizdą smilkinyje. Apsivilkau švarius apatinius ir naujus marškinius. Nusiskutau. Norėjau praskalauti šilkinį šalikėlį, bet

pajutau, kad jame tebelikęs jos kvapas. Todėl apsirišau juo kaklą. Murmėjau žodžius, kuriuos ketinau ištarti, kuriuos per pastarąją valandą pakeičiau aštuonis kartus, bet vis tiek mokėjau mintinai. Neturi skambėti dirbtinai, turi būti nuoširdu. Ir baigtis žodžiais: „Lėja, aš tave myliu." Taip, velniai griebtų, turi baigtis būtent taip. Štai aš stoviu čia, ir aš myliu tave. Stumk mane pro duris, jei reikia ir įstengsi. Bet stovėsiu čia, ištiesęs tau ranką su savo plakančia širdimi. Nuploviau skustuvą ir išsivaliau dantis – dėl visa ko, jei ji sugalvotų mane vėl pabučiuoti.

Ir patraukiau kaimo link.

Einant pro šalį, nuo elnio dvėsenos pakilo musių debesis. Gana keista, bet kūnas atrodė padidėjęs. Nuo gyvūno sklido dvokas, kurio nebuvau pajutęs anksčiau, nors jis gulėjo vos dvidešimt žingsnių nuo trobelės. Tikriausiai dėl pastovios krypties vakarų vėjo. Vienos akies nebebuvo. Tikriausiai sakalas. Bet neatrodo, kad čia būtų lankęsi vilkų ar kitų didesnių gyvūnų. Kol kas.

Ėjau toliau. Greitai ir ryžtingai. Pro kaimą, prieplaukos link. Prieš aplankydamas Lėją, turėjau sutvarkyti porą reikalų.

Ištraukiau pistoletą iš už kelnių, įsibėgėjau ir sviedžiau jį taip toli į jūrą, kiek įstengiau. Tuomet nuėjau į Pirjo parduotuvę. Dėl akių nusipirkau skardinę elnienos kukulių ir pasiteiravau, kur gyvena Matis. Po trijų beviltiškų bandymų paaiškinti

suomiškai, ji išsivedė mane laukan ir bedė pirštu į namą, stovintį kiek toliau kelyje, vos per šūvio atstumą.

Duris Matis atidarė, kai buvau triskart paspaudęs durų skambutį ir jau ketinau eiti.

– Man pasirodė, kad lauke kažką girdėjau, – pasakė jis. Jo plaukai stirksojo į visas puses, vilkėjo skylėtus vilnonius marškinėlius, apatines kelnes ir vilnones kojines. – Durys nerakintos, tad ko čia stypsai?

– Negirdėjai skambučio?

Jis susidomėjęs pažvelgė į mano rodomą prietaisą.

– Tu matai, turiu skambutį, – pareiškė. – Bet jis juk neveikia. Užeik.

Paaiškėjo, kad Matis gyvena name be baldų.

– Tu čia gyveni? – paklausiau. Mano balsas nuaidėjo tarp sienų.

– Kaip įmanoma rečiau, – atsakė jis. – Bet čia mano adresas.

– O tavo interjero dizaineris?

– Namą paveldėjau iš Siverto. Kiti žmonės paveldėjo baldus.

– Sivertas tavo giminaitis?

– Nežinau. Galbūt. Tiesą sakant, turėjome panašumų. Bent jau jis taip manė.

Nusijuokiau. Matis nesuprasdamas pažvelgė į mane ir atsisėdo ant grindų. Sukryžiavo kojas.

Pasekiau juo.

– Nesupyk, kad klausiu, bet kas nutiko tavo skruostui?

– Užkliuvau už šakos, – paaiškinau ir iš švarko kišenės ištraukiau pinigus.

Jis suskaičiavo. Nušvito ir įsikišo į kišenę.

– Tyla, – pažadėjo. – Ir šalta kaip ledas degtinė. Kokios rūšies nori?

– O yra kelios?

– Ne, – tiesiog švytėjo. – Ar tai reiškia, kad ketini likti Kosunde, Ulfai?

– Galbūt.

– Dabar čia saugu, tad kam važiuoti kitur? Liksi trobelėje?

– O kur daugiau?

– Na... – Šypsena laikėsi lyg priklijuota prie jo plataus snukio. – Juk kaime susipažinai su pora moteriškių. Tikriausiai norėtum šiek tiek šilumos artėjant rudeniui.

Žaidžiau su mintimi įmontuoti kumštį jam į rudus dantis. Iš kur, velniai griebtų, jis ištraukė? Išspaudžiau šypseną.

– Ar tai tavo antros eilės pusbrolis pribūrė?

– Antros eilės pusbrolis?

– Konradas. Korė. Kornelijus.

– Jis man ne pusbrolis.

– Sakė, kad pusbrolis. – Pabandžiau išlaisvinti pėdas.

– Rimtai? – Matis pakėlė antakį ir pasikrapštė tankius plaukus. – Vargeli, tuomet tai reiškia, kad... Ei, kur eini?

– Iš čia.

– Dar neatnešiau degtinės.

– Apsieisiu.

– Tikrai? – sušuko jis pavymui.

Pro antkapius priėjau bažnyčią.

Durys buvo atvertos ir aš įsmukau.

Ji stovėjo prie altoriaus atsukusi nugarą ir keitė gėles vazoje. Įkvėpiau, stengiausi giliai ir ramiai, bet širdis manęs nebeklausė. Sunkiais žingsniais nuėjau iki jos. Ji aiktelėjo, man kostelėjus.

Atsisuko. Stovėdama prie altoriaus dviem laipteliais aukščiau žiūrėjo žemyn į mane. Jos akys buvo paraudusios ir užtinusios. Jutau, kad širdis jau išlipo iš krūtinės ir netrukus ims daužytis.

– Ko nori? – sušnabždėjo gergždžiančiu balsu.

Viskas dingo.

Viskas, ką planavau pasakyti, išgaravo, pranyko, pasimiršo.

Prisiminiau tik paskutinį sakinį.

Todėl jį ir pasakiau.

– Lėja, aš myliu tave.

Mačiau, kaip ji mirksi, tarsi persigandusi.

Padrąsintas to, kad ji neišmetė manęs pro duris, tęsiau:

– Noriu, kad judu su Knutu važiuotumėte drauge su manimi. Į vietą, kur niekas mūsų neras. Į didelį miestą. Su šcherais, bulvių koše ir alumi. Galėsime žvejoti ir eiti į teatrą. O paskui lėtai žingsniuotume namo, į butą Strando kelyje. Neturiu pinigų dideliam butui toje vietoje, nes tai brangus rajonas. Bet butas bus mūsų.

Ji kažką sušnibždėjo, ašaroms jau užplūdus paraudusias akis.

– Ką sakei? – Žengiau žingsnį jos link, bet ji sustabdė mane pakėlusi ranką. Suspaudė nuvytusių gėlių puokštę priešais, tarsi norėdama apsiginti. Pakartojo, šįkart garsiau:

– Ar tą sakei ir Anitai?

Pasijutau, tarsi ant manęs būtų užpylę kibirą ledinio Barenco jūros vandens.

Lėja papurtė galvą.

– Ji atėjo čia. Pareikšti užuojautos dėl Hugo. Be to, ji matė mus mano automobilyje, todėl pasidomėjo, ar nežinau, kur tave rasti. Kadangi žadėjai jai sugrįžti.

– Lėja, aš...

– Nereikia, Ulfai. Tiesiog išeik.

– Ne! Tu žinai, kad man reikėjo pasislėpti. Džonis čia lankėsi ir manęs ieškojo. Anita pasiūlė eiti pas ją, o daugiau neturėjau kur.

Tariausi jos balse girdįs kruopelytę dvejonės.

– Tai tu jos nelietei?

Norėjau tai patvirtinti, bet žandikaulio raumenis tarsi suparalyžiavo ir likau stovėti išsižiojęs. Knutas buvo teisus, aš ir meluoti nesugebu.

– Aš... aš liečiau ją, galbūt. Bet tai nieko nereiškia.

– Nieko? – Lėja sušniurkščiojusi atgalia ranka nubraukė ašarą. Trumpai šyptelėjo. – Gal taip ir geriausia, Ulfai. Juk vis tiek negalėčiau su tavimi niekur važiuoti, bet dabar man nebereiks galvoti, kaip viskas būtų susiklostę.

Ji nulenkė galvą, apsisuko ir patraukė į zakristiją. Jokių įmantrių atsisveikinimo frazių.

Norėjau bėgti pavymui. Sulaikyti ją. Paaiškinti. Maldauti. Priversti. Bet tarsi visa jėga ir valia mane būtų apleidusios.

Ir kai durų trinktelėjimas už jos nugaros nustojo aidėjęs, žinojau: Lėją matau paskutinį sykį.

Išsvirduliavau į dienos šviesą. Stovėjau ten ant bažnyčios laiptų ir perštinčiomis akimis spoksojau pro antkapių eilę.

Stojo tamsa. Aš kritau. Skylė traukė mane gilyn ir žemyn ir visa pasaulio degtinė negalėjo to sustabdyti.

Bet, žinoma, net jei ji nieko nebūtų galėjusi padaryti, degtinė yra degtinė.

Ir kai pabeldęs į Mačio duris įėjau, jis jau buvo pastatęs ant virtuvinio stalo du butelius.

– Taip ir maniau, kad grįši, – švytėjo.

Griebiau butelius ir išėjau netaręs nė žodžio.

15 skyrius

Kur istorija baigiasi?

Mano senelis buvo architektas. Jis sakydavo, kad brūkšnys – kaip ir istorija – baigiasi ten, kur prasidėjo. Ir atvirkščiai.

Jis braižydavo bažnyčias. Nes gerai mokėjo, sakydavo, ne todėl, kad tikėjo dievų buvimu. Tai buvo jo duona. Bet užsimindavo norįs tikėti dievą, už kuriam statomas bažnyčias jam mokėdavo pinigus. Kad galbūt tai suteiktų darbui daugiau prasmės.

– Man reikėtų nubraižyti ligoninę Ugandoje, – sakydavo jis. – Padaryčiau tai per penkias minutes, o pastatyčiau per dešimt dienų, ir ji gelbėtų žmonių gyvybes. Užuot tai daręs, mėnesių mėnesius sėdžiu ir braižau monumentus prietarams, kurie negelbsti nieko.

Priebėgos, taip jis vadindavo savo bažnyčias. Priebėgos nuo mirties baimės. Priebėgos nenumaldomai žmogaus vilčiai dėl amžinojo gyvenimo.

– Būtų pigiau duoti žmonėms nosinę ir pliušinį meškiuką, kad pasiguostų, – sakė jis. – Bet bet, geriau jau aš braižysiu bažnyčias, į kurias žmonės

žiūrėtų be prievartos, negu kad darbo gautų kiti idiotai, vadinami architektais. Jie teršia šalį tais savo luošiais, vadinamais šiuolaikinėmis bažnyčiomis.

Mes sėdėjome senelių namų smarvėje – turtingasis mano dėdė, pusbrolis ir aš, – bet kiti du nesiklausė, mat Basė tik kartojo tai, ką buvo sakęs šimtus kartų. Jie linksėjo, sakydavo „taip" ir „mhm" ir slapčia dirsčiodavo į laikrodį. Prieš įeinant vidun, dėdė mums pasakė, kad pakaks pusvalandžio. Aš norėjau pabūti ilgėliau, bet sutikau su dėde. Basė darėsi šiek tiek padrikas, bet man patikdavo klausytis, kai jis kartodavo, kuo tiki ir ką mano apie būtį. Galbūt tai man suteikdavo jausmą, kad kai kurie dalykai yra pastovūs. *Tu mirsi, priimk tai kaip vyras, berniuk!* Vienintelis dalykas, dėl ko nerimavau, kad viena iš įtakingų slaugių su kryželiu ant kaklo perkalbės jį atiduoti sielą jų dievui, kai jau artės pabaiga. Berniūkščiui, kurio vaikystės tikėjimas buvo senelio ateizmas, tai būtų trauma. Netikėjau gyvenimu po mirties, bet tikėjau mirtimi po gyvenimo.

Dabar tai buvo mano viltis ir ilgesys.

Praėjo dvi dienos po to, kai už Lėjos nugaros trinktelėjo durys.

Dvi dienos lovoje trobelėje, dvi dienos laisvo kryčio į skylę, tuštinant degtinės butelį.

Taigi kaip mes pabaigsime šią istoriją?

Dehidratavęs išvirtau iš lovos ir nusvirduliavau prie upelio. Atsiklaupiau vandenyje ir ėmiau gerti.

Paskui sėdėjau ir žiūrėjau į savo atspindį silpnesnėje srovėje už akmenų.

Ir tuomet supratau.

Tu šausi į atspindį.

Taip, velniai griebtų. Jie manęs nepribaigs. *Aš* pribaigsiu save. Padėsiu brūkšnį čia. Ir kas, po velniais, čia blogo? *Son cuatro días*, kaip sakydavo Basė. Gyvenimas trunka keturias dienas.

Kone džiūgaudamas dėl sprendimo, nusvirduliavau atgal į trobelę.

Šautuvas stovėjo atremtas į sieną.

Sprendimas buvo geras, sprendimas be pasekmių pasauliui. Niekas dėl manęs neverks, nesiilgės, nekentės, taip, buvo išties sudėtinga rasti ką nors, be ko būtų išsiversti lengviau, nei be manęs. Trumpai tariant, toks sprendimas išeitų į naudą visiems. Beliko tik jį įgyvendinti, kol turiu drąsos, kol nepatikimos, gudrios smegenys nesuspėjo sudėlioti desperatiškų argumentų mano menkai egzistencijai pratęsti.

Pastačiau šautuvą buože ant grindų ir apžiojau vamzdį. Plieno skonis buvo kartus ir sūrus nuo parako. Kad pasiekčiau gaiduką, vamzdį turėjau įsikišti taip giliai į koserę, kad kone vėmiau. Bet šiaip ne taip pasiekiau gaiduką bevardžiu pirštu. Pirmyn. Savižudybė. Pirmas kartas blogiausias.

Pasukau petį ir stumtelėjau gaiduką.

Pasigirdo sausas trakštelėjimas.

Šūdas.

Pamiršau, kad kulkos buvo suvarytos į elnią.

Bet turėjau jų daugiau. Kažkur čia.

Ieškojau spintelėse ir stalčiuose. Čia ne tiek daug vietų, kur galėtum padėti šovinių dėžutę. Galiausiai atsiklaupiau ir pažiūrėjau po lova. Ir ten, priešais vyniojamąjį popierių, gulėjo dėžutė. Sukišau šovinius į dėtuvę. Taip, žinau, man pakaks vienos kulkos, bet buvo kažkaip saugiau žinant, kad turiu daugiau amunicijos, dėl visa ko. Ir taip, mano pirštai virpėjo, todėl užtruko. Bet galiausiai įdėjau dėtuvę į šautuvą ir suėmiau taip, kaip buvo mokiusi Lėja.

Vėl apžiojau vamzdį. Jis buvo šlapias nuo seilių. Siekiau gaiduko. Bet ginklas tarsi pailgėjo. Arba aš sutrumpėjau. Gal tai nesąmoningas priešinimasis?

Ne, pagaliau bevardžiu pirštu pasiekiau gaiduką. Ir dabar žinojau, kad tai įvyks, kad smegenys manęs nesustabdys. Kad netgi jos neįstengia suformuluoti pakankamai gerų argumentų, jos irgi ilgisi poilsio, nejausti kryčio, ilgisi tamsos, bet ne tos tamsos.

Įkvėpiau ir pradėjau stumti gaiduką. Ūžimas ausyje įgavo aukštą gaidą. Pala, ji skambėjo ne mano galvoje, o kažkur lauke. Skambėjo varpai. Tikriausiai vėjo kryptis pasikeitė. Ir negalėjau nesutikti, kad šią akimirką bažnyčios varpai labai derėjo. Stūmiau gaiduką dar toliau, bet trūko kokio milimetro. Labiau susilenkiau, turėjau apžioti dar daugiau vamzdžio, gėlė šlaunis.

Bažnyčios varpai.

Tokiu metu?

Vestuvių ir laidotuvių ceremonijos vykdavo apie pirmą valandą, kaip supratau. Gimimų skelbimas ir mišios – sekmadieniais. O rugpjūtį šventinių dienų nebuvo, kiek man žinoma.

Vamzdis įslydo į ryklę. Puiku. Dabar.

Vokiečiai.

Lėja pasakojo, jog varpais skambindavo, įspėdami partizanus, kad jų ateina vokiečiai.

Užsimerkiau. Vėl atsimerkiau. Pasitaisiau. Ištraukiau šautuvą iš gerklės. Pastačiau prie sienos ir nuėjau prie langelio į kaimo pusę. Nieko nemačiau. Pasiėmiau žiūronus. Nieko.

Dėl visa ko pasižiūrėjau ir kitoje pusėje, miško link. Nieko. Vedžiau žiūronus per šlaitą už miško. Ir ten pamačiau juos.

Jie buvo keturiese. Kol kas taip toli, kad buvo neįmanoma įžiūrėti, kas tokie. Išskyrus vieną. Todėl nebuvo sunku atspėti, kas likusieji trys.

Mačio figūra lingavo į šonus. Greičiausiai jis nemanė, kad mano duotų pinigų pakanka, paėmė ir iš kitų. Aiškiai paėmė kiek daugiau, kad parodytų jiems aplinkkelį, idant užkluptų mane esant mažiausiai galimybei būti pastebėtiems.

Bet jie susiruošė per vėlai. Aš atliksiu darbą už juos. Neturėjau noro būti kankinamas prieš mirtį. Visų pirma dėl to, kad skausminga, o antra, kad greitai išduočiau, jog pinigus paslėpiau sienoje, o

kvaišalus – po grindų lenta tuščiame bute. Jis buvo tuščias, nes žmonės kratosi įsikelti į būstus, kur prieš tai kas nors nusižudė. Dėl šios priežasties Turalfas nusišaudamas savo bute žengė finansiškai neprotingą žingsnį. Jam vertėjo pasirinkti vietą, kur palikimo gavėjų nepaliestų kainos kritimas. Pavyzdžiui, medžiotojų trobelėje tokioje atkampioje vietovėje kaip ši.

Pažvelgiau į šautuvą, atremtą į sieną. Bet neliečiau jo. Turėjau daug laiko, jiems reikės pereiti mišką ir čia jie pasirodys po mažiausiai dešimties minučių, o gal ir penkiolikos. Bet priežastis buvo kita.

Bažnyčios varpai. Jie skambėjo. Jie skambėjo man. Ir tai ji traukė virves. Tai mano mylimoji nusispjovė į nederamą laiką, ką pagalvos pastorius ir kaimo žmonės, taip, ji nusispjovė į savo pačios gyvenimą, nes Matis, savaime suprantama, nutuokė, kuo ji užsiima. Bet jos galvoje sukosi tik viena mintis: įspėti vyruką, kurio nenori akyse regėti, kad prie trobelės artinasi Džonis.

O tai keičia situaciją.

Smarkiai keičia.

Jie jau buvo priartėję prie miško ir per žiūronus galėjau įžiūrėti kitų trijų kontūrus. Vienas jų priminė paukštį – iš dukslaus švarko kyšojo plonas kaklas. Džonis. Kitiems dviem kažkas kyšojo už pečių. Ginklai. Automatiniai šautuvai, greičiausiai, nes Žvejys savo uosto sandėlyje turėjo jų pilną spintą.

Bandžiau įvertinti savo galimybes. Kad galėčiau išbandyti jas vieną po kitos, jei jie mėgins šturmuoti trobelę iš miško pusės. Bet jie to nedarys. Matis padės jiems pasinaudoti vietove, prisiartinti prie trobelės tiek, kad sušaudytų ją į skutelius. Apsidairiau. Viskas, už ko galėjau slėptis, buvo iš medžio, tai tas pats, kas stovėti priešais trobelę ir mojuoti. Vienintelė galimybė buvo nušauti juos, kol nespėjo nušauti manęs. Bet tokiu atveju jie turėtų būti arti. Ir būčiau priverstas matyti jų akis.

Trys iš jų pradingo miške. Ketvirtasis, vienas tų kostiumuotųjų su ginklu, liko stovėti kažką šaukdamas – negirdėjau, ką būtent.

Būdami miške, likusias minutes jie manęs nematys. Tai būtų mano šansas pasprukti. Galėčiau bėgti į kaimą, paimti „Vabalą“. Jeigu ketinu taip daryti, reikia veikti tuojau pat. Pasiimti juosiamąją piniginę ir...

Dvi dėmės.

Atrodė, tarsi skristų virš viržių miško link.

Dabar supratau, ką šaukė vyrukas. Ir kad jie viską apgalvojo. Šunys. Du. Be garso. Įsivaizdavau, kad jei bėgdami lauke jie nelojo, vadinasi, buvo velniškai gerai išdresuoti. Nė menkiausio šanso man, nesvarbu, kaip velniškai greitai bėgčiau.

Situacija ėmė rodytis prasta. Galbūt ne tokia prasta, kaip prieš tris minutes, kai klūpojau su šautuvu gerklėje, bet dabar ji buvo visai kitokia. Tolimas aukštas bažnyčios varpų garsas man bylojo ne tik tai,

kad artinasi keli nemalonūs vyrukai, bet kad iš tiesų turiu ką prarasti. Tarsi smeigčiau sau du peilius vienu sykiu: vieną karštą, kitą šaltą, vienas yra laimė, o kitas – mirties baimė. Viltis yra tikras velnio pramanas.

Apsidairiau.

Žvilgsnis užkliuvo už Knuto peilio.

Laimė ir mirties baimė. Viltis.

Palaukęs, kol pamatysiu ketvirtąjį drauge su šunimis pranykstantį miške, išlupau iš sienos diržą su pinigine, pravėriau duris ir išbėgau.

Iš elnio pakilo musių debesis, man nukritus ant kelių šalia jo. Pamačiau, kad jį jau apėjusios ir skruzdės, atrodė, tarsi kailis ant išsipūtusios dvėsenos judėjo. Pažvelgiau per petį. Trobelė stovėjo tarp manęs ir miško, todėl čia būsiu nepastebimas, kol jie ateis. Bet laiko turėjau mažai.

Užsimerkiau ir suvariau peilį elniui į pilvą.

Iš vidurių ėmus veržtis dujoms, pasigirdo ilgas atodūsis.

Tuomet suskatau traukti peilį per pilvą. Viduriams ėmus virsti lauk, sulaikiau kvapą. Kraujo buvo mažiau, nei tikėjausi. Jis, ko gero, susikaupė dvėsenos apačioje. Matyt, buvo sustingęs. Arba suėstas. Nes dabar mačiau, kad gyvenimas virė ne tik paviršiuje. Kliurksėjo ir mėsoje – čia ėdė, rangėsi ir dauginosi baltai gelsvi kirminai. Eina šikt.

Įkvėpiau. Užsimerkiau, nurijau kylantį vėmulį ir užsitraukiau ant burnos ir nosies šilkinį šalikėlį.

Tuomet panardinau abi rankas į vidurius ir ištraukiau tą sumautą didelį gleivėtą maišą, kas greičiausiai buvo skrandis. Papjausčiau peiliu šen bei ten, kad atsilaisvintų. Ir jis nuriedėjo per viržius.

Spoksojau į tamsą viduriuose. Nenorėjau ten lįsti. Vos po kelių minučių, o gal sekundžių, jie bus čia, bet jei nersiu į tą lavonieną, jiems neišdegs. Kūnas priešinosi.

Išgirdau amtelėjimą. Šūdas.

Galvojau apie Lėją, apie jos akis, jos šypsą, tą gilų šiltą balsą, sakantį: „Tu įstengei, Ulfai."

Nepaisant to, kad elnias buvo didelis ir didžioji dalis vidurių išimta, vietos buvo mažai. Man reikėjo tilpti visam. Ir įlindus užsidengti. Kiaurai peršlapau nuo įvairių skysčių, bet viduje buvo šilta. Dujos, puvimo skleidžiama energija ir tuntai judančių vabzdžių – taip nuolatos palaikoma šiluma skruzdėlyne. Dabar jau nebepajėgiau sulaikyti vėmulio. Stengiausi neskleisti garsų, bet nesustodamas vėmiau.

Pasijutau kiek geriau. Tačiau mane vis dar galėjo pamatyti iš išorės, tad kaip uždengti tą ertmę? Bandžiau sugriebti odą abiejose ertmės pusėse ir sutraukti ją, bet ji buvo tokia gleivėta, kad išslydo iš rankų.

Bet laukė didesnės bėdos. Per viržius į mane skuodė du milžiniški juodi šunys.

Jie metėsi prie elnio, ir vienas jų įkišo galvą į jo vidų ir kaptelėjo mane. Bedžiau peiliu jam į snukį ir

galva pradingo. Tuomet pasigirdo skalijimas. Man *reikėjo* uždengti ertmę, kol jie neatėjo. Šuns kaukimas vis garsėjo ir dabar išgirdau vyriškus balsus.

– Trobelė tuščia!

– Ten guli gyvūnas!

Persmeigiau peiliu odą išorinėje ertmės pusėje, pertraukiau ją per viršų ir įstengiau susmeigti, kol neišsprūdo.

Panaudojau peilį kaip sukabinimą – pakako poros apsukimų ir ertmė buvo uždengta. Beliko laukti ir tikėtis, kad niekas neišmokė šunų kalbėti.

Girdėjau besiartinančius žingsnius.

– Nuvyk šunis, Kankyne. Maniau, suvaldai juos.

Pajutau šaltį. Taip, tai balsas žmogaus, kuris buvo atėjęs į mano butą manęs nužudyti. Džonis sugrįžo.

– Tikriausiai tai ta gaišena, – atsakė Kankynė. – Ne taip paprasta, kai turi mažytes smegenis ir daug instinktų.

– Kalbi apie šunis ar save?

– Eina šikt, kokia smarvė, – sustenėjo trečias balsas, kurį netrukus atpažinau. Nuolatos sukčiaujantis Briunhildsenas iš tarnybinio kambarėlio. – Ką jis čia turi raguose? Ir kodėl visi viduriai išvirtę? Gal mums patikrinti...

– Čia lankėsi vilkas. – Mačio balsas. – Nepykit, kad kišuosi, bet saugokitės, jog neįkvėptumėte per daug smarvės, ji nuodinga.

– Sakai? – ramus Džonio balsas.

– Botulizmas, – paaiškino Matis. – Dalelės keliauja oru. Pakanka vienos žmogui nužudyti.

Eina šikt! Ar aš, po visų tų pastangų, mirsiu šitaip, elnio viduje, nuo sušiktos bakterijos?

– Simptomai pasireiškia nuovargiu akyse, – tęsė Matis. – Taip pat pradingsta gebėjimas aiškiai formuluoti mintis. Dėl tos priežasties mes negyvus elnius iškart sudeginame. Kad galėtume matyti vienas kitą ir palaikyti mandagų pokalbį.

Stojo tyla, ir aš įsivaizdavau, kaip Džonis spokso į Matį ir bando suvokti jo nesuprantamą vypsnį.

– Kankyne ir Briunhildsenai, – įsakė Džonis. – Apverskite aukštyn kojom trobelę. Ir pasiimkite tuos prakeiktus šunis.

– Jo ten nėra, tai būtų neįmanoma, – suabejojo Briunhildsenas.

– Žinau. Bet jei rasime pinigus ir kvaišalus, žinosime, kad jis tebėra kažkur netoliese.

Girdėjau, kaip nusivedė desperatiškai ambrijančius šunis.

– Nepykite, kad klausiu, bet kas, jei nieko nerasite?

– Vadinasi, tu tikriausiai teisus, – atsakė Džonis.

– *Žinau*, tai jis išplaukė tuo laiveliu, – pasakė Matis. – Buvo vos penkiasdešimt metrų nuo kranto, o jis juk bjaurus pietietis, pas mus tokių nebūna. Su gera valtele ir esant tokiam pastovios krypties vėjui jis per parą galėjo nusigauti išties toli.

– O tu lyg tarp kitko gulėjai tarp pakrantės akmenų vidury nakties?

– Geriausia vieta miegoti vasaros metą.

Pajutau kažką ropojant per blauzdą. Per didelis, kad būtų kirminas ar skruzdė. Kvėpavau pro burną, ne nosį. Angis ar pelė? Labai prašau, tegu tai būna pelė. Jauki, galbūt alkana pelė su kailiuku, o ne...

– Tikrai? – Džonis kalbėjo dar tyliau. – Ir greičiausias kelias nuo kaimo iki miško yra *aplink* visą šitą kalnagūbrį? Sugaišome daugiau kaip valandą. Kai praeitą kartą ėjau čia vienas, užtrukau vos pusvalandį.

– Taip, bet tokiu atveju būtum nušautas, jei jis būtų buvęs namie.

Gyvūnas – ar kas tai bebūtų – judėjo aukštyn mano koja. Jaučiau nenumaldomą poreikį nusikratyti jį nuo savęs, bet žinojau, kad menkiausias garsas ar judesys bus pastebėtas.

– Žinai, ką, – sukikeno Džonis. – Būtent tuo aš abejoju.

– Tikrai? Nors esi siaurapetis taikinys, pietieti, tavo galva pakankamai didelė.

– Ne tai, kad Jonas Hansenas nemoka šaudyti, jis tiesiog *neišdrįsta*.

– Šit kaip? Vadinasi, būčiau parodęs jums trumpesnį kelią, jei būtumei pasakęs tai prieš...

– *Sakiau*, tu, samio iškamša!

– ...šiauriečių tarme.

Gyvis pasiekė kelį ir tęsė kelionę šlaunimi. Tą akimirką suvokiau, kad jis ropoja po kelnėmis.

– Ša!

Gal aš šūktelėjau ar pasijudinau?

– Koks čia garsas?

Dabar tvyrojo tyla. Sulaikiau kvapą. Dieve brangus...

– Bažnyčios varpai, – paaiškino Matis. – Šiandien jie laidoja Viljamą Svartsteiną.

O jeigu tai lemingas? Buvau girdėjęs, kad jie pikti velniai, o dabar gyvis artinosi prie mano brangakmenių. Nejudėdamas sugriebiau kelnes ties šlaunimi ir įtempiau taip, kad medžiaga prisispaustų prie šlaunies ir užkirstų kelią.

– Man jau gana šito dvoko, – pasakė Džonis. – Patikrinkime prie upelio. Jei šunis suklaidino dvėsenos kvapas, gal jis pasislėpė ten.

Girdėjau žingsnius viržiuose. Gyvis kelnėse kurį laiką lūkuriavo atsirėmęs toje vietoje, kur tunelis užsidarė, kol galiausiai pasidavė ir grįžo tuo pat keliu atgal. Iškart po to išgirdau balsą nuo trobelės:

– Čia nieko nėra, tik šautuvas ir kostiumas!

– Gerai, vyrai, grįžkime atgal, kol nepradėjo lyti.

Laukiau kurį laiką, atrodė, kad valandą, bet galėjo būti ir dešimt minučių. Tuomet ištraukiau iš odos peilį ir pažvelgiau laukan.

Tuščia.

Pilvu šliaužiau per viržius iki upelio. Pasinėriau į ledinio vandens duobę ir laukiau, kol srovė nuplaus nuo manęs mirtį, šoką ir puvimą.

Lėtai lėtai grįžau į gyvenimą.

16 skyrius

Dieve brangus...

Neištariau to balsu, bet galvojau tūnodamas ten, gyvulio viduriuose, galvojau taip garsiai, tarsi būčiau stovėjęs gatvėje ir šaukęs iš visų plaučių. Monstrai patraukė savo keliais, kaip darydavo man, vaikui, gulint po lova arba žaislų dėžėje ar laukiant spintoje.

Negi viskas taip paprasta? Tereikia melstis?

Sėdėjau prie trobelės, rūkiau ir žvelgiau aukštyn. Švininiai debesys dabar dengė visą dangų ir su jais stojo tamsa. Tarsi oras karščiuotų. Slėgė drėgmė ir šiluma, o jau kitą akimirką nuo vėjo šuorų apimdavo ledinis šaltis.

Dievas. Išganymas. Rojus. Amžinas gyvenimas. Tai buvo viliojančios mintys. Sukurtos išsigandusioms, pavargusioms širdims. Tokios viliojančios, kad senelis galiausiai pasidavė, išdavė protą ir atsidavė vilčiai.

– Žinai, neatsisakai to, kas nemokama, – pasakė jis man ir pamerkė akį. Tarsi šešiolikmetis be cento kišenėje, įsmukęs į diskoteką su netikru bilietu ir padirbtu pažymėjimu.

Susirinkau reikalingus daiktus. Drabužius, batus, kostiumą, šautuvą ir žiūronus. Debesys dar nepylė lietaus, bet neilgai truks.

Džonis sugrįš. Jis aiškiai nepasitikėjo Mačiu. Ir tai, žinoma, buvo logiška, atsižvelgiant į tą vyruką. Aplinkkelis per visą šlaitą. Vilkas. Botulizmas. Kad matė mane išplaukiantį. Viljamo Svartsteino laidotuvės.

Iš dvejų iššvaistytų metų universitete daug neužsiliko, bet pamenu Viljamą Blekstouną, teisės mąstytoją, kuris aštuonioliktame amžiuje buvo tokioje pat situacijoje kaip Matis – sankryžoje tarp teisės ir tikėjimo Dievą. Prisimenu jį, nes senelis naudojo jį, Izaoką Niutoną, Galilėją Galilėjų ir Sioreną Kierkegorą kaip pavyzdžius, kad net aštriausi protai linkę tikėti krikščioniškomis fantazijomis ir nesąmonėmis, jei vertina jas kaip galimybę išvengti mirties.

Tai ne Matis mane išdavė. Priešingai, jis mane išgelbėjo. Taigi kas susisiekė su Džoniu ir pasakė, kad aš visgi nepalikau Kosundo?

Dar vienas vėjo šuoras, tarsi primenantis, kad turiu paskubėti. Vakaruose sudundėjo. Taip, taip, jau išeinu. Naktis. Jei Džonis su kitais neišvyko iš Kosundo, kažkur miegojo.

Užgesinau cigaretę į trobelės sieną, pagriebiau odinį krepšį ir pasikabinau per petį šautuvą. Ėjau takeliu nesigręžiodamas atgal. Žiūrėjau tik į priekį. Ir taip darysiu visuomet nuo šios akimirkos. Tai, kas liko už manęs, ten ir telieka.

*

Pasukus į žvyrkelį, dangus dundėjo ir braškėjo iš nekantrumo. Buvo taip tamsu, kad viskas, ką regėjau, tebuvo namų kontūrai ir tie keli langai, kuriuose buvo šviesu.

Niekuo netikėjau, nieko nelaukiau, nesitikėjau. Tik norėjau nueiti pas ją, grąžinti šautuvą bei žiūronus ir padėkoti, kad paskolino. Ir už savo gyvybę. Paklausti, ar ji kartais nenorinti praleisti su manim likusio gyvenimo. Tada išvažiuoti – su ja ar be jos.

Praėjau pro bažnyčią. Anitos namą. Maldos namus. Ir štai stovėjau priešais Lėjos namą.

Iš dangaus staiga šovė šviečiantis lenktas raganiškas pirštas. Namas, garažas ir volvo nuolaužos akimirkai nušvito melsvoje vaiduokliškoje šviesoje. Tuomet pasigirdo traškanti preliudija ir sugriaudėjo griaustis.

Jie buvo virtuvėje.

Mačiau juos pro langą, viduje degė šviesa. Ji stovėjo atsirėmusi į virtuvės stalą, kūnas palinkęs atgal nenatūralia, sustingusia poza. Į priekį iššovęs galvą, su peiliu rankoje stovėjo Uvė. Peilis buvo didesnis už tą, kuriuo puolė mane. Laikė jį jai priešais veidą. Grasino. Ji dar labiau atsilošė, toliau nuo peilio, nuo dieverio. Jis laisva ranka sugriebė jai už gerklės, supratau, kad ji šaukia.

Pridėjau šautuvą prie peties. Taikiklyje mačiau jo galvą. Jis stovėjo šonu į langą, taigi pataikyčiau

jam į smilkinį. Bet kažkas, nelyg šviesos lūžis stikle, perskrodė mano smegenis ir ginklą šiek tiek nuleidau. Iki krūtinės. Pakėliau alkūnes, vieną kartą giliai įkvėpiau, daugiau nebuvo laiko, nuleidau alkūnes, iškvėpiau ir lėtai ėmiau spausti gaiduką. Jaučiausi keistai ramus. Dangų perskrodė dar vienas šviesos pirštas ir pamačiau, kaip jo galva automatiškai atsisuka į langą.

Aš vėl paskendau tamsoje, bet jis tebespoksojo į langą. Į mane. Jis mane pamatė. Atrodė labiau įsiutęs nei aną kartą, tikriausiai gėrė ištisas dienas. Pakrikęs nuo miego trūkumo, o gal pamišęs iš meilės, pamišęs iš gedulo dėl brolio, pamišęs, nes įstrigo gyvenime, kokio nenori. Taip, galbūt taip ir buvo, galbūt jis buvo kaip ir aš.

Tu šausi į atspindį.

Tai toks mano likimas: nušauti vyrą, būti areštuotam policijos, nuteistam ir patekti į kalėjimą, kur netrukus pasirodys Žvejo vyrai ir padės galutinį tašką. Gerai. Priimu. Bėda ne tai. Bėda tai, kad pamačiau jo akis.

Pajutau, kaip smilius atsipalaiduoja, kaip gaiduko spyruoklė perima viršų ir nustumia bejėgį pirštą atgal. Man nepavyks. Man vėl nepavyks.

Virš manęs vėl sudundėjo, tarsi sumauta komanda.

Knutas.

Net pats Futabajama nuolatos pralaimėdavo, kol galiausiai laimėjo.

Vėl įkvėpiau. Pralaimėjimų etapą jau perėjau. Nutaikiau taikiklį į bjaurų Uvės snukį ir nuspaudžiau gaiduką.

Šūvio garsas nusirito stogais. Nuleidau ginklą. Pažvelgiau per sudužusį stiklą. Lėja, prisidengusi burną ranka, spoksojo į kažką ant žemės. Atrodė, tarsi šalia, ant baltos sienos virš jos galvos, kažkas būtų nupiešęs groteskišką rožę.

Nutilo paskutinis aidas. Tikriausiai girdėjo visas Kosundas, netrukus čia knibždės žmonių.

Užlipau laiptais. Pabeldžiau į duris, nežinau, kodėl. Įėjau. Ji tebestovėjo virtuvėje, nesijudino, spoksojo į kūną, gulintį ant žemės kraujo klane. Ji nepakėlė akių, nežinau, ar išvis suvokė, kad esu virtuvėje.

– Viskas gerai, Lėja?..

Ji linktelėjo.

– Knutas...

– Jis pas tėvą, – sušnibždėjo ji. – Pagalvojau, kad jei jie supras, kodėl skambinau varpais, ateis čia ir...

– Ačiū, – padėkojau. – Tu mane išgelbėjai.

Pakreipiau galvą ir pažvelgiau į negyvėlį. Jis spoksojo tuščiomis akimis. Nuo ano karto, kai jį mačiau, buvo labiau įdegęs, veidas nebuvo sumaitotas. Tik beveik nekalta skylutė kaktoje, tiesiai po šviesiais kirpčiais.

– Jis grįžo, – šnibždėjo ji. – *Žinojau*, kad grįš.

Ir tik tada suvokiau. Jo kairioji ausis nesužalota. Nė ženklo, jog ten būtų žaizda. O turėjo būti,

įkandau vos prieš porą dienų. Viskas ėmė aiškėti. Lėja sakydama, kad jis sugrįš, turėjo galvoje...

– *Žinojau*, kad nėra užtektinai jūros ar žemės tam velniui nugalėti, – tęsė ji. – Kad ir kiek jį belaidotume.

Tai buvo Hugo. Brolis dvynys. Aš šoviau į atspindį.

Stipriai užsimerkiau. Vėl atsimerkiau. Bet niekas nepasikeitė – aš nesapnavau. Aš nužudžiau jos vyrą.

Turėjau atsikrenkšti, kad įstengčiau kalbėti.

– Maniau, kad čia Uvė. Atrodė, jis mėgino tave nužudyti.

Ji pagaliau pakėlė akis ir pažvelgė į mane.

– Dar geriau, kad nužudei Hugo, o ne Uvę. Uvė niekada nedrįstų manęs paliesti.

Linktelėjau į lavoną.

– O jis?

– Jis buvo per plauką nuo to.

– Kodėl?

– Nes aš jam papasakojau.

– Ką?

– Kad noriu išvažiuoti iš čia. Noriu pasiimti Knutą drauge. Kad nebenoriu jo akyse matyti.

– Jo irgi?

– Pasakiau jam, kad... myliu kitą.

– Kitą.

– Tave, Ulfai. – Ji papurtė galvą. – Negaliu nuo to pabėgti. Myliu tave.

Žodžiai virpėjo tarp sienų tarsi psalmė. O jos mėlynų akių šviesa buvo tokia ryški, kad turėjau nuleisti akis. Viena jos koja atsidūrė besiplečiančiame kraujo klane.

Žengiau žingsnį arčiau jos. Du žingsnius. Abiem kojom stovėjau kraujyje. Atsargiai padėjau ranką jai ant peties. Iš pradžių norėjau pajusti, ar ji nesipriešins, jei apkabinsiu. Bet nespėjau nieko padaryti, ji puolė į glėbį ir panarino galvą man po smakru. Sukūkčiojo kartą, du kartus. Jaučiau jos šiltas ašaras, tekančias man po marškiniais.

– Eikš, – tariau.

Prilaikydamas palydėjau ją į svetainę, žaibas nušvietė kambarį ir parodė man kelią iki sofos.

Atsigulėme ant jos, susiglaudėme.

– Mane ištiko šokas, kai pamačiau jį netikėtai pasirodžiusį virtuvės duryse, – kuždėjo ji. – Jis pasakė nusigėręs valtyje, o variklis buvęs įjungtas. Pabudęs jau toli jūroje, benzinas pasibaigęs. Turėjo irklus, bet vėjas nešė laivelį tolyn į jūrą. Pirmosiomis dienomis galvojęs, tebūnie. Buvom įtikinę jį, kad visa tai jo kaltė, kad yra nieko vertas po to, kai sužeidė Knutą. Jis susižvejojo ledjūrio menkių, lijo, todėl išgyveno. Tuomet pasikeitė vėjo kryptis. – Ji karčiai nusijuokė. – Stovėdamas ten sakė, kad viską sutvarkys, nukreips mane su Knutu į teisingą kelią. Kai pasakiau, kad mudu su Knutu išvažiuosime, paklausė, ar yra kitas vyras. Tuomet pasakiau, kad mes važiuosime

vieni, bet taip, aš myliu kitą. Atrodė svarbu, kad jis tai žinotų. Kad aš galiu mylėti vyrą. Nes tuomet būtų supratęs, kad niekada manęs nesusigrąžins.

Kol ji kalbėjo, temperatūra kambaryje nukrito, tad ji dar labiau prisiglaudė prie manęs. Dar niekas neatėjo pasižiūrėti, dėl ko nuaidėjo šūvis. Ir kai pasigirdo griaustinis, supratau, kodėl. Niekas ir neateis.

– Kas žino, kad jis sugrįžo? – paklausiau.

– Kiek žinau, niekas, – atsakė ji. – Popiet jis pamatė krantą ir parirklavo namo. Pririšo valtį prieplaukoje ir atėjo tiesiai čia.

– Kada?

– Prieš pusvalandį.

Prieš pusvalandį. Jau buvo tamsu, o audra suginė žmones į namus. Niekas nematė Hugo ir nežinojo, kad jis gyvas. *Buvo* gyvas. Galbūt, išskyrus vieną žmogų, kuris klaidžiodavo naktimis. Visiems kitiems Hugo Eliasenas buvo dar vienas vyras, kurio pareikalavo jūra. Tas, kurio nebeieškojo. Norėčiau būti jo vietoje. Kad nebeieškotų manęs. Bet, kaip sakė Džonis: *Žvejys niekada nenustoja ieškoti savo skolininkų, kol nepamato lavono.*

Svetainę nušvietė dar vienas žaibas. Ir vėl stojo tamsa. Bet aš jau žinojau. Žinojau tvirtai. Smegenys, kaip sakoma, yra įstabus stebuklingas išradimas.

– Lėja? – tariau.

– Taip? – sukuždėjo ji man į kaklą.

– Man atrodo, turiu planą.

17 skyrius

Deginamos žemės taktika.

Taip tyliai sau pavadinau planą. Atsitrauksiu kaip vokiečiai. Ir pradingsiu. Pradingsiu galutinai.

Pirmiausia, ką padarėme, tai supakavome lavoną į plastikinius maišus ir tvirtai apvyniojome virve. Paskui kruopščiai nuplovėme grindis ir sienas. Iš virtuvės sienos ištraukėme kulką. Tuomet Lėja iš karučio iškrovė ratlankius, įvairavo jį į garažą, kur laukiau su lavonu. Įvertėme jį į karutį. Po juo pakišome šautuvą. Karučio priekyje pririšome virvę, kad Lėja padėtų traukti. Nuėjau į darbo kambarį ir suradau nedideles reples. Tuomet išriedėjome.

Nebuvo matyti nė gyvos dvasios ir vis dar tvyrojo saugi prietema. Svarsčiau, kad žmonės ims keltis dar tik po dviejų trijų valandų, bet dėl visa ko virš karučio ištempėme brezentą. Kelionė ėjosi lengviau, nei tikėjausi. Kai pavargdavo rankos, prie karučio stodavo Lėja, o aš traukdavau.

Tai Knutas pamatė juos atvažiavusius autobusu.

– Jis parlėkė su trenksmu ir papasakojo, kad atvyko trys vyrai ir du šunys, – pasakojo Lėja. – Jis norėjo lėkti ir įspėti tave, bet pasakiau, kad jei yra

šunų, tai labai pavojinga, jie užuos pėdsakus ir galbūt jį vysis. Tuomet nubėgau pas Matį ir paprašiau pagalbos.

– Pas Matį?

– Kai papasakojai, kad jis prašė tavęs pinigų už tam tikras paslaugas, aš juk supratau, už kokias. Jis norėjo pinigų mainais už tai, kad nesusisieks su Oslu ir tavęs neišduos.

– Bet iš kur žinai, kad jis visgi to nepadarė?

– Tai buvo Anita.

– Anita?

– Ji atėjo ne užuojautos pareikšti. Ji atėjo iššniukštinėti, kaip pasiaiškinsiu, kodėl sėdėjau automobilyje su tavimi. Ir iš jos akių mačiau, kad mano paaiškinimas nebuvo pakankamai geras. Ji žinojo, kad su svetimu pietiečiu nevažiuočiau į Altą apsipirkti. Ir aš žinau, kam gali pasiryžti išduota moteris...

Anita. *Niekas nežada nieko Anitai, jei neketina pažado tesėti, supranti?*

Ji turėjo užstatytą mano sielą, Džonio telefono numerį ir pakankamai proto sudėti du ir du. Visgi apsikrėčiau tuo, ką ji skleidė.

– Bet pasitikėjai Mačiu? – paklausiau.

– Taip.

– Jis juk suktas melagis.

– Ir ciniškas verslininkas, niekada neduodantis lašu daugiau, nei kad sumokėjai. Ir susitarimų jis laikosi. Be to, man yra skolingas vieną kitą paslaugą.

Paprašiau jo pasistengti nuvilioti juos nuo tavęs ar bent jau sugaišinti, kol nubėgsiu iki bažnyčios paskambinti varpais.

Papasakojau jai, kaip Matis kartojo giesmelę, kad aš išplaukiau iš Kosundo valtimi. Ir kaip jis, aniems reikalaujant patikrinti trobelę, palydėjo aplinkkeliu. Jei jie nebūtų ėję per aplinkui, būtų pasirodę prieš vėjui pakeičiant kryptį ir man išgirstant varpus.

– Ypatingas vyrukas, – pasakiau.

– Ypatingas vyrukas, – nusijuokė ji.

Trobelę pasiekėme per valandą. Oras pastebimai atvėso, bet debesys tebekabojo žemai. Sukalbėjau maldelę, kad nepradėtų lyti. Dar ne metas. Svarsčiau, ar maldos išties veikia.

Priartėjus tariausi matąs kelias būtybes, be garso dideliu greičiu pranykstančias virš šlaito. Elnio viduriai buvo ištraukti, ertmė visiškai atvira.

Jie kruopščiai ieškojo pinigų ir kvaišalų: čiužinys buvo prapjautas, sieninė spinta nuversta, pelenai iškapstyti. Paskutinis degtinės butelis gulėjo po stalu, ir sienos, ir grindų lentos išlaužtos. Ir tai man signalizavo, kad kvaišalai Turalfo namuose vargiai bus saugūs, jei jie ten ieškos. Bet nieko tokio, neketinau jų imti. Nuo dabar apskritai neketinau turėti ko bendra su kvaišalais. Tam buvo kelios priežastys. Galbūt ne tiek daug, bet visos buvo labai geros.

Lėja lūkuriavo lauke, kol nupjausčiau plastiką nuo lavono. Išvyniojau kelis sluoksnius vyniojamojo

popieriaus ant lovos ir užtempiau ten lavoną. Numoviau vestuvinį žiedą. Galbūt jis sulyso jūroje, o gal žiedas visada buvo kiek per didelis. Tuomet nusiėmiau nuo kaklo identifikacinį žetoną ir užnėriau jam ant kaklo. Paskui liežuvio galiuku patikrinau, kuris iš mano priekinių dantų išmuštas, čiupau mažąsias reples, suėmiau jomis atitinkamą dantį jo burnoje ir nulaužiau prie pat dantenų. Padėjau šautuvą jam ant pilvo, o deformuotą kulką po galva. Žvilgtelėjau į laikrodį. Laikas bėgo greitai.

Apklojau lavoną dar keliais sluoksniais vyniojamojo popieriaus, atkimšau butelį naminės ir aplaisčiau lovą, popierių ir viską trobelėje. Dar liko lašelis. Kiek padvejojau. Tada apverčiau butelį ir stebėjau, kaip nekilmingi Mačio lašai krinta ir skverbiasi tarp išdžiūvusių lentų grindyse.

Ištraukiau iš dėžutės degtuką, nupurtė šiurpas išgirdus netolygų traškesį degtuko galvutei liečiantis su dėžutės šonu, ir tuomet šovė liepsnos.

Dabar.

Mečiau degtuką ant vyniojamojo popieriaus.

Esu skaitęs, kad lavonai prastai dega. Šešiasdešimt procentų mūsų sudaro vanduo, matyt, dėl to. Bet kai matydamas, kaip greitai dega sausas popierius, nutariau, kad po visko nedaug teliks mėsos ant grilio.

Išėjau, palikęs duris praviras, kad pirmosios liepsnos gautų deguonies, plistų ir didėtų.

Man nevertėjo nerimauti.

Atrodė, tarsi liepsnos kalba mums. Iš pradžių murmančiais, ramiais balsais, bet pamažu jie garsėjo ir darėsi laukiniai, galiausiai virto į darnų riaumojimą. Pats Knutas būtų patenkintas tokiu uždegimu. Tarsi žinodama, apie ką mąstau, tarė:

– Knutas apie savo tėvą sakydavo, kad jis degs.

– O mes, – paklausiau. – Ar mes degsime?

– Nežinau, – atsakė ji ir paėmė mano ranką. – Bandau tai pajusti, bet, keista, nieko nejaučiu. Hugo Eliasenas. Gyvenau su tuo vyru po vienu stogu dešimtį metų ir man vis tiek neliūdna ir jo negaila. Bet nebepykstu ant jo, todėl ir džiugesio nejaučiu. Ir nebijau. Jau taip seniai nesijaučiau laisva nuo baimės. Baiminausi dėl Knuto, baiminausi dėl savęs. Baiminausi netgi dėl tavęs. Bet žinai, kas keisčiausia? – Ji nurijo seiles ir įsmeigė žvilgsnį į trobelę, kuri dabar skendėjo vienoje didelėje liepsnoje. Lėja buvo neapsakomai graži raudonoje šviesoje. – Aš nesigailiu. Nei dabar, nei gailėsiuosi kada ateityje. Ir jeigu tai, ką dabar darome, yra mirtina nuodėmė, tegu tuomet degsiu, nes atleidimo melsti neketinu. Viena, ko gailėjausi pastarąsias dienas... – Ji atsisuko į mane. – ...kad leidau tau išeiti.

Nakties temperatūra buvo nukritusi staigiai ir smarkiai, tad tikriausiai tai šiluma, sklindanti nuo trobelės, degino skruostus ir kaktą.

– Ačiū, kad nepasidavei, Ulfai. – Ji paglostė mano karštą skruostą.

– Hm. Ne Jonai?

Ji pasilenkė prie manęs. Jos lūpos prie pat manųjų.

– Laikantis šio plano, manau, protingiausia būtų tave vadinti Ulfu.

– Kalbant apie vardą ir planą, – tariau. – Ar tekėsi už manęs?

Jos žvilgsnis buvo aštrus.

– Sumanei pirštis *dabar*? Kai tiesiai priešais mus dega mano vyras?

– Praktiška akimirka, – atsakiau.

– Praktiška! – suprunkštė ji.

– Praktiška. – Sukryžiavau rankas. Žvilgtelėjau į dangų. Į laikrodį. – Be to, myliu tave stipriau, nei kada nors esu mylėjęs moterį, ir esu girdėjęs, kad lestadijiečiams nevalia bučiuotis, jei jie nesusituokę.

Įgriuvus trobelės stogui ir subyrėjus sienoms, į orą pakilo kibirkščių pliūpsnis. Ji prisitraukė mane arčiau. Mūsų lūpos susitiko. Ir šįkart nebuvo jokios abejonės.

Ji pabučiavo mane.

Mums skubant kaimo link, už nugarų likusi trobelė tebuvo rūkstantys griuvėsiai. Sutarėme, kad pasislėpsiu bažnyčioje, kol ji susikraus daiktus, paims Knutą iš senelių ir atvažiuos „Vabalu“.

– Tau nebūtina imti daug daiktų, – pasakiau, plekšnodamas per juosiamąją piniginę. – Nusipirksime visko, ko reikia.

Ji linktelėjo.

– Nesirodyk lauke, ateisiu tavęs pasiimti.

Išsiskyrėme žvyrkelyje, toje vietoje, kur sutikau Matį tą naktį, kai atvykau į Kosundą. Atrodė, tarsi būtų praėjusi amžinybė. Ir dabar, kaip tąsyk, pastūmiau sunkias bažnyčios duris ir nuėjau prie altoriaus. Stovėjau ten ir žiūrėjau į nukryžiuotąjį.

Ar senelis manė, kad negalima atsisakyti nemokamo dalyko, ar tik dėl to atsivertė į tikėjimą? O gal mano maldos buvo išgirstos, gal vyrukas ant kryžiaus išgelbėjo mane? Ar aš jam skolingas?

Įkvėpiau.

Jam? Sumauta medinė figūra. Apačioje, prie toteminio akmens, buvo akmenų, kuriuos garbino žmonės ir kurie veikė lygiai taip pat.

Bet vis tiek.

Šūdas.

Atsisėdau ant priekinio suolo. Mąsčiau. Ir nebus pasakyta per skambiai, kad mąsčiau apie gyvenimą ir mirtį.

Po dvidešimties minučių staiga atsivėrė durys. Atsisukau. Bet buvo per tamsu, kad matyčiau, kas ten. Bet *ne* Lėja, žingsniai per sunkūs.

Džonis? Uvė?

Širdis daužėsi svarstant, kodėl išmečiau pistoletą į jūrą.

– Na? – nutęsė. Balsas gilus ir gerai pažįstamas. – Kalbatės su Viešpačiu? Jeigu išties tą darote?

Dėl kažkokių priežasčių Lėjos bruožus tėvo veide aiškiau mačiau dabar, kai ką tik buvo išlipęs iš lovos. Jo menki plaukai nebuvo sušukuoti kaip kitais kartais, marškiniai susagstyti kreivai. Tai darė jį mažiau grėsmingą, bet kažkas jo tone ir veido išraiškoje man signalizavo, kad atėjo taikiai.

– Kol kas nesu tvirtai tikintis, – atsakiau. – Bet nebeatmetu to, kad abejoju.

– Visi abejoja. Ir ne labiau nei tikintieji.

– Šit kaip. Ir jūs?

– Žinoma, kad abejoju. – Jakobas Sara stenėdamas atsisėdo šalia manęs. Jis nebuvo stambus, bet vis tiek atrodė, kad suolelis sulingavo. – Būtent dėl to tai vadiname tikėjimu, o ne žinojimu.

– Net ir pamokslininkas?

– Net ir pamokslininkas. – Jis atsiduso. – Su savimi, su savo paties įsitikinimu jis turi kovoti kaskart, kai skelbia Žodį, jis turi įsijausti, nes žino, kad jo balso stygomis skambės abejonė ir tikėjimas. Ar šiandien tikiu? Ar šiandien tikiu *pakankamai*?

– Hm. O kaip tada, kai į sakyklą einate tikėdamas nepakankamai?

Jis persibraukė ranka smakrą.

– Privalai tikėti, kad gyvenimas būnant krikščionimi yra geras pats savaime. Kad atsilaikymas, nepasidavimas nuodėmei šiame žemiškame gyvenime žmogui vertingas. Esu skaitęs, kad maždaug taip prasmingais savaime sportininkai laiko skausmą ir

nuovargį, kuriuos patiria treniruodamiesi, net jei niekada nieko nelaimės. Jeigu Dangaus karalystės visgi nėra, bent jau egzistuoja geras, saugus gyvenimas būnant krikščionimi: dirbame, gyvename kukliai, priimame tas galimybes, kurias mums suteikia Dievas ir gamta, rūpinamės vienas kitu. Žinote, ką apie lestadijiečių tikėjimą sakė mano tėvas, kuris irgi buvo pamokslininkas? Kad jeigu suskaičiuotum tuos, kuriuos judėjimas išgelbėjo nuo alkoholizmo, iširusių šeimų, vien to pakaktų atpirkti melui, kurį galbūt skelbiame. – Jis giliai įkvėpė. – Bet juk ne visada taip būna. Kartais gyvenimas pagal Raštą kainuoja daugiau nei turėtų. Taip nutiko Lėjai... Ką *aš*, vedamas iliuzijų, Lėjai pridariau. – Jo balsas šiek tiek virpėjo. – Tam suprasti man prireikė daugelio metų, bet joks tėvas negali versti gyventi tokioje santuokoje, su vyru, kurio nekenti, vyru, kuris tave išniekino. – Jis pakėlė galvą ir pažvelgė į nukryžiuotąjį. – Taip, esu tikras, taip reikėjo pasielgti pagal Raštą, bet net ir išganymo kaina gali būti per didelė.

– Amen.

– O judu, jūs ir Lėja... – Jis atsigręžė į mane. – Juk mačiau maldos namuose. Du jauni žmonės, žvelgiantys vienas į kitą taip, kaip judu su Lėja, ant paskutinio suolo, kai manėte, kad kiti nemato. – Jis papurtė galvą ir liūdnai nusišypsojo. – Žinoma, dabar galima diskutuoti, ką Raštas sako apie

pakartotines santuokas, juo labiau apie santuoką su netikinčiuoju. Bet aš niekuomet nemačiau Lėjos tokios. Ir niekada *negirdėjau* jos tokios, kokia ji dabar atėjo pasiimti Knuto. Jūs vėl suteikėte mano dukteriai grožį, Ulfai. Taip, sakau kaip yra, atrodo, tarsi jūs pradėjote gydyti tai, ką aš sugadinau. – Jis padėjo savo didelę raukšlėtą ranką man ant kelio. – Ir judu elgiatės teisingai, jums reikia važiuoti iš Kosundo. Eliasenų šeima galinga, galingesnė už mane, ir jie niekuomet neleis jums su Lėja susikurti gyvenimo čia.

Dabar supratau. Po bendruomenės susirinkimo maldos namuose, kai jis paklausė manęs, ar ketinu ją išsivežti... tai nebuvo grasinimas. Tai buvo meldimas.

– Be to... – Jis paplekšnojo man per kelį. – Jūs jau miręs, Ulfai. Lėja man paaiškino. Buvote vieniša, kenčianti siela, padegusi medžiotojų trobelę, o paskui atsigulusi į lovą ir nusišovusi. Lavonas su kulka kaktoje turi žetoną su jūsų vardu, o tiek aš, tiek Uvė Eliasenas lensmanui patvirtinsim, kad buvote netekęs priekinio danties. Informuosiu apie jūsų gimines, paaiškinsiu, kad buvote išreiškęs norą būti palaidotas čia, sutvarkysiu popierius, pakalbėsiu su pastoriumi ir palaikus palaidosime greitai ir tinkamai. Ar yra kokia psalmė, kurios pageidaujate?

Atsigręžiau į jį. Pamačiau prieblandoje žybsintį auksinį dantį.

– Aš būsiu vienintelis čia, žinantis tiesą, – pasakė senolis. – Ir nežinosiu, kur jūs vykstate. Nė nenoriu žinoti. Bet tikiuosi, kad vieną dieną išvysiu Lėją ir Knutą. – Jam kylant, keliai girgždėjo.

Aš irgi atsistojau ir padaviau jam ranką.

– Ačiū.

– Tai aš turiu dėkoti, – paprieštaravo jis. – Kad suteikėte man galimybę atpirkti bent mažą dalį to, ką padariau savo dukteriai. Dievo palaimos jums, sudiev ir lai visi jo angelai tesaugo jus kelionėje.

Palydėjau jį akimis. Pajutau šaltą gūsį prasiveriant ir vėl užsiveriant durims.

Laukiau. Žiūrėjau į laikrodį. Lėja užtruko ilgiau, nei tikėjausi. Vyliausi, kad nepakliuvo į bėdą. Arba pasigailėjo savo sprendimo. Arba...

Lauke išgirdau trūkčiojantį keturiasdešimties arklių galios variklį. „Vabalas“. Patraukiau bažnyčios durų link, bet jos atsilapojo ir įėjo trys žmonės.

– Štai kur tu! – sudundėjo įsakmus balsas. – Ilgai netruks.

Vyras skubriai brovėsi tarp suolų. Už jo bėgo Knutas, bet mano žvilgsnis užkliuvo už Lėjos. Ji buvo apsirengusi baltai. Ar tai jos vestuvinė suknelė?

Matis atsistojo priešais altorių. Užsidėjo komiškai mažus akinius ir ėmė vartyti kažkokius popierius, kuriuos išsitraukė iš pūkinės striukės kišenės. Knutas užšoko man ant nugaros.

– Uodas ant nugaros! – sušukau ir ėmiau purtytis, sukiotis ir rangytis.

– Nea, *rikishi* Knut-*sanas* iš Finmark*eno*! – žviegė Knutas ir tvirtai įsikibo.

Lėja atsistojo greta manęs ir įsikibo į parankę.

– Pamaniau, kad geriausia viską sutvarkyti vienu įkvėpimu, – sukuždėjo ji. – Praktiška.

– Praktiška, – pakartojau.

– Eikim tiesiai prie esmės, – pasakė Matis, kostelėjo ir prisitraukė popierius arčiau nosies. – Dievo, mūsų Sutvėrėjo, akivaizdoje ir mano įgaliojimais, suteiktais Norvegijos teismo, nepykit, kad klausiu, bet ar jūs, Ulfai Hansenai, imate Lėją Sarą, stovinčią greta, į žmonas?

– Taip, – ištariau aiškiai ir garsiai. Lėja spustelėjo man ranką.

– Ar mylėsite, gerbsite ir būsite jai ištikimas... – Jis pavartė lapus. – ...džiaugsme ir varge?

– Taip.

– O dabar klausiu jūsų, Lėja Sara, ar jūs...

– Taip!

Matis pažvelgė per akinių viršų.

– A?

– Taip, aš noriu, kad Ulfas Hansenas būtų mano vyras, ir pasižadu mylėti, gerbti ir būti jam ištikima, iki mirtis mus išskirs. Kas jau bus netrukus, jei nepaskubėsime.

– Būtent, būtent, – pasakė Matis vartydamas lapus. – Tuoj, tuoj... štai! Paduokite vienas kitam ranką. Taip, matau, kad jau viską padarėme. Taigi... taip! Dievo akivaizdoje – taip pat ir mano, Norvegijos teismo atstovo, – jūs pasižadate... daug ką. Dar laikote ir vienas kito rankas. Taigi skelbiu jus vyru ir žmona.

Lėja atsisuko į mane.

– Paleisk, Knutai.

Knutas pasileido, nuslydo mano nugara ir dunkstelėjo ant grindų. Tuomet Lėja greitai mane pabučiavo ir vėl atsisuko į Matį.

– Ačiū. Pasirašysi?

– Žinoma, – atsakė Matis, prispaudė tušinuko galiuką prie krūtinės, parašė savo vardą ant vieno iš popierių ir įdavė jai. – Tai oficialus popierius ir turi galioti, kad ir kur nukaksite.

– Ar galios, norint gauti naujus tapatybės dokumentus? – paklausiau.

– Čia parašyta tavo gimimo data, čia tavo parašas, čia mano, o tavo žmona galės patvirtinti tavo tapatybę, taigi taip, turėtų pakakti bent jau laikinam pasui Norvegijos ambasadoje gauti.

– Tiek ir tereikia.

– Kur vykstate?

Tylėdami pažvelgėme į jį.

– Aišku, – sumurmėjo jis ir papurtė galvą. – Gero kelio.

*

Taigi iš bažnyčios vidury nakties mes išėjome jau kaip sutuoktiniai. Aš buvau vedęs. Ir jeigu senelis sakė teisybę, tai pirmas kartas blogiausias. Dabar beliko šokti į „Vabalą“ ir palikti Kosundą, kol niekas nepabudo ir mūsų nepamatė. Tačiau mes priblokšti stovėjome ant laiptų.

– Ryžių plaukuose, – pasakiau. – Tik tiek tetrūksta.

– Sninga! – suriko Knutas.

Iš dangaus tyliai krito dideli, purūs sniego kąsniai ir leidosi ant juodų Lėjos plaukų. Ji garsiai nusijuokė. Tuomet pasileidome laiptais iki automobilio ir susėdome.

Lėja pasuko raktelį, variklis suūžė, ji atleido rankinį stabdį ir patraukėme į kelią.

– Kur važiuojam? – paklausė Knutas nuo užpakalinės sėdynės.

– Baisi paslaptis, – atsakiau. – Galiu pasakyti tik tiek, kad tai sostinė šalies, į kurią patekti mums nereikia pasų.

– O ką mes ten veiksime?

– Gyvensime. Pabandysime gauti darbo. Ir žaidimų.

– Ką žaisime?

– Daug ką. Slaptas slėpynes, pavyzdžiui. Beje, atsiminiau juokelį. Kaip į „Vabalą“ sutalpinti penkis dramblius?

– Penkis... – sumurmėjo jis panosėje. Tuomet įkišo galvą tarp sėdynių. – Pasakyk!

– Du priekyje, trys užpakaly.

Viena sekundė tylos. Tuomet jis krito atgal ant sėdynės ir ėmė garsiai juoktis.

– Na? – paklausiau.

– Pamėginai, Ulfai. Bet čia ne juokelis.

– Kodėl?

– Čia mįslė.

Jis užmigo dar mums neišvažiavus iš Finmarko apskrities.

Jau buvo dienos metas, kai pasiekėme sieną su Švedija. Monotoniškas peizažas ėmė įgauti formų, spalvų, iškilo kalnai su šviežio sniego lopais, primenančiais cukraus pudrą. Lėja niūniavo neseniai išmoktą dainą.

– Prie pat Estešundo yra pensionatas, – pasakiau vartydamas žemėlapį, rastą dėtuvėje. – Atrodo jaukus, galėtume gauti porą kambarių.

– Pirmoji naktis, – pasakė ji.

– O kas?

– Ji šiąnakt.

Sumurmėjau:

– Taip, šiąnakt. Bet žinai ką, turime marias laiko, nereikia skubinti įvykių.

– Nežinau, ko reikia *tau*, brangus vyre, – pasakė ji tyliai ir veidrodyje patikrino, ar Knutas

tebemiega. – Bet žinai, kas sakoma apie lestadijiečius ir pirmąją naktį?

– Nežinau.

Ji neatsakė. Tiesiog sėdėjo ir vairavo automobilį keliu, o raudonose lūpose žaidė paslaptinga šypsena. Manau, ji žinojo, ko man reikia. Manau, žinojo jau tada, kai uždavė klausimą tą naktį trobelėje, į kurį aš neatsakiau: kokia buvo pirmoji mano mintis, kai ji pasakė, kad esu ugnis, o ji – oras. Nes, kaip pasakytų Knutas, visi žino šitos mįslės atsakymą.

Ugniai reikia oro.

Velnias, kokia ji graži.

Taigi, kaip mes pabaigsime šią istoriją?

Nežinau. Bet liaujuosi pasakoti dabar.

Nes dabar viskas gerai. Žinoma, gali būti, kad paskui bus nebe taip gerai. Bet to dar nežinau. Tik žinau, kad būtent čia ir dabar viskas tobula, kad būtent dabar esu ten, kur visada norėjau būti. Pakeliui ir tuo pat metu atvykęs.

Kad aš pasiruošęs.

Pasiruošęs išdrįsti dar kartą pralaimėti.

Esu dėkingas p. Øyvindui Eggenui už leidimą šioje knygoje cituoti jo kūrinį.